

Pohlady

Z OBSAHU:

ROZHOVORY

MILAN JÁN PILIP
VLADO MLYNÁR
MARTIN KRŇAN

**SLOVENSKÝ
INŠTITÚT MEDZI
DVOMI VLNAMÍ**

**JANA BEŇOVÁ
SPISOVATEĽKA
A FLANÉRKA**

**IZABELA
TEXTORISOVÁ
VÝROČIE**

**PÔST
V BAD MÜHLLACKEN
A NA CISÁRSKOM
DVORE**

O TANJI

**DESERT X
VÝSTAVA V PÚŠTI**

AKTIVITY SOVA

**ŠTUDENTSKÁ
STRÁNKA**

**HLAVNÁ ALEJ
V PRÁTRI
HISTÓRIA
A NORDINC WALKING**

V PRVEJ LÍNII

**MENU
RECEPTY NAŠICH
ČITATEĽIEK**

NIE JE MASKA AKO MASKA

Druhý lockdown koncom januára sa predĺžil, šance na organizovanie akéhokoľvek spolkového podujatia ostali minimálne. Spolok živa prázdnotou. Nové stoličky stoja naukladané, vzorne odložené a nepohnuté na svojich miestach. A to ticho! Človek by neveril, že sú fašiangy...

Ako sme si s tým poradili? Rodičia, deti a všetci zo spolku SOVA nám chýbajú, a tak sme im poštou poslali fašiangové inšpirácie a vyhlásili súťaž Nie je maska ako maska.

Tešíme sa, že si viacerí našu výzvu - spraviť jednoduché masky pre celú rodinu, zamaskovať aj otca, mamu, sestry, bratov aj domáce zvieratká a zvolať všetkých do obývačky na rodinnú fašiangovú zábavičku – vzali k srdcu. Ako sme slúbili, najkreatívnejšie a najzaujímavejšie fotografie uverejňujeme a oceňujeme peknou detskou knižkou.

A pevne veríme, že slovo maska sa už čoskoro bude používať znova v tom pôvodnom význame – ako maska karnevalová a fašiangová.

Elena Mandik za spolok SOVA

Fotografie: Archív SOVA

„Ďakujeme za perfektné masky, Karolína sa veľmi potešila, hneď ich aj vymaľovala a obdarovala nimi aj svoje bábiky“, Karolína a Janka Skokňové

Honza, Petra a Tara Klingerovci fašiangovali vraj už od júla...

Defne a Bünyamin İlhanovci sa preniesli až do Karibiku

Max a Renas Erbekovci uprednostnili pestré klobúčiky

Aj Lara, Paul a Fabian Piberovci si s radosťou vyfarbili poslané masky

Natália a Valérka Wimmerové si pozvali aj deti od susedov

Hanka Vopičková s bratom Viktorom fašiangovali aj s typickou gänserndorfskou húskou

Plné ruky práce

Obsah

- 2 **NIE JE MASKA AKO MASKA** | *Elena Mandik*
- 4 **Mgr. MILAN JÁN PILIP PRIDALI SME NOVÉ VAGÓNY K VLAKU, KTORÝ IDE SPRÁVNOU CESTOU** | *Vlado Mlynár*
- 6 **POCIT BLÍZKOSTI MEDZI DVOMA VLNAMI** | *Igor Skoček*
- 7 **ZMENY VO VÝBORE RSKS** | *Vlado Mlynár*
- 8 **ČLOVEK IDE NA PRECHÁDZKU DO MESTA MEDZI ĽUDÍ ROZHOVOR S JANOU BEŇOVOU O KNIHE FLANÉROVA KOŠEĽA** | *Dado Nagy*
- 10 **FLANÉROVA KOŠEĽA** | **PRINCE V ZORE, POHULÁNKY** | *Jana Beňová*
- 12 **IZABELA TEXTORISOVÁ PRVÁ SLOVENSKÁ BOTANIČKA** | **155. VÝROČIE NARODENIA** | *Martina Víглаšská*
- 14 **MARTIN KRŇAN CESTA ZA ÚSPECHOM** | *Zuzana Vančová*
- 16 **O PÔSTE NIELEN VEĽKONOČNOM** | *Ingrid Žalneva*
- 18 **CEREMÓNIA POKORY** | *Ingrid Žalneva*
- 19 **ČO NÁM DOKÁŽE POSKYTNÚŤ TANEC?** | *Jiří Hakl*
- 20 **DESERT X AL ULA, VÝSTAVA SÚČASNÉHO UMENIA** | *Martina Víглаšská*
- 22 **SOVA A JEJ AKTIVITY DOMČEK, DOMČEK, KTO V TEBE BÝVA?** **ZACHRAŇOVANIE STRAŠIDIEL** | *Elena Mandik, Tatiana Kaya-Dzijaková*
- 24 **CHUTE A VÔNE DOMOVA** | *Andrea Virk*
- 25 **ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ** | *Mgr. Dagmar Mazáková, Lenka Kajanovičová*
- 26 **ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA BÝVANIE VO VIEDNI, SKÚSENOSTI Z BRATISLAVY, VIEDEŇ JE PRE MŇA BEZKONKURENČNÁ, UMENIU NEMUSÍTE ROZUMIEŤ, MUSÍTE HO CÍTIŤ** | *Lukas Pascher, Markus Benker, Tomáš Dučai, Olha Norba*
- 29 **AKO SA ŽIJE V HAINBURGU** | *Elena Seeber*
- 30 **NA HLAVNEJ ALEJI V PRÁTRI** | *Jana Gregor-Rogler*
- 33 **HISTÓRIA A ŠPORT V PRÁTRI** | *Ingrid Fux*
- 34 **ZO ŽIVOTA ZDRAVOTNÍKA V ČASOCH COVIDU** | *Nikola Paula Šimkovičová*
- 36 **KURZ AUF DEUTSCH** | *Katarína Žalneva*
- 38 **OU, ČO S ŇOU, S OTRAVNOU NAŠOU KORONOU** | *Elena Mandik*
- 39 **MENU**

Milí čitatelia Pohľadov,

na predstavení kúzelníkov som videl, ako Thommy Ten robí bubliny. Najprv malé, potom stále väčšie, až nakoniec takú veľkú, že jeho asistentka Amélie van Tass s rozbehom do nej skočí a nechá sa vznášať. Žijeme tiež v našej bublinke? Ľudia

konzumujú svoje médiá, stretávajú sa (hlavne na sociálnych sieťach) so svetonázorovo blízkymi ľuďmi. Pozerajú filmy, diskusie na kanáloch, ktoré zastávajú určité teórie, ktoré človeku presne pasujú do „krámu“. Možno ste videli na Netflixu dokument The Social Dilemma, kde prichádzajú k slovu odborníci zo Silicon Valley a vysvetľujú negatívne účinky, ktoré môžu mať sociálne médiá na modernú spoločnosť. Tieto platformy sú ideálne na manipuláciu a ovplyvňovanie používateľov podľa objednávky. Potrebujete 1 000 ľudí, ktorí hrajú šach a veria, že svet je plochý ako doska? Žiadny problém. Nechcete náhodou 5 000 – bude to lacnejšie! Utópia? Cambridge Analytica (CA) bola spoločnosť na analýzu údajov. Analyzovali údaje s cieľom ovplyvňovať správanie voličov prostredníctvom individuálne prispôbených správ (microtargeting). Zohrali aj „rozhodujúcu úlohu“ pri dosiahnutí prekvapivého volebného víťazstva Trumpa v roku 2016. Použili na to profily 50 miliónov občanov USA na Facebooku. Trumpov tím s ich pomocou získal väčšinu v „Swing States“. Aj v brexit kampani Leave.eu využili služby CA. To je ale pre mňa červená čiara. Tu ide o masívnu manipuláciu demokratického systému. Bublina. Každý z nás v posledných mesiacoch zažil pestrú paletu názorov ľudí na pandémiu, COVID-19, očkovanie atď. Dokonca aj vo vlastnej rodine. Pandémiu prekonáme, oživíme turizmus, hotely budú plné, reštaurácie si nájdu svoju klientelu. Ale nájdeme opäť spoločnú reč s ľuďmi, ktorých svetonázor sa tak ďaleko vzdialil od nášho? Keď sa stretne v zamestnaní, bude tu dôvera, ktorá je potrebná na spoločnú prácu? Oživíme firemnú kultúru, atmosféru a hodnoty? Podarí sa nám odstrániť naše individuálne bubliny? Keď prekonáme strach a neistotu týchto dní, otvorme dvere novej dobe, v ktorej duch nepokojov skočí naspäť do čarovnej fľašky.

Vlado Mlynár

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Zástupca šéfredaktorky: Vlado Mlynár
Redakčná rada: Ingrid Fux, Ingrid Konrad, Elena Mandik
Jana Gregor-Rogler, Zuzana Vančová, Martina Víглаšská
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporíte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára. Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

Vlado Mlynár

PRIDALI SME NOVÉ VAGÓNY K VLAKU, KTORÝ IDE SPRÁVNOU CESTOU

Novým predsedom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ) sa stal v júli 2020 **Mgr. Milan Ján Pilip**.

Rodák z Bardejova je absolventom Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, odborov politológie a filozofie. Počas nášho rozhovoru sme sa nachádzali ešte v pandemickej situácii a, žiaľ, osobné stretnutie nebolo možné. Tak som sa off-line vybral na rešerše pred mojím virtuálnym stretnutím. Milan Ján Pilip pôsobil aj ako občiansky aktivista v Bardejove, kde si ho ľudia zvolili za poslanca mestského zastupiteľstva.

Hlásia sa k autochtónnej rusínskej národnosti a je tajomník konzultačnej platformy rusínskych organizácií – Okrúhly stôl Rusínov Slovenska. Rusíni zohrali významnú úlohu aj pri vzniku Československej republiky, keď ako jedna zo strán povojnových rokovanií pristúpili v roku 1919 k Saintgermainskej mierovej zmluve. Podkarpatská Rus sa vtedy stala súčasťou nového Československa a Rusíni jedným zo štátotvorných národov. Pán Pilip sa aktívne zaujíma o práva menšín, čo je samozrejme dôležité v jeho novej úlohe ako predsedu ÚSŽZ.

V utorok 2. februára máme našu videokonferenciu. Konečne sme dali celú techniku dokopy a po klasických otázkach ako „vidíme sa?“ alebo „počujeme sa?“ všetko funguje, ako má.

Mgr. Milan Ján Pilip - nová tvár vo vedení ÚSŽZ

Mgr. MILAN JÁN PILIP NOVÝ PREDSEDA ÚSŽZ

Dobry deň, pán Pilip, ste narodený 5. septembra 1980 v Bardejove. Minulý rok ste mali štyridsiatku, ako ste ju oslávili v tomto nezvyčajnom období?
Moc som narodeniny neoslavoval, poviem po pravde. Pokojne v rodinnom kruhu a s priateľmi. Ten čas nie je práve vhodný na oslavy. Štyridsiatka je iba číslo a človek sa môže cítiť úplne inak, ako je údaj v občianskom preukaze.

Podľa mňa ste veľmi dobrá voľba na predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, lebo ako príslušník rusínskej národnostnej menšiny sa viete vžiť do situácie Slovákov v zahraničí. Rusíni sú jednou z autochtónnych národností žijúcich na Slovensku (tak ako Slováci v Rakúsku). Od roku 2012 pôsobíte v Okrúhlym stole Rusínov Slovenska a od roku 2019 v ňom zastávate funkciu tajomníka. Kolkto spolkov majú Rusíni na Slovensku a aké aktivity robia?

Na Slovensku je viac rusínskych organizácií, okrem občianskych združení sú aj štyri inštitúcie ako Prešovská univerzita s Inštitútom rusínskeho jazyka a kultúry, Múzeum rusínskej kultúry ako súčasť Slovenského národného múzea, Divadlo Alexandra Duchnoviča a Poddukelský umelecký súbor PULS. Okrúhly stôl Rusínov zastrešuje a združuje rozpoltenú scénu organizácií z minulosti s cieľom, aby sme mali spoločnú reč navonok. Bolo to napokon aj odporúčanie podpredsedu vlády Lászla Nagyja, aby sme sa skoordinovali. Súvisí to aj s generačnou zmenou v rusínskom hnutí. Táto situácia je veľmi podobná krajanským spolkom v niektorých štátoch, kde sú Slováci početnejší, takže poznám to z vlastných skúseností.

Zistil som, že aj Ivan Mikloš je Rusín. Mali ste alebo máte s ním kontakt?

Áno, je to tak. Nemám nášho priamo kontakt, ale hlási sa k nám. Je veľa osobností, ktoré sú rusínskej národnosti. V rámci kampane národnostných menšín pre sčítanie obyvateľov na Slovensku spravil pán Mikloš krátke motivačné video, aby sa ľudia prihlásili k svojej národnosti. Doplním, že sčítanie bude elektronické a integruje aj krajanov, ktorí sú v zahraničí napríklad na sezónnu prácu, ale s trvalým pobytom na Slovensku. V tom prípade vzniká povinnosť sa sčítať – nemusia ale preto chodiť na Slovensko. Ďalej apelujem na krajanov, ktorí nemajú trvalý pobyt na Slovensku, aby sa zúčastnili na sčítaní v krajine, kde žijú, kde majú trvalý pobyt. Na našich stránkach budú informácie, ako bude sčítanie prebiehať. My máme čísla celosvetového sčítania od OSN a EUROSTAT z krajín, kde sa udáva etnický pôvod. Asi to bude posledné sčítanie aj u nás, potom budeme pracovať cez registre ako v Rakúsku.

V Rakúsku bolo posledné sčítanie v roku 2001 – materinská reč bola pre autochtónne skupiny uvedená na hárku – čo bolo pre Slovákov po prvýkrát, inak sa musela ručne doplniť.
Bude zaujímavé zistiť, ako dostať informácie z iných krajín. Na Slovensku registrujeme dvojitú národnosť – ako sa človek cíti, my Rusíni sme boli len za jednu. Teraz dva týždne pred štartom je táto otázka mediálne kritická, a tak ju práve riešim.

Pôsobili ste aj ako občiansky aktivista v Bardejove, založili ste občiansku platformu "myBardejov" ako nezávislú otvorenú iniciatívu. Čo bol váš najväčší úspech v tomto zoskupení?

Úspech bol, že sa nám podarilo získať päť z 25 mandátov v zastupiteľstve, plus sme zastúpení v odborných komisiách a ďalších mestských organizáciách. Túto platformu som založil ako alternatívu k politickým stranám, ktoré sú zamerané na celoštátne témy. V komunále sa volí ten, koho ľudia poznajú. Vznikajú bizarné koalície, lebo veľké strany na komunálnej úrovni sa nechytajú. Riešime v meste praktické veci. Každá komunita má svoje vlastné potreby, ktoré treba riešiť. V platforme sú združení ľudia z rozličných svetonázorových pozícií.

Čo je vašim hlavným cieľom vo funkcii na úrade? Plánujete zmeny? Ako chcete zahraničných Slovákov osloviť a zapojiť do chodu ÚSZZ?

Hlavnou úlohou je plniť programové vyhlásenie vlády, ktoré je našťastie veľmi štedré voči krajanom. Uvidíme, do akej miery sa vláda k tomu postaví. Pripravili sme koncepciu na ďalších päť rokov do roku 2025, kde sa riešia otázky, na ktoré boli krajanovia zvyknutí, ako kultúra, vzdelávanie v slovenskom jazyku, podpora médií a zisťovanie dát o našich krajanoch v zahraničí. To je ako štandardný vlak, ktorý ide v tomto zoskupení už niekoľko rokov. Chceme však k tomu urobiť nadsťavbu a podchytiť aj novú diaspóru. To sú ľudia, ktorí nedávno zo Slovenska odišli – možno sa chcú vrátiť, alebo aj nie. Chceme viesť obojstrannú komunikáciu – my pomáhame krajanom zjednodušiť administratívu, keď sa niekto chce vrátiť, ale vítaní sú aj krajanovia, ktorí môžu a chcú pomôcť Slovensku svojim know-how. Hovoríme o návrate mozgov so špecifickými kvalifikáciami po korone. Ďalej okrem tradičných médií rozširujeme komunikáciu cez sociálne siete. Tieto médiá fungujú pre staršiu generáciu neprehľadne, ale chceme im ju sprístupniť. Špeciálne z novej diaspóry sa ľudia málo zoskupujú v starých organizáciách, chceme pritiahnúť aj ich. Pridali sme nové vagóny k vlaku, ktorý ide správnou cestou.

Čo vám zide na um v súvislosti s Rakúskom? Navštívili ste už Rakúsko? Aký máte dojem z tejto krajiny?

V Rakúsku som bol x-krát. Mám veľmi rád Tirolsko, ale keďže nie som lyžiar, chodím tam v lete. Mám rád kopce, hory, ktoré sú tam fantastické. Rád chodím vlakom a beriem aj netradičné trate, čo vedie niekedy k diskusiám so sprievodcom. Už som šesť mesiacov v úrade, ale ešte som vlastne nikde nebol. Oficiálne som bol na služobnej ceste len v Prahe a Martine v Matici slovenskej. Všetko robím od konferenčného stola. Potrebujem ísť do okolitých krajín. Verím tomu, že od marca sa situácia uvoľní a v lete budeme v normálnom režime.

Pracovné stretnutie s ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivanom Korčekom a štátnou tajomníčkou Ingrid Brockovou

Fotografie: Archív ÚSZZ

So štátnym tajomníkom MZV Martinom Klusom

Žijete teraz v Bratislave? Odtiaľ je Viedeň na skok... Áno, som v Bratislave, úrad je tu. Ale teraz sú povinné karantény, takže momentálne sú návštevy zložitú.

Náš spolok plánuje v roku 2021 nájsť nové priestory, ktoré by sme potom chceli slávnostne otvoriť. Radi vás privítame...

Teším sa, keď sa budeme môcť stretnúť na otvorení.

Aké máte plány do budúcnosti, kde chcete byť po desiatich-dvadsiatich rokoch osobne a aj v povolani?

To je teda podpäsová otázka! Človek má plány, ale netrvám si na nich. Som potom flexibilnejší

a môžem akceptovať nové príležitosti, o ktorých som predtým netušil. Potom nie som rozčarovaný, ak plánované veci neprídu. Pandémia nás naučila flexibilitu – nevieme, čo príde. To, čo robíte, musí vás vnútorne naplňovať, dôležité je, aby ste tomu verili teraz a vedeli sa aj v budúcnosti k tomu prihlásiť. Ja si stojím za svojimi rozhodnutiami.

Chcete niečo odkázať našim čitateľom?

Áno, samozrejme – aby si oni aj ich deti udržali slovenskosť, slovenský jazyk, národné povedomie, spojenie s materinskou krajinou. My sa potrebujeme navzájom. ■

Ďakujem za rozhovor.

Foto: Vlado Mlynár

Online rozhovor s Vladom Mlynárom

Krátke kultúrne vydýchnutie si – tak by sme mohli stručne nazvať jeseň 2020 v Slovenskom inštitúte vo Viedni. Napriek zvalcovaniu prvou vlnou pandémie, počas ktorej sme rušili jedno podujatie za druhým, sa už začiatkom júla odzrkadlila značná dávka entuziazmu nového tímu, ktorému sa podarilo využiť hneď prvé možnosti na opätovné oživenie priestorov inštitútu. Nevedeli sme sa už totiž – napriek vydávaniu elektronických newsletterov a streamovaniu koncertov zo Slovenska – dočkať živých podujatí. Chýbala nám blízkosť našich pravidelných návštevníkov. Ešte v čase doznievania prvej vlny a takmer nepriepustných slovensko-rakúskych hraníc sme oslovili priamo v Rakúsku žijúcu dvojicu výtvarníkov – manželov Helienkovcov a usporiadali vernisáž ich výstavy Krajiny a ľudia v realite a metamorfóze. Hudobne túto akciu sprevádzala umelkyňa taktiež žijúca vo Viedni – gitaristka Ivana Solčániová. Po úspechu tohto podujatia, na ktorom sa zišiel naozaj nečakaný počet nadšencov, som si vydýchol a opäť uveril, že kultúrny život sa môže znova rozbehnúť. A tak sa aj stalo.

Galakonzert V4 (zľava): poľský klavirista Marcin Kociel, slovenský tenorista Matúš Šimko, český barytonista Lukáš Zeman, maďarský violončelista Ádám Jávorkai a moderátor Michael Macek

Foto: Igor Skoček

POCIT BLÍZKOSTI MEDZI DVOMA VLNAMÍ

čas v našich priestoroch. Pokiaľ ide o výstavy, veľmi úspešnou z hľadiska záujmu rakúskej verejnosti bola výstava Mariána Polonského a Martina Šafárika, dvoch slovenských umelcov, ktorí sa harmonicky i obsahovo výborne dopĺňali. Hudobný rámec podujatiu dala slovenská harfistka, sólistka Slovenskej filharmónie Katarína Turnerová. Ešte väčší spoločenský, mediálny a kultúrny dosah mal Festival 100 rokov česko-slovenského filmu Animace/Animácia v septembri a októbri. Išlo v histórii o najväčšiu prezentáciu animovaného filmu, ktorá ponúkla divákovi 250 dlhých i krátkometrážnych filmov. Táto retrospektíva v priestoroch sály Rakúskeho filmového múzea vznikla v spolupráci s Národným filmovým archívom Praha a Slovenským filmovým ústavom. V Českom centre vo Viedni sa pri tejto príležitosti uskutočnilo slávnostné podujatie, ktoré som mal tú česť otvoriť spolu s českým ministrom kultúry Lubomírom Zaorálkom.

Venovali sme sa však aj ďalšiemu významnému výročiu. V reprezentačných priestoroch Vily Trebitsch, v rezidencii slovenského veľvyslanca v Rakúsku, sa uskutočnilo slávnostné podujatie k 250. výročiu narodenia Ludwiga van Beethovna a jeho pôsobeniu v kaštieli v Dolnej Krupej. V podaní slovenského operného speváka Jaroslava Pehala a klaviristu Daniela Šimandla zazneli viaceré Beethovenove piesne, z ktorých niektoré údajne zložil aj počas pobytu na Slovensku.

Konzert sme pripravili aj v rámci EUNIC Music-festivalu 2020, ktorý sa uskutočnil v kultúrnych inštitútoch talianskom, bulharskom a slovenskom. Prispeli sme k nemu tradičným vystúpením výhercov 10. ročníka medzinárodnej súťaže Hudobná jar v Rajci. Predstavilo sa na ňom viaceru mladých slovenských interpretov, ktorí zahrali diela významných súčasných slovenských skladateľov v rakúskej premiére. Z večerných koncertov zaujal slávnostný galakonzert V4 v známej viedenskej koncertnej sieni Ehrbar Saal. Moderoval ho znalec klasickej hudby Michael Macek z viedenského Múzea úžitkového umenia. Previedol prítomných divákov hudobným dňaním v regióne v posledných storočiach. Diela veľikánov stredoeurópskej hudby excelentne predviedli umelci zo všetkých štyroch krajín – za Slovensko tenorista Matúš Šimko.

Venovali sme sa aj konceptu postupného uvádzania večerných koncertov priamo v inštitúte. Veľký úspech zožalo vystúpenie jednej z najvýraznejších talentovaných hudobníčok mladej

generácie slovenskej skladateľky, flautistky, herečky a speváčky Sisi Michalidesovej. V rámci jesenných podujatí sme nezabudli ani na prezentáciu zaujímavých slovenských lokalít. Vincent Polakovič jr. predstavil rakúskemu publiku umeleckú galériu Danubiana Meulensteen Art Museum a Michael Macek hovoril o habánskom umení vo Veľkých Levároch a remeselných tradíciách na Slovensku.

Vyvrcholením roka mal byť program na november a december, doslova nabitý množstvom kvalitných podujatí. Rozhodnutie rakúskej vlády o tvrdom lockdowne, žiaľ, zo dňa na deň stoplo naše rozbehnuté naplánované aktivity. Priestory Slovenského inštitútu opäť osireli a my sme znova museli prejsť do virtuálneho priestoru sociálnych sietí bez priameho kontaktu s našim publikom.

Harfistka Katarína Turnerová na vernisáži výstavy

Druhá vlna pandémie nás teda opäť zastavila v rozlete. Ale vďaka bohu aj za to krátke, ale krásne jesenné obdobie medzi oboma vlnami! Aj keď som to na úvod nazval „krátke kultúrne vydýchnutie si“, bolo to vlastne nadýchnutie sa z nádherného pocitu tej úžasnej blízkosti našich milých priateľov a návštevníkov inštitútu. Vážime si ju! ■

Igor Skoček,
riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni

Foto: Michaela Timková

Otvorenie výstavy sochára Mariána Polonského a výtvarníka Martina Šafárika

Opätovne sme naštartovali sériu našich tradičných lunchkoncertov, pričom vyvrcholením bol Hummelfest 2020. Ide o festival s medzinárodnou účasťou, každoročne usporiadaný pri príležitosti spomienky na bratislavského rodáka a hudobného skladateľa Johanna Nepomuka Hummela. Vystúpili na ňom pedagógovia a študenti bratislavského Konzervatória. Účastníci koncertu si mohli pozrieť aj výstavu M. R. Štefánik: Mensch – Legende, inštalovanú v tom

Foto: Igor Skoček

ZMENY VO VÝBORE RSKS

V novom roku máme starý vírus, ale aj nový výbor RSKS. K 1. februáru 2021 požiadala **Ľubica Macura** o uvoľnenie z funkcie predsedníčky RSKS. Ľubica začínala vo výbore v roku 1985 ako zapisovateľka, potom bola kontrolórka a niekoľko rokov sa venovala náročnej funkcii pokladníčky. Od roku 2016 bola predsedníčkou spolku. Jozef a Ľubica sa na sklonku minulého roka rozhodli vymeniť bývanie v rušnej Viedni za pokojnejší Hainfeld v Dolnom Rakúsku. Chceli by sme sa touto cestou poďakovať Ľubici aj Jozkovi za ich aktívny podiel v činnosti nášho spolku, prajeme im, aby sa im v novom bydlisku dobre bývalo a dúfame, že ich uvítame na niektorých našich podujatiach, aj keď budú musieť do spolku merať dlhšiu cestu.

Zároveň k uvedenému dátumu odchádza **Zitka Bočincová** z funkcie pokladníčky a chce sa viac venovať spevu v skupine Vinica a v rámci jej iniciatívy pre náš spolok s názvom Spievanky. Chceme sa poďakovať za jej prácu pri spolkových finančných záležitostiach. Funkciu prevzala Janka Majer, ktorú už niektorí z vás možno videli tancovať a spievať vo folklórnom súbore Vinica.

Funkciu predsedu do generálneho zhromaždenia, ktoré by sa malo uskutočniť ešte v tomto roku, preberá **Vlado Mlynár**, ktorému sme pri tejto príležitosti položili pár otázok.

Vo funkcii predsedu si pôsobil už v rokoch 1996 – 2003, t. j. pred dvadsiatimi rokmi. Aký bol spolok vtedy a aký je dnes?

Ako prvé mi napadlo – neskutočne rýchlo nám ten čas prešiel – dvadsať rokov. Rok 1996 bol kľúčový rok, v ktorom sme svoju energiu venovali na to, aby sme v septembri mohli otvoriť nové spolkové priestory na Otto-Bauer-Gasse. Konečne aby aj Slováci mali miesto, kde sme sa mohli stretnúť a organizovať kultúrne podujatia. V tej dobe sme s manželkou prišli s myšlienkou slovenských plesov. Náš spolkový výbor bol v priemere najmladší zo všetkých krajských organizácií na celom svete so signifikantným zastúpením žien v popredných funkciách. To sa ani dnes nezmenilo – ja som vlastne zostal jediný muž. Ale nechcem byť len „kvótový muž“, je na čase pripraviť podmienky na to, aby vedenie prebrala nová generácia. To vidím ako jednu z najdôležitejších úloh v mojej funkcii.

Funkciu preberáš v neľahkom období pandémie... Čo nás asi čaká v tomto roku?

Na jednej strane máme výnimočný rok, v ktorom sme dostali podstatne viac podpory od štátu, na tento krok sme čakali 25 rokov. Na druhej strane sme rámcovými podmienkami pandémie oklieštení v našich aktivitách alebo v našom snažení. Tento stav nás bude sprevádzať zrejme celý rok.

A tvoje vízie do budúcnosti?

V roku 2021 musíme nájsť nové priestory, ktoré nám budú lepšie vyhovovať. To je aj základ pre nové aktivity, podujatia pre všetky naše cieľové skupiny – od tých najmenších, ktorí sa k nám na prvé poschodie s kočíkom veľmi ťažko dostanú, až po penzistov, ktorí s roľátorom stoja pred tým istým problémom ako mamičky s deťmi. Chceme osloviť mladých, ponúknuť nové médiá, v ktorých sú mladí ľudia zbehlí. Budeme robiť spoločné kultúrne podujatia spolu so všetkými generáciami a aj so Slovákmi v po-

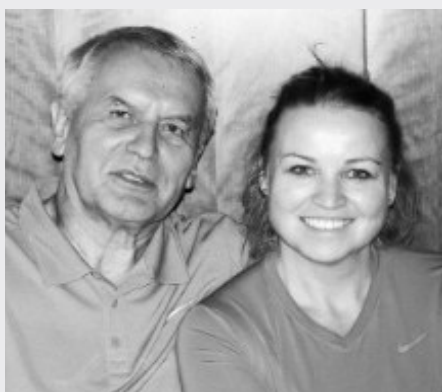
Foto: Yvonne Erdöst

Nové vízie pre nového predsedu

hraničí. A nakoniec – zosilníme džavot detí, ktoré s nadšením navštevujú naše priestory a učia sa slovenčinu ako materinský jazyk. ■

Výbor RSKS

So športovou referentkou Slávkou Vančovou na tenisovom turnaji v roku 2011

Jozef Klimko

24. januára 2021 zomrel vo veku 78 rokov prof. JUDr. Jozef Klimko, DrSc., právnik, diplomat a jeden z iniciátorov, zakladateľov a dlhoročných funkcionárov nášho viedenského tenisového klubu SLAVIA. Popri náročnej práci v diplomatických službách, keď v rokoch 2004 až 2007 pôsobil vo Viedni ako splnomocnený veľvyslanec SR v Rakúsku, si našiel vždy čas aj pre nás krajanov. Každé stretnutie s ním bol zážitok. Bol gentleman, ktorý mal etiketu

a eleganciu v krvi. Jeho koníčkom číslo jeden zostal tenis, v ktorom videl aj možnosť zblíženia ľudí, šport, ktorý vytvára mosty medzi národmi a generáciami. S plným nasadením sa zúčastnil aj prvých ročníkov tenisového turnaja Danube Challenge Tennis Cup a jeho zásluhou bol aj každoročný postup Slávie z poslednej až po 1. triedu vo Viedni v kategórii 45+. Česť jeho pamiatke! ■

Vlado Mlynár

Edith Stastny

Bol sychravý podvečer, keď som dostala nečakanú SMS-ku „So žiaľom Vám musím oznámiť, že moja mamička Edith Stastny nás opustila 24. januára 2021“ od jej syna Lubora. A tak v tichom prítomí, pri zapálenej sviečke sa mi začali premietiť spomienky. Nielen naše mená, ale hlavne vzťah a láska ku kultúre nás veľmi spájali. Edith Stastny už od ranej mladosti úspešne účinkovala v ochotníckom divadelnom súbore v Bratislave. Po príchode do Rakúska sa zapojila do nášho spolku, bola vernou a pravidelnou návštevníčkou našich podujatí, takmer až do svojho posledného dychu, ešte aj v čase, keď jej zdravie už neslúžilo najlepšie. A nikdy jej nechýbal optimizmus, veselá nálada a na družných posedeniach nás udivovala svoju nevšednou energiou. Bola aj poetkou – v roku 1998 jej spolok vydal zbierku básní

SPOMÍNAME

Fotografie: Archív redakcie

Verná návštevníčka našich podujatí bude chýbať...

„... časť môjho života“ s umelecky pútavými fotografiami jej zosnulého manžela Jozefa. Jej životná púť bola nesmierne čínorodá, bohatá a plnohodnotná – v rodine, práci, každodennom živote i našom spolku. „Milá pani Edith, aj keď ste nás tak nečakane opustili, v našich srdciach a spomienkach ostávate naďalej.“ ■

Edith Veith

Dado Nagy

ROZHOVOR S JANOU BEŇOVOU
O KNIHE FLANÉROVA KOŠEĽA –
8 a ½ bratislavských ulíc

Slovo flanéer pochádza z francúzštiny a hoci sa historicky a literárne spája s Charlesom Baudelairoom a Parížom 19. storočia, aj v dnešnej dobe označuje človeka, ktorý vášnivo skúma prostredie mestských ulíc a uličiek, obnažuje ich skryté vrstvy a nadväzuje spojenie s dušou daného miesta.

Prozaička a novinárka **Jana Beňová** dva roky intenzívne skúmala urbánny mikrokozmos bratislavských ulíc Štefánikovej, Šancovej, Mickiewiczovej, Grösslingovej, Heydukovej, Mlynarovičovej, Jantárovej cesty a Košickej, nadväzovala kontakty s ich obyvateľmi a odhaľovala genius loci, ktorý sa dá ťažko vtesnať do štandardného turistického sprievodcu. Jej najnovšia kniha **Flanérova košeľa** je kombináciou reportáže, eseje, série rozhovorov, historicko-urbanistického výskumu a umeleckej prózy. Potlačila v nej potrebu fabulovať a rozprávať vlastné príbehy a nechala prehovoriť vybrané ulice prostredníctvom ľudí, ktorí na nich žijú a pracujú. Novinársky nadhľad a odstup tak čitateľovi uľahčil možnosť virtuálne kráčať spolu s autorkou a aktivizovať vlastné spomienky a zážitky.

Skúsme si na úvod vysvetliť podstatu tohto projektu. Slovo flanéer sa v knihe vysvetľuje ako „flákač alebo tuľák“. To sa mi zdá trochu nepresné. Flanéer predsa nie je (iba) mestský flákač. Práve naopak – jeho flákanie je dosť cielavedomé. Pozorne vníma všetko okolo seba a nadväzuje spojenie s dušou ulice a jej obyvateľmi ...

Ja si to tiež myslím. Flanéeri pôsobia na iných ľudí na prvý pohľad ako flákači, lebo majú zdaniivo nekonečne veľa času. Sú však obdarení vášňou a zvláštnou citlivosťou. Možno nevedia vydržať bez pohybu vo svojom tele, vo svojej izbe, sami so svojimi myšlienkami, preto sa túľajú po meste a hľadajú nové podnety. A súčasne aj nejaké prepojenie vo svete – s tým, čo ich trápi, teší, inšpiruje a o čom premýšľajú. Nedávno sa ma kamarát spýtal, či pandémie nejako ovplyvnila situáciu flanéera. Spočiatku ma tá otázka prekvapila, ale uvedomila som si, že flanéer ako mestský chodec nie je nikdy sám. Ide na prechádzku do mesta medzi ľuďmi. Niektorí kráčajú jeho smerom, ďalší idú oproti. Počas tohtoročných lockdownov človek na ulici veľa chodcov nevidel. Flanéerstvo je aj túžba po spoločnosti. Ak človek chce byť sám, ide do lesa. Ale ak ide na prechádzku do mesta, tak chce byť medzi ľuďmi.

K projektu o bratislavských uliciach ťa motivovalo spoznávanie nových ľudí?

Áno, chcela som sa aspoň na chvíľu a jednou nohou vrátiť späť k reportérskej práci a byť viac v kontakte s ľuďmi. Spisovateľ väčšinou pracuje sám. Sme v celoživotnej karanténe. (Takže pandemická situácia pre mňa nebola až takou veľkou zmenou.) Chcela som opäť pracovať na projekte, ktorý by bol viac založený na rozprávaní a príbehoch iných než na niečom, čo súvisí s mojím osobným prežívaním.

Takže tvoje spoznávanie ulíc bolo do veľkej miery zámienkou na rozhovory s neznámymi ľuďmi rôznych profesií, ktorí na nich žijú? Boli veľmi zaujímavé,

Slovenská spisovateľka a novinárka Jana Beňová

Fotografie: Archív Jany Beňovej

ČLOVEK IDE NA PRECHÁDZKU DO MESTA MEDZI ĽUDÍ

navé, ale niekedy s témou ulice ani príliš nesúviseli. Podľa čoho si si vyberala adeptov na rozhovor?

Ja si práve myslím, že rozhovory vždy veľmi súviseli s konkrétnou ulicou. Spočiatku som sa s každým chcela primárne rozprávať najmä o jeho ulici. Ale potom mi došlo, že práve títo ľudia ju robia špecifickou a výnimočnou. Sú jej vnútom. A k tomu patrí aj to, čím sa zaoberajú. Čiže rozhovor na Heydukovej s pani primárkou, venujúcou sa vplyvom genetiky na rakovinové ochorenia s tou ulicou mimoriadne súvisí, keďže Onkologický ústav je na nej veľmi citelne prítomný. Rovnako rozhovor s vlásenkárom, ktorý vyrába parochne. Keď som písala o Mickiewiczovej, jedným z najväčších prekvapení pre mňa bolo stretnutie s Ivanom Pavčekom a jeho manželkou. Spočiatku sme sa rozprávali o doprave na ulici a zrazu vysvitlo, že je včelár a plánoval na streche Metropolky umiestniť úle. Od neho som sa dozvedela aj to, že architekt tejto originálnej budovy – Juraj Tvarožek – bol sám vášnivým včelárom a učiteľom včelárstva. Prepojilo sa tak niekoľko skutočností, ktoré dávajú zmysel.

A podľa čoho si si vyberala jednotlivé ulice? Mala si k nim osobný vzťah alebo nejaké špeciálne kritériá?

Od začiatku som vedela, že chcem písať o Štefánikovej a Šancovej. To sú ulice, ktoré považujem za svoje. Chodila som po nich celý život a asi ako prvé sa pripojili k rozrastajúcemu sa „svetu“, okrem ulice, na ktorej som ako dieťa bývala. Tie ďalšie pribúdali postupne, za chôdze alebo za pochodu mestom...

Štefánikova je krásny mestský bulvár, uznávam.

Ale na rozdiel od teba ju nemám príliš rád, lebo sa mi zdá veľmi rušná a hlučná. Jazdí po nej veľa áut a často mám pocit, akoby ma tam niekto naháňal... Ja po nej väčšinou chodím buď neskoro večer, alebo v čase obeda či cez víkend. Pán Blaščák, ktorý tam má tatérske štúdio, mi v rozhovore

povedal, že Štefánikova je najkrajšia, keď je snehová kalamita. Vtedy utíchne doprava a človek si ulicu zrazu môže konečne vychutnať. Mne sa Štefánikova veľmi páči, sú tu elegantné vily a na jej konci sa začína historické centrum. Je to ulica, ktorá spája Hlavnú stanicu so Starým Mestom. V posledných rokoch po nej začalo chodiť veľa turistov. Vďaka novým aplikáciám pochopili, že sa nemusia prepravovať do centra taxíkom ani hromadnou dopravou, ale práve Štefánikova ich rýchlo a priamo zavedie rovno do srdca mesta.

Na Štefánikovej a Šancovej zachytávaš pozitívne aj negatívne reakcie ich obyvateľov. Napríklad Zsolt Lehel – legendárny turistický sprievodca a majiteľ ešte legendárnejšej palacinkárne na Šancovej – ti povedal, že ulicu, na ktorej býva takmer celý život, nemá príliš rád. Ako si vníma tieto protikladné reakcie?

Preto bolo zaujímavé zhovárať sa s obyvateľmi. Napríklad Štefánikova pôsobí síce ako rušný mestský bulvár, ale byty sú z druhej strany orientované do záhrad a veľkorysých dvorov, je tu ticho a azyl pred ruchom mesta. Na Šancovej sa dá prežiť, len ak nemáte byť orientovaný do ulice. Je totiž priam ohlušujúca. Keď som o nej písala a chodila sem a tam, musela som občas odbočiť – trebárs na Žilinskú alebo do parku na Račku, aby som si oddýchla od intenzity a obrovského náporu, ktorý na človeka Šancová vyvíja.

Pri prenikaní do duše jednotlivých ulíc polemizuješ s esejou Virginie Wolfovej, pre ktorú je večerná prechádzka Londýnom iba inšpiráciou na vytvorenie vlastného príbehu. Ty si sa, naopak, snažila udržať od témy novinársky odstup. Prečo si nemala potrebu vstupovať do genia loci danej ulice so svojimi osobnými príbehmi?

Románový prístup k téme ulíc a mestských štvrtí som si už vyskúšala v knihe Plán odprevádzania

(Café Hyena), kde je Petržalka jednou z hlavných postáv. V tomto prípade som sa ale chcela od seba odpútať. Mám roky rozobrenú aj prózu inšpirovanú osobnými zážitkami – zbierka poviedok sa volá Vandala a vydám ju toto leto. Flanérova košeľa mala byť skôr oddychom od tejto práce. Chcela som jednoducho byť iba pozorovateľom, písať, ako ulice vnímam, ale dať slovo a priestor najmä ľuďom, ktorí tam žijú a pracujú. Žánrovo je to čosi medzi esejou, reportážou a dialógom s mnohými hlasmi.

Mám veľmi rád kapitolu o Mlynarovičovej ulici v Petržalke, kde si asi desať rokov žila. Je cítiť, že k nej príliš vrúcny vzťah nemáš, ale zvykla si si. Ani nie. Nikdy som si nezvykla. Vždy to bola pre mňa výzva alebo skôr rana pre oči. Je to ulica, na ktorej to stále vyzerá akoby sa tam zastavil čas. Keď si vydavateľ Ferči Malík pozeral fotografie z Mlynarovičovej, vravel: „Ale to sú také deväťdesiate roky, nie?“ Tak som odpovedala, že to nebol zámer. Tá ulica tak stále vyzerá. Niektoré javy, ktoré z Bratislavy už vymizli, tam stále prežívajú. Ale veľmi ma potešilo, že hoci mám k Mlynarovičovej aj k Petržalke pomerne negatívny vzťah, tak všetci, s ktorými som sa o nej rozprávala, ju majú radi. Nechcela som nikomu podsúvať svoje pocity, príbehy a spomienky, a práve ľudia v knihe ma spätne veľmi dobre naladili. Stále nemôžem povedať, že by som si Petržalku obľúbila, ale mám rada ich.

Prečo si do tejto knihy nezahrnula aj ulicu svojho detstva, ktorá sa nachádza rovno nad Hlavnou železničnou stanicou? Jej okolie má veľmi špecifický genius loci ...

Lebo sa často objavuje v nejakej podobe v mojich románoch. Je spojená s rôznymi mojimi fantáziami a tomu som sa tentoraz chcela vyhnúť. Jedinou výnimkou je sen so spevákom Princim na Záhradníckej. Bol natoľko ovplyvnený mojou prácou na knihe, že si do nej cestu „vyšliapal“.

Myslíš sen o svetoznáom hudobníkovi, ktorý žije svoj paralelný život na Záhradníckej? Tiež ma nadchol.

Mňa nadchlo hlavne to, ako mi Prince vo sne povedal, že veľkú časť svojho života strávil v kaviarni Zora na Záhradníckej a vlastne tam aj pri jednom z kaviarenských stolov zložil svoje hity. Vždy si na to spomeniem, keď idem okolo.

S akými najprekvapivejšími miestami si sa v Bratislave stretla?

Veľmi ma prekvapila Košická a Dullovo námestie. Keď som tam ešte v detstve chodila odprevádzať moju spolužiačku, tak mi Dullovo námestie pripadalo akoby ani nebolo v Bratislave. Malo atmosféru kúpeľného mesta a vymykalo sa tomu, čo som z Bratislavy poznala. Tento pocit sa počas mojich flanérskych prechádzok umocnil. Okrem veľkorysého otvoreného priestoru pred hotelom sa mi veľmi zapáčila aj Košická a prilahlé ulice. Táto časť mesta v posledných rokoch veľmi ožila a jej obyvatelia už nemusia chodiť kvôli návšteve vinárne alebo reštaurácie do historického jadra mesta. Majú vo svojej zóne množstvo miestnych útulných podnikov. Keď mi riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok Ivo Štassel hovoril, že miestni kedysi túto štvrť volali „mestečko“, tak som si uvedomila, že som sa vo vnímaní jej osobitosti nemýlila.

Ako jedno z výnimočných miest v knihe uvádzaš aj Patrónku. Dnes ju vnímame najmä ako dopravný uzol, ale má aj zaujímavú históriu, ktorú tu žiaľ nič nepripomína...

Keď som ako dieťa prechádzala cez Patrónku, zapamätala som si najmä dve autobusové zastávky na každej strane cesty s podivnými betónovými monolitmi. Bolo tam vždy veľa ľudí a nechápala som, prečo sa to miesto takto volá. Stará mama mi vysvetlila, že tam kedysi existovala továreň na výrobu patrónov. Ale málokto vie, že v nej počas druhej svetovej vojny fungoval zberný tábor pre bratislavských Židov, ktorí tam čakali na transporty do koncentrákov. Odvážali ich za tmy z lamačskej vlakovéj stanice, aby transporty príliš neupútali pozornosť. Bratislava by si mala vážiť svoje mestské dejiny a ľudí, ktorí nevinne trpeli a boli zavraždení. Nechápem, prečo toto miesto a tieto udalosti nie sú vo verejnom priestore dôstojne označené a pripomínané.

Ktorú bratislavskú ulicu máš osobne najradšej?

Najradšej mám asi Štefánikovu, aj napriek tej doprave. Možno preto, lebo je na nej aj veľa stromov a aj v horúcom lete sa v ich tieni dá veľmi dobre prejsť. Pri práci na knihe ma príjemne prekvapila napríklad Grösslingová ulica. Má špecifickú atmosféru a jej obyvatelia často hovorili o zóne, v ktorej sa cítia doma. Patria do nej aj Jakubovo a Šafárikovo námestie, Modrý kostolík, Medická záhrada, Stará tržnica, Starý most a Dunaj. Sa-

Jana Beňová sa narodila v Bratislave v roku 1974. Od roku 1992 študovala na VŠMU odbor divadelná dramaturgia. Do literatúry vstúpila ako devätnásťročná. Je autorkou troch zbierok poézie Svetloplachý (1993), Lonochod (1997), Nehota (1997), štyroch románov Parker. Lúboštný román (1999), Plán odprevádzania (Café Hyena) (2003), Preč! (2012), HoneyMoon (2015), zbierky poviedok Dvanásť poviedok a Ján Med (2003), výber z publicistiky Dnes (2010) a knihy esejí a reportáží po bratislavských uliciach Flanérova košeľa (2020).

Získala viacero literárnych ocenení (Prémia Ceny Literárneho fondu, Kniha roka), je dvojnásobnou finalistkou Ceny Anasoft litera a jej román Plán odprevádzania (Café Hyena) získal v roku 2012 Cenu Európskej únie za literatúru a zatiaľ bol preložený do štrnástich jazykov. V rokoch 2002 až 2009 pracovala v denníku SME ako reportérka pod pseudonymom Jana Parkrová, neskôr tri roky ako editorka v Divadelnom ústave. V súčasnosti je na voľnej nohe a spolupracuje s nezávislým Denníkom N.

motná Grösslingová je počas jesenných večerov veľmi útulné miesto a každému by som odporučila, aby sa tam šiel prejsť.

Na Grösslingovej má svoj ateliér aj Laco Teren, ktorý v časti venovanej tejto ulici spomína, že ako dieťa veľmi citlivo vnímal „mestskú zonáciu“. Ak zo svojej domácej štvrte prešiel do inej, bolo veľmi pravedpodobné, že ho tam zmláti miestna detská banda...

Áno, vravel, že si na to vždy spomenie, keď sa hovorí, akí sú dnes ľudia neznášanliví. Ale myslím si, že to platilo skôr pre deti a mladých. Dospelého by asi nezmlátili, keby prešiel zo Starého Mesta do Petržalky. Ja som tento pocit ako dieťa mala tiež, hoci v trocha inej podobe. Keď sme so spolužiakmi chodili spolu zo školy domov, často som sa odchyľila od svojej trasy „zo školy rovno domov“ a zašla odprevadiť kamarátky. Trebárs na Šulekovu, Steinerovu (dnes Krížna) či k Modrému kostolíku. Brala som to ako malé zachádzky. Keď som ale prvýkrát šla cez Starý most do Petržalky, mala som strach, či sa ešte niekedy dostanem späť. To je zvláštny pocit objavovania, ktorý môže človek zažiť v detstve v meste, keď sa vydá do štvrť, kde predtým nikdy nebol. A navyše si trúfne prekonať riekou...

Dala si fotografom, s ktorými si na knihe spolupracovala, nejaké špeciálne zadanie?

Od začiatku som uvažovala o úzkej spolupráci s fotografom, s ktorým by sme po uliciach vandrovali spoločne. Vedela som, čo by som chcela mať konkrétne zachytené, ale spoľahla by som sa na jeho videnie. Toto sa, žiaľ, nepodarilo. Až neskôr som nadviazala spoluprácu s Marekom Jančúchom, ktorý chodil po mojich stopách a k mojím návrhom pridal svoj pohľad a vlastné originálne nápady. Myslím, že sa to celkom podarilo. Okrem záberov z ulíc som v knihe chcela mať aj portréty ľudí. Knihu som dopísala vo februári 2020 a v marci prišla pandémia, takže tie portréty zostali „visieť“. Našťastie prišlo leto, s ním pandemický odmäk a fotografka Soňa Maletz promptne nafotila ľudí, s ktorými som sa zhovárala. Tým knihu dokončila.

Plánuješ v tomto flanérskom projekte po bratislavských uliciach pokračovať? Navštíviš aj ďalšie miesta?

Neplánujem. Uvažovala som, že takto spracujem moje obľúbené ulice v rôznych iných mestách sveta, ale na viacerých z nich sa rozpráva jazykom, ktorému nerozumiem, a to by knihe veľmi ubralo na autenticite. Raz som napríklad bývala vyše mesiaca v New Yorku na ulici s pekným názvom – Pionierska. Určite je zaujímavá Lerchenfelderstrasse vo Viedni, Rua dos Douradores v Lisabone či Kazinczy utca v Budapešti... ale chodím po nej a nerozumiem útržkom toho, o čom sa ľudia rozprávajú, by asi nebolo ono. ■

Na Grösslingovej ulici pred základnou školou

Jana Beňová

FLANÉROVA KOŠEĽA

PRINCE V ZORE

Píšem o Heydukovej. V tom období sa mi sníva sen. Je sobota, stretávam speváka Princa, ide z trhu, z tašky mu trčí bageta a zelenina. Vraví mi, že už dlho sleduje moju prácu a chce sa so mnou rozprávať. Pozýva ma, aby som hneď išla k nemu na Záhradnícku. Vravím, že som zaskočená, nikdy by som nečakala, že ho stretnem v uliciach Bratislavy. (Nechcem byť surová a indiskrétna, a tak ani nezmiem, že navyše pred pár rokmi zomrel.) Na Záhradníckej vchádzame do vchodu jedného z barakov postavených v medzivojnovom období. Prince vraví, že si vybral túto štvrť, pretože patrila k tým robotníckym. Často vraj presedel celé dlhé zimné večery v nealkoholickej kaviarni Zora. A komponoval. Žil tu v ústraní svoj paralelný život a teraz, keď ho už život v USA celkom omrzol, nadobro sa sem presťahoval. Jeho byt tvorí veľká izba, ktorej väčšinu zaberá posteľ. Sedíme na nej, jeme a zhovárame sa ako starí priatelia. Ubehne tak deň a noc.

Je toho toľko, o čom sa musíme porozprávať. Zrazu si však uvedomím, že musím dať o sebe vedieť v redakcii (v snoch vždy, keď pracujem, ide o starú redakciu SME v obchodnom dome Dunaj na Námestí SNP). A tak mu vravím, že musím na chvíľu odísť, čosi vybaviť... A som vonku, na ulici... takmer sa vznášam, lebo zároveň s každodennou bratislavskou realitou mi pripadá opäť zázračné, že som stretla Princa, že viem, že býva na Záhradníckej, že som objavila/našla vchod do tajomného sveta. Telefonujem rodičom, oznamujem: som živá a zdravá a donesiem im na obed činu zo Šancovej ulice. Vznášam sa od radosti. Rozmýšľam o iniciačnom momente – prečo ľudia vlastne cestujú. Dúfajú, že to, čo nenachádzajú doma, objavia niekde inde. Čosi tajomné, krásne, zvláštne – iný svet. Bratislavské ulice – boli časy, keď som sa na nich cítila ako v Paríži, New Yorku, a iné, keď ako na púšti, rovníku, v sibírskom gulagu, hladovej doline. Bratislavské ulice... vždy som vedela, chodiac mestom, že takéto vchody, priepuste do iných – paralelných, intenzívnych a bohatých – svetov existujú na rôznych adresách. Brány, okná, dvere, diery v plote... Som šťastná, že sa mi to tušenie potvrdilo, vravím si: O tom musím aj napísať. To všetko mi prebehne hlavou, keď sa vraciam naspäť za Princom. Na Záhradnícku. Ulica však vyzerá už inak ako predtým a vchod do domu sa mi nedarí nájsť. (A ponaučenie? Elvis Presley, Marilyn Monroe, Bruce Lee, John Lennon a Prince nie sú mŕtvi, ale ani sa tajne nepresťahovali unavení slávou a pozornosťou na tropický ostrov, ako vravia fámky. Bývajú na Záhradníckej. Akurát... ten vchod...)

Prázdne vo dne, prázdne v noci - American bistro, Foto: Eva Benková

Šaty a lístie, Foto: Marek Jančúch

Jemný šuchot lístia pri synagóge, Foto: Marek Jančúch

Stolperstein trvale pripomínajúci zločin, Foto: Soňa Maletz

Výtvarník a flanér Laco Teren vo svojom ateliéri, Foto: Soňa Maletz

Pohľadnica z Bratislavy, Foto: Marek Jančúch

Prázdne rámy... Výstava?, Foto: Marek Jančúch

POHULÁNKY

Počas práce na tejto knihe a potulkách po bratislavských uliciach – v knihe Harrisa Francka *Bez haliera okolo sveta* (Československá grafická Únia, Praha – Prešov 1936) sa používa aj zaujímavý archaizmus *pohulánky* – ma zaujalo pár konkrétnych miest, adries, fragmentov a snov. Tieto som sa rozhodla zahrnúť do textu o polulici. Vznikla popri písaní tejto knihy ako moja reflexia. Počas roka a pol na *pohulánkach* mi často na myseľ prišla esej Virginie Woolfovej o večernom nákupe ceruziek ako zámenie na prechádzku mestom. V jednej chvíli spisovateľka zazrie cez výklad obchodu *trpasličku*, ktorá si skúša topánky. A spisovateľkina fantázia spontánne vyhotoví jej príbeh. Kým si trpaslička skúša topánky, jej pozornosť je upriamená len na nohy a ich obraz v elegantnej obuvi v zrkadlách pri zemi, ktoré opäť odrážajú len lichotivú časť skutočnosti. Stáva sa veľkou dárou. Kúzlo pomínie, keď vyjde z obchodu.

Nechcela som vytvárať na základe pozorovaní z ulíc vlastné príbehy. Dúfala som, že ulice a mesto prehovorí konkrétnymi a skutočnými hlasmi ľudí, ktorí tu bývajú, pracujú, kupujú knihy, opravujú dychové nástroje či predávajú brilianty. Snažila som sa zostať stáť bokom, prejsť opakovane okolo, zaznamenávať, zbierať, paberkovať, robiť pokusy... Ako *trpaslička*, čo si skúša topánky. ■

Vlásokár a kaderník Ľuboš Birošik, Foto: Soňa Maletz

IZABELA TEXTORISOVÁ

155. výročie
narodenia

PRVÁ SLOVENSKÁ BOTANIČKA

Nezvyčajnú záľubu k prírode a botanike si všimol jeden z jej učiteľov v ľudovej škole v Jelšave Václav Vraný, ktorý bol priekopníkom medzi českými botanikmi. On dal Izabele Textorisovej základy, na ktorých neskôr stavala.

Naučil ju, ako sa určujú a sušia rastliny, ukázal jej, ako sa zakladá herbár. Poradil jej, že správny botanik má svoj herbár podpísaný, a tak si na jeho radu nechala vytlačiť štítky Herbarium Textoris.

Tým založila herbár, do ktorého počas jej života postupne pribudlo takmer päťtisíc položiek. Dnes je uložený na Katedre botaniky Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a stále sa aktívne využíva na vedecké a pedagogické účely.

Foto: Archív SNM, Peter Mendel

Na návšteve Slovenského národného múzea v Martine s pracovníčkami múzea

Izabela Textorisová sa narodila 16. marca 1866 v Ratkovej v rodine advokáta. Keď mala päť rokov, rodina sa presťahovala do Jelšavy. Tam začala Bela, ako ju všetci volali, chodiť do ľudovej školy, neskôr pokračovala v Slovenskom Právne a v Belej. Po skončení šiestej triedy sa vrátila naspäť k rodičom. Keďže bola dievča, ďalej sa s jej štúdiom už nepočítalo.

Veľmi však túžila stať sa učiteľkou. Pod vedením prvej slovenskej učiteľky, svojej tety Ludmily Kuorkovej sa začala pripravovať na učiteľské povolanie. V roku 1883 bola učiteľkou v Belej, v rokoch 1885 – 1886 pracovala na pošte v Telgárte. Silnejšie maďarizačné tlaky ale spôsobili, že sa svojho sna vzdala. Jej otec nakoniec rozhodol, že miesto za katedrou nie je pre ňu, a vybral jej budúce povolanie. Izabela sa stala poštárkou. V roku 1886 urobila poštársku skúšku a dostala menovací dekrét „Uhorskej kráľovskej poštárky“. Až do konca života bola vedúcou pošty v Blatnici.

Izabelina túžba po vzdelaní bola taká silná, že sa popri náročnej poštárskej práci, starostlivosti

o rodičov a tri sestry – i napriek všetkým predsudkom voči práci žien v tej dobe – naučila ako samouk niekoľko jazykov – latinčinu, nemčinu, francúzštinu, ruštinu, čiastočne taliančinu a rumunčinu. To jej umožnilo konzultovať svoje objavy aj s inými odborníkmi zo zahraničia. Pracovala pri petrolejke, v rohu izby, kde okrem nej bývali rodičia a tri sestry. Podporu pri svojej práci našla u slovenských osvietencov. Na podnet Andreja Kmeťa, slovenského botanika, etnografa, archeológa a geológa, zbierala a určovala nielen kvitnúce rastliny, ale aj machy a lišajníky. Za hlbšie štú-

Uhorská kráľovská poštárka Foto: Archív SNM

Počas návštevy SNM s riaditeľom múzea Jánom Gerykom

Foto: Archív SNM, Peter Mendel

dium botaniky vďačí práve jemu. Neskôr si s vedcom a polyhistorom Jozefom Ludovítom Holubým vymieňala herbárové exempláre, pričom on kontroloval ňou identifikované rastliny, prípadne určoval tie, ktoré sama nevedela určiť. Nepotrebovala veľa, pri svojej botanickej práci používala iba lupu a niekoľko českých, maďarských a nemeckých odborných kníh. V botanike sa postupne stala známou uznávanou odborníčkou, najmä v znalosti flóry Turca, ktorý prechodila krížom-krížom. Zo svojich vychádzok nikdy neodišla bez nového úlovkú do svojho herbára. V tomto regióne popísala vyše sto dovtedy neurčených rastlín. Počas svojich vychádzok po Veľkej Fatre objavila niekoľko vzácných rastlín, napríklad lykovec voňavý, cyklámen európsky či plesnivec alpský.

Po tom, ako na vrchu Tlstá v roku 1893 objavila neznámy druh bodliaka, sa jej meno natrvalo zapísalo do botanickej nomenklatúry. Maďarský botanik Antal Margittai tento nový druh pomenoval po nej – *Carduus textorisianus*, Marg. Vznik bodliaka Textorisovej je úzko spätý s vtedajším obhospodarovaním a využívaním krajiny. Pastva a hromadné presuny stád dobytky umožňovali prienik mnohých antropofytov (rastlín vyskytujúcich sa v blízkosti ľudských obydľí) hlboko do veľkofatranských dolín, až po najvyššie polohy hlavného chrbta. Takto sa dostali do kontaktu aj druhy bodliaka trnitého a sivastého a tak vznikli ich viacnásobné hybridy.

Flóra nebola jediné, čo Izabelu Textorisovú fascinovalo. Venovala sa aj iným vedným odborom a všetkému, čo sa týkalo prírody. Pri svojich potulkách si všimla aj vzácne kamene a horniny a stala sa aj našou prvou mineralogičkou. Hoci bola speleológia v tých časoch v úplných začiatkoch, Izabela Textorisová preskúmala niekoľko jaskýň. Zaujímala sa aj o to, čo sa deje na oblohe. Hviezdy bádať s rovnakým záujmom ako nárečia. Stala sa zberateľkou dialektologického materiálu. Svoje poznatky publikovala nielen v odborných časopisoch, zväčša pod pseudonymom, ale aj v časopisoch pre ženy a dievčatá. Celý svoj život zasvätila práci a vede. Nikdy sa nevydala. Byť starou dievkou bolo v tej dobe vnímané veľmi negatívne. Postojom silnej a slobodnej ženy ukázala veľkú dávku odvahy.

Keď v auguste 1949 vážne ochorela a napriek liečbe v nemocnici sa jej stav nezlepšoval, previezli ju k jej najmladšej sestre do Krupiny. Tam 12. septembra 1949 zomrela. V Krupine ju aj pochovali, no v roku 1981 boli jej pozostatky aj s náhrobným kameňom prenesené na Národný cintorín v Martine. Slovenská astronomická spoločnosť pri Slovenskej akadémii

Foto: Archív Botanického ústavu CBRB SAV Bratislava

Na pohľadnici Slovenskej botanickej spoločnosti z roku 1994

vied pomenovala podľa nej novú planétku – Textorisová 2000HE24, ktorú v roku 2004 objavil slovenský astronóm Peter Kušnirák.

Ďakujeme RNDr. Helene Šípošovej, CSc. z Botanického ústavu SAV, ako aj Slovenskému národnému múzeu v Martine za láskavé poskytnutie fotomateriálu. ■

Spracovala Martina Víglašská

Použité zdroje:

- <https://www.quark.sk/izabela-textorisova/>
- <https://www.zenyvmeste.sk/prva-slovenska-vedkyna-izabela-textorisova-zivotopis>
- <http://prvezeny.sk/izabela-textorisova/>

Foto: Archív SNM, Mgr. Stanislav Očka

Adonis aestivalis (hlaváčik letný) - herbárová položka zbieraná I. Textorisovou ako súčasť herbára Václava Vraného

Foto: Archív Botanického ústavu CBRB SAV Bratislava

S docentom Jánom Futákom a študentkami Univerzity Komenského v roku 1947

Zuzana Vančová

Zaručený recept na úspech síce neexistuje, ale nepochybne by mal obsahovať talent, vášeň, tvrdú prácu aj štipku šťastia. V prípade manažéra **Martina Krňana** tento návod vyšiel na výbornú a vo svete gastronómie si aj vďaka týmto ingredienciám vybudoval pôsobivú kariéru. Z malej stredoslovenskej dedinky Uhorské (okres Poltár) ho kroky zaviedli do Prahy i Londýna a v súčasnosti žije vo Viedni, kde vedie jednu z top reštaurácií rakúskej metropoly.

Martin už ako mladý chlapec brigádoval cez prázdniny v miestnom pohostinstve a keď prišlo na voľbu strednej školy, pre nikoho nebolo prekvapením, že sa rozhodol pre hotelovú akadémiu. Štúdium ho bavilo a svoju šikovnosť predviedol hneď na prvej školskej praxi v hoteli Reduta, kde sa zaraz osvedčil ako výborný pracovník. Keďže boli s Martinovým výkonom nadmieru spokojní, školské vedenie ho poslalo pracovať do Bratislavy, kde mal česť obsluhovať významné osoby zo slovenského šoubiznisu. V tom čase Martin ešte netušil, že o slávnych ľuďoch v jeho kariére nebude nuda.

Po ukončení strednej školy sa na Martina usmialo šťastie, po rozposlaní prihlášok ho prijali do luxusného hotela v centre Prahy: „Vo Four Seasons som začínal ako pomocník vrchnej obsluhy a po šiestich mesiacoch som už aj ja bol na pozícii čašníka, čo nebýva v takých hoteloch samozrejmosťou.“

Martin Krňan (vpravo) so šéfkuchárom Petrom Duranským, prvým Slovákom, ktorý získal michelínsku hviezdu

MARTIN KRŇAN CESTA ZA ÚSPECHOM

„V Prahe som býval s jedným kuchárom, ktorý ma stále presviedčal, že by som mal ísť do Londýna. Vrazil, že by to bola pre mňa dobrá šanca a keď nič iné, tak aspoň by som tam mal zažiť Silvester. Tým Silvestrom mi nasadil chrobáka do hlavy a keď mi navyše prisľúbil, že jeho známy mi v Londýne podá pomocnú ruku, neváhal som.“

Slovo dalo slovo a Martin plný očakávania odišiel do jesenného Londýna s domnienkou, že po Novom roku sa vráti späť. Lenže človek mieni, život mení a z plánovaného krátkeho pobytu v Londýne sa vyklúlo ďalších desať rokov. Avšak začiatky boli ťažké a hneď na londýnskom letisku nastalo vytriezvenie, pretože na mladého muža, napriek dohode, nikto nečakal. A tak sa dvadsaťročný Martin ocitol sám, bez ubytovania a s minimálnou znalosťou anglického jazyka vo

Martinov tím v obsluhu

veľkomeste: „Horko-tážko sa mi podarilo z letiska dostať do centra a dovolať sa niekdajšiemu spolubývajúcemu z Prahy. Bez emócií mi oznámil, že mám zájsť do internet café a pohľadať si ubytovanie. Pripadal som si ako v zlom sne, ale spravil som tak, ako povedal. Písal sa rok 2004 a internetové znalosti neboli samozrejmosťou, takže som bol stratený nielen v Londýne, ale aj v internetovej kaviarni. Šťastie spočívalo v tom, že sa tam nachádzal Poliak, ktorý videl moju neistotu a zavolať na inzerát ponúkajúci izbu. Napriek tomu, že už bolo pred polnocou, inzerujúci zodvihol a odviezol ma do bytu, kde spolu so mnou bývala sedemčlená partia z Poľska. To bol začiatok môjho nepretržitého priateľstva s Poliakmi v Londýne a nadobudnutia perfektných znalostí poľštiny.“

Keďže Martin prišiel do Londýna viac-menej na blúnd a bez vopred vybavenej práce, tak sa ho ujali noví spolubývajúci: „Všetci boli ku mne od začiatku veľmi milí a pomohli mi nielen s rozposlaním životopisov, ale aj s bankovým účtom, mesačníkom na metro a inými nevyhnutnosťami na prežitie v Londýne. Za moju prvú prácu v Starbuckske tiež vďačím im. Dnes je Starbucks pojem a kaviareň nájdete na každom rohu, ale vtedy som o tom nemal ani poňatia. V práci som sa ale rýchlo otúkal a vďaka neustálemu kontaktu so zákazníkmi som sa zaraz zdokonalil v angličtine. V Starbuckske, kde som napríklad vytvoril rekord v počte pripravených káv za pol hodinu, som zostal šesť mesiacov, až kým mi jedného dňa nezavonil telefón. Nebolo zvykom, že mi niekto volá, a len čo sa ozval neznámy muž s nezrozumiteľným, francúzskym prízvukom, mal som pocit, že si zo mňa chce niekto vystreliť, tak som zložil. Vďaka Bohu mi dotyčný zavolať znovu, potom som zistil, že nešlo o vtip, ale o vážnu vec. Na dávno zaslaný životopis sa ozval manažér hotela Dorchester a pozval ma na pracovný pohovor. Dorchester patrí k najprestížnejším a najdrahším hotelom na celom svete, v ktorom sa okrem iného nachádza aj trojmicelínska francúzska reštaurácia Alaina Ducassa. Keď som išiel na pohovor a uvidel som ten majestátny hotel, váhal som vkročiť dnu, pretože som mal neskutočný rešpekt. Nakoniec som sa odhodlal, ale všetci ostatní kandidáti prišli na pohovor v obleku a ja v riflích. Už som myslel, že tým to pre mňa zhaslo.“

Rifle šancu na úspech neprekazili a Martin prácu v Dorchesteri získal. Paradoxne, keď všetci nováčikovia dostali uniformu, Martin opäť vyčnieval z davu, lebo jeho rovnošata sa líšila od ostatných: „Spočiatku som nerozumel, prečo mám inú uniformu, ale už v priebehu školenia som si všimol, že sa ku mne všetci správajú s o čosi väčšou úctou ako k ostatným. Bolo to z toho dôvodu, že som spadol priamo pod tím Alaina Ducassa, čo bolo spojené s veľkou poctou, ale aj tvrdou prácou. Začal som pracovať v zákulisí kuchyne a až po ôsmich mesiacoch ma poslali do reštaurácie, ale ešte stále som nemohol servírovať hosťom. Do pol roka som sa dočkal ďalšieho povýšenia a prvé, čo som musel podpísať, bolo, že ak príde akákoľvek celebrita, nesmiem podľahnúť emóciám.“

Slávni ľudia sú neodmysliteľnou súčasťou hotela Dorchester a Martin ich v priebehu svojho pôsobenia zažil nadmieru. Obsluhoval napríklad Donatellu Versace, Cameron Diaz, Pamelu Anderson, Willa Smitha či rodinu Beckhamovcov: „Voči celebritám som zostal úplne imúnny, lebo som si uvedomil, že aj oni sú len ľudia. Celkovo som u Alaina Ducassa pracoval päť rokov, posledné mesiace na pozícii supervízora. Povýšenie na supervízora, a to napriek tomu, že neovládám francúzštinu, bolo neobvyklé, aj preto som na tú pozíciu patrične hrdý, ale po piatich rokoch prišiel čas na zmenu.“

Ďalšou zástavkou na Martinevej ceste bola dvojmicelínska reštaurácia Hélène Darroze v londýnskom päťhviezdičkovom hoteli Connaught. Nastúpil ihneď na pozíciu supervízora a po viac než štyroch rokoch si odtiaľ odniesol jedinečné zážitky: „Servíroval som obed pre jeden milý, starší pár, o ktorom mi povedali, že ide o VIP hostí. Na druhý deň si ma šéf zavolať do kancelárie a spýtal sa, či viem, že som obsluhoval španielskeho kráľa Juana Carlosa I. s manželkou, ktorí mi dokonca napísali ďakovný list. Spomínam si aj na príhodu s rockovou skupinou AC/DC. Bolo pol siestej ráno a vo dverách sa objavili traja podgurážení páni. Najprv som ich nechcel pustiť dnu, ale recepčná ma upozornila, že ide o známych hudobníkov. Po koncerte si prišli dať niečo pod zub a chceli drink. Lenže v Anglicku je zakázané medzi 5. a 10. hodinou podávať alkohol, a to nechceli akceptovať.“

V reštaurácii Das Loft

Nakoniec som im pivo nenápadne naservíroval v čajovej súprave, čomu sa nesmierne potešili. Odvtedy každému v hoteli rozprávali, že Connaught má „najlepší čaj“, aký kedy pili. Rád spomínam aj na stretnutie s Christianom Ronaldom a inými osobnosťami zo sveta futbalu. Náš dlhodobý hosť Nasser Al-Khelafi mal míting s vtedajším trénerom AC Milána, Carlom Ancelottim. Ako futbalovému fanúšikovi mi to nedalo, tak som sa hosťa nesmel spýtať, čo sa deje. Tak som sa o deň skôr ako zvyšok sveta a osobne od Al-Khelafiho dozvedel, že kupuje futbalový klub Paris Saint-Germain.“

V roku 2013 prišiel Martin skúsiť šťastie do Viedne, kde pracovné ponuky na seba nenechali dlho čakať. Nemčinu sa naučil zapochodu v Park Hyatte, ako aj v michelínskom Edvarde. V súčasnosti pôsobí v reštaurácii Das Loft, ktorá aj vďaka jeho vedeniu získala v roku 2018 michelínsku hviezdu. Nielen v práci, ale aj v súkromí sa u neho všetko točí okolo dobrého jedla: „Niekto chodí za zážitkami do divadla a do opery, zato ja obľubujem návštevy kvalitných reštaurácií, ktoré vedia pohľadiť všetky zmysly. Jedlo si viem vychutnať aj doma, pretože vášnivo rád varím. Zálubu mám aj v cestovaní a športe, najnovšie som skúsil tenis a stal som sa aj členom tenisového klubu TV Slavia Wien.“

Martinovi ďakujeme za rozhovor a prajeme ešte veľa pracovných i osobných úspechov. ■

Martin a jeho tím kuchárov

Ingrid Žalneva

Určite to poznáte aj vy. Príde Popolcová streda, uvedomíte si, že začína veľkonočný pôst, vstúpite trochu do seba, prestanete jesť čokoládu alebo iné sladkosti, ktorým inak neviete odolať. Zrazu máte pocit, že ste urobili niečo pozitívne, a veríte, že aj hádam nejaké to kilo pôjde dolu. Je ale naozaj takýto spôsob pôstu efektívny?

Fotografie: Ingrid Žalneva

Vlastnoručne vyrobené bylinkové pesto, soľ, maslo i ocot na dochutenie pôstnych jedál

O PÔSTE NIELEN VEĽKONOČNOM

Slovo pôst počúvame hlavne v spojení s vierou, veď prísne alebo špecifické zriekanie sa určitých jedál je známe v každom náboženstve. V súčasnej dobe sa však čoraz viac do popredia dostávajú zdravotné aspekty pôstu. Pôst je najstarší a v prírode najrozšírenejší liečebný prostriedok, choré zvieratá inštinktívne nežerú aj niekoľko dní. Podobne aj my ľudia zažívame dni, keď nám nechutí, a jediné, čo si prajeme, je pokoj. Náš organizmus si zredukuje potrebu potravy, aby všetku silu mohol nasmerovať na prekonanie začínajúcej choroby. Pôst ale nie je diéta, zníženie váhy je len vedľajší efekt. Postenie by malo priniesť nový začiatok, šancu zbaviť sa určitých závislostí, skončiť s nežiaducimi zlovykmi a celkovo preorganizovať si svoj život.

„Schnuppern“ v Bad Mühlacken

Súčasná pandémia nám dáva zabráť zo všetkých stránok. Kvôli protipandemickým opatreniam máme obmedzené možnosti pohybu, sedíme viac doma a zároveň častejšie otvárame plnú chladničku. Nadbytočné kilá sa lepia omnoho ľahšie. Aj ja som to pocítila. O to viac som pred pár mesiacmi privítala možnosť stráviť pár dní „na skúšku“ v Bad Mühlacken pri obci Feldkirchen an der Donau v Hornom Rakúsku (21 km od Linca). Tento liečebný dom patrí medzi desať najlepších zariadení zameraných na „detox po európsky“ v Nemecku a Rakúsku. Je to vlastne kláštor, preto tu medzi personálom pôsobia aj rádové sestry karmelitánky. Strela som sa tu aj s Elisabeth Rabeder, autorkou knihy Fasten für

ein neues Lebensgefühl, ktorá v kúpeľoch už vyše pätnásť rokov pôsobí ako motivačná poradkyňa. V rozhovore mi povedala, ako ešte vždy žasne nad tým, koľko chuti do života, novej tvorivej sily a sily vlastnej vôle v sebe objavujú osoby, ktoré sa rozhodnú pre uvedomený pôst. Už po pár dňoch sa stávajú vnútorne vyzrejší, pozornejší a vďačnejší.

Tradičná európska medicína

Univerzálny recept na postenie neexistuje. Priebeh pôstu by sme mali prispôbiť vlastným potrebám, cieľu, ktorý chceme dosiahnuť, telesnej konštitúcii a životnej fáze, v ktorej sa práve nachádzame. Je vypracovaných viacero metód, ktoré sa dajú aj kombinovať. Ak sa chceme úplne vzdať pevnej stravy, môžeme skúsiť pôst, pri ktorom pijeme len neperlivú vodu izbovej teploty alebo miernejšiu formu, keď okrem vody konzumujeme aj čerstvo pripravené ovocné a zeleninové šťavy, čistý zeleninový vývar alebo pretlak. Podobne je to aj pri polievkovej metóde. V prípade, že sa nechceme vzdať pevnej stravy, každopádne treba prejsť na ľahké jedlá. Povoľené sú takmer všetky rastlinné potraviny a vysokokvalitné oleje. Aby sme zregenerovali náš tráviaci trakt, nemali by sme konzumovať mäso, chlieb, cestoviny, vajcia, sladkosti, kávu ani alkohol, kravské mlieko ani mliečne produkty s výnimkou masla alebo smotany na zjemnenie zeleninových pokrmov. V Bad Mühlacken sa zameriavajú na detoxikáciu, pôst a úpravu stravy podľa princípov tradičnej európskej medicíny, ktorá zaraďuje ľudí do štyroch archetypov (san-

Foto: Curhaus Marienschwestern

Elisabeth Rabeder pri kráčacej terapii v studenom potôčiku

gvinik, cholerik, melancholik a flegmatik). Po nástupe na kúru hostia dostanú dotazník s vyše 80 otázkami. Na základe odpovedí, ale tiež po rozhovore s lekárom, prehmataní tela a zmeraní pulzu sú potom zaradení do archetypov. Podľa toho, do ktorej skupiny patria, sú pre nich naprogramované individuálne liečebné koncepty, masti, tinktúry a čaje, a prispôbuje sa im aj jedálniček. Stravovanie podľa archetypov umožňuje ciele výber surovín a hlavne bylín a korenín, ktoré vyhovujú jednotlivým typom. Kláštorňa kuchyňa využíva svoju vlastnú bylinkovú záhradu.

Kneipp a kneippovanie

V kúpeľoch sa často stretnete aj s menom Sebastiana Antona Kneippa (1821 – 1897). Bol to bavorský kňaz, hydroterapeut a naturopat,

Bylinková záhrada v kláštornej areáli

Fasten

für ein neues Lebensgefühl

Knižný sprievodca uvedomelým pôstom

ktorý spopularizoval terapeutické procedúry so studenou vodou. Už v mladosti trpel ochorením pľúc, pravdepodobne tuberkulózou. Keď počas štúdia náhodne v knižnici objavil knihu o pôsobení sladkej vody na ľudské telo od Johanna Siegemunda Hahna, rozhodol sa, že sa skúsi vyliečiť sám. Doma si začal pripravovať kúpele, v noci potajomky odchádzal zo seminára, aby sa mohol polievať studenou vodou z mestskej fontány a ponoril sa aj do ľadových vln Dunaja. Denné aplikácie vody sa stali neoddeliteľnou súčasťou jeho života a tajne začal liečiť aj iných, za čo ho obvinili zo šarlatánstva. Ale mladý kňaz sa nevzdával a pomáhal aj ľuďom s cholerou. O svojich metódach nemlčal, písal aj prednášal, precestoval takmer celú Európu a dokonca liečil aj pápeža. V roku 2015 bola Kneippova terapia zaradená do celonárodného

S piatimi piliermi Kneippovej metódy sa stretnete v liečebnom dome na mnohých miestach

registra UNESCO pre nehmotné kultúrne dedičstvo. V Bad Mühlacken si pôsobenie studenej vody možno vyskúšať pomalým chodením v potôčiku, prírodnom jazere, vo vonkajšom i vnútornom kúpeli alebo tiež ponáraním rúk v špeciálnych umývadlách so studenou vodou.

Viac než len wellness

Sebastian Kneipp bol vlastne jedným z tých, ktorí spopularizovali myšlienku, že nášmu zdraviu prospieva posilňovanie organizmu, otužovanie a celková harmonizácia tela, ducha i duše. Jeho liečebná metóda je postavená na piatich pilieroch. K prvým trom patrí harmonický životný štýl (stíšenie sa, odbúravanie stresu – v liečebnom dome sa odporúča odovzdať mobilné telefóny na recepcii), zdravá striedma strava

a uvedomelé postenie sa (na základe zaradenia k príslušnému archetypu) a liečivé bylinky (nielen ako súčasť jedál a čajov, ale tiež ako prísady do namiešaných liečivých masť, peelin-gových a masážnych olejov, zábalov a pod.). Štvrtým pilierom je pohyb. V Bad Mühlacken sa praktizuje gymnastika, ľahké posilňovanie, meditatívne cvičenie vyda a tiež prechádzky do okolitej nádhornej prírody – kúpele sa nachádzajú pri vstupnej bráne do národného parku Pesenbachtal. Pohyb však treba doplniť kvalitným odpočinkom. Voda, zdroj života, ktorá sa tu používa až pri 140 rôznych procedúrach, je piatym pilierom. Okrem toho sa tu ponúka aj pravá pramenitá voda z prameňa Bruno, ktorý vyvierá tiež v Pesenbachskom údolí.

Liečivá zmena pre naše telo i myseľ

Mierne hladovanie je veľmi prospešné, regeneruje telo aj myseľ, osviežuje pleť, posilňuje imunitný systém, spomaľuje starnutie. Ako píše Elisabeth vo svojej knihe, pôst ľuďom pripomína, že majú srdce. Vďaka pôstu si uvedomujeme svoje pocity i svoju spiritualitu. Nevieť, či by som vydržala postiť sa tak, aby som pila len vodu a ovocné šťavy. Strava podľa archetypov v Bad Mühlacken mi chutila, ale vylučuje viaceré suroviny, ktoré milujem, napríklad vajčka a mlieko. Pobyt v kúpeľoch, hoci bol len krátky, mi však pomohol nahliadnuť viac do tejto problematiky, vyskúšať si, čo mi vyhovuje. Inšpirovaná tamojšími pokrmami som do nášho domáceho jedálneho stola zaradila viac bezlepkových obilnín, ako sú pšeno, pohánka, quinoa, amarant a pod. Úspešnú premiéru mala u nás doma aj výroba tekvicovo-jablkového džemu. Snažím sa dodržiavať 14-hodinový interval, keď nič nejem. Viem, pre mnohých z vás je to hračka, ale keďže patríam k tým, ktorí pracujú hlavne po nociach a spať chodím až po druhej, tak prestať jesť medzi 18. a 19. hodinou je pre mňa dosť veľká výzva. Sú to zatiaľ len malé kroky, ale začať niekde treba. A ak sa ani vy nerozhodnete úplne vážne sa postiť, potom odporúčam dať si aspoň raz do týždňa odľahčovací deň. Uvarte si 150 g prírodnej ryže a rozdeľte si ju do troch dávok, napr. s kompótom na sladko alebo s pikantnou zeleninou. Podobne môžete konzumovať 600 – 700 g zemiakov v troch porciách za deň (upečené so šupkou v rúre, uvarené s bylinkami a pod.). Odľahčovací deň môžete praktizovať aj s polievkou alebo len s ovocím, napr. jablkový deň na podporu očisty čriev. Viac praktických rád nájdete v spomínanej knihe a informácie o kúpeľoch na stránke www.tem-zentrum.at. ■

Budova kláštora karmelitánok

Ingrid Žalneva

CEREMÓNIA POKORY

Dodržiavanie veľkonočného pôstu malo dlhú tradíciu aj na viedenskom cisárskom dvore. František Jozef I. v tomto období chodil dvakrát denne do kostola a jedol veľmi striedmo. Už od začiatku 19. storočia sa na Zelený štvrtok konala ceremónia pripomínajúca biblický príbeh, v ktorom Ježiš umýva nohy svojim učeníkom pred Poslednou večerou.

Obradný krčah na polievanie nôh

Hneď vo štvrtok po Popolcovej strede sa z celého mesta a blízkeho okolia vybralo dvanásť starých mužov a dvanásť starých žien, ktorí mali aspoň 85 rokov a súčet rokov každej skupinky musel presahovať tisíc. Napríklad v priestoroch múzea Silberkammer je vystavený zoznam z roku 1901, na ktorom je uvedených sedem mužov vo veku 89 rokov, dvaja

Spomienkové poháre a krčahy zo zbierok Silberkammer

mali 90 ostatní traja 91, 94 a 96 rokov. Starčekov vyumývali, prezrel ich lekár a nechali im na mieru ušit' tzv. pútnickú uniformu – kabát, čierne šaty, ženám sukne, pančuchy a tiež rukavice a topánky. V tomto oblečení sa zhromaždili v Hofburgu ráno na Zelený štvrtok. To bol deň veľmi dôležitého obradu umývania nôh a nasýtenia chudobných. Skupinku starčekov a stareniek odviekli najprv na spoveď, po ktorej dostali jednoduché raňajky. Potom ich zaviedli do Ceremoniálnej sály, kde bola pripravená pôstna hostina so štyrmi chodmi – ryba (kapor alebo šfuka), rybí koláč, syry, koláč, pečivo a ovocie. Pri každom tanieri bol jednoduchý príbor, servítka a kúsok chleba, ale aj zelený hlinený krčah na víno a strieborný pohár, ktoré boli ozdobené erbom s dvojitým orlom, iniciálami cisára alebo cisárovnjej a rokom konania ceremónie. Jedlá však neboli určené na konzumáciu priamo na mieste. Ani by to prakticky nebolo možné, starčekovia boli určite takí ohromení krásnymi priestormi imperiálnej rezidencie, prítomnosťou cisárskeho páru, ako aj atmosférou slávnostného okamihu, že by sotva boli schopní prehltnúť čo i len malé sústo z pripraveného

jedla. Všetky pokrmy im preto odložili do pomalovanej drevenej nádoby, ktorú dostali spolu s pohárom a bielym vínom v krčahu po skončení ceremónie.

Starčekovia si teda posadali, vyzuli im topánky, cisár odtý do slávnostnej uniformy pokľakol na jedno koleno a v tejto pozícii sa presúval od jedného starého muža k druhému. Asistovali mu pri tom dvaja kňazi, jeden pod nohami držal strieborný lavór a druhý lial vodu z krčaha. Cisár umýval mužom nohy a osušoval ich pripraveným uterákom. Cisárovná umyla nohy len najstaršej žene, v obrade potom pokračovali jej nástupkyne a významné arcivojvodkyne. Na záver dostali starčekovia nielen spomínaný proviant, ale aj vrecúško z bieleho hodvábu s 30 striebornými mincami, ktoré symbolizovali Judášovu odmenu za zradu Ježiša, a dvorný koč ich prozdvážal do ich domovov. ■

Použitý zdroj:

Ingrid Haslinger: *Tafeln wie ein Kaiser*, Pichler Verlag 1999

www.hofburg-wien.at

Ceremónia umývania nôh v Hofburgu na dobovej malbe od Thea Zascneho (Silberkammer Wien)

Jiří Haki

ČO NÁM DOKÁŽE POSKYTNÚŤ TANEC?

Pandémia zanecháva neblahé následky v mnohých oblastiach nášho života, aj na našej kondícii a psychike. Môže nám pomôcť tanec? Samozrejme, pretože spája príjemné s užitočným. Dokáže aktivovať celý pohybový aparát, zvyšuje srdcovú frekvenciu a ventiláciu pľúc, pomáha koordinácii a pôsobí proti depresívnym náladám. Pravidelný tanec dokáže znížiť tlak rovnako ako beh alebo nordic walking. Desať minút stredne rýchleho tanca spáli 35 kalórií, rýchle boogie 60 kalórií – rovnako ako desať minút tenisu. Starostlivosť o správne držanie tela, ktorá je súčasťou každého tanečného tréningu, pomáha pri dobrom vystupovaní na verejnosti, a tým prispieva k sebadôvere a psychickej pohode.

Tanec pomáha objavovať nové možnosti nášho tela a radosť z pohybu. Pomocou hudby zas zabúdame na únavu, mozog produkuje endorfíny. Tanec uľahčuje komunikáciu. Tancom môžeš klamať raz alebo dvakrát, ale po tretí raz už nie. Slovam môžeš klamať stále. Kontakt s partnerom dovoľuje spoločne zdieľať pohyb, čas, priestor i hudbu. Táto úvaha sa venuje spoločenskému tancu, ale rovnako pozitívny vplyv vykazujú aj ľudové tance. Dlhodobá štúdia zameraná na seniorov, ktorú vykonali na Albert Einstein College v New Yorku v roku 2003, ukázala, že pravidelné tancovanie zníži pravdepodobnosť demencie o 76 percent. Pre porovnanie – pravidelným tréningom mozgu lúštením krížoviek sa dosiahlo iba 47 percent. Podobné odborné štúdie ukázali zlepšenie stavu alebo aspoň spomalenie progresie u pacientov s Alzheimerovou chorobou. Doba, kedy bol valčík „dirty“, je za nami, a tak sa môžeme stretnúť so zaujímavými pokusmi jeho využitia pri liečbe Parkinsonovej choroby, alebo argentínskeho tanga pri rehabilitácii dôchodcov v Argentíne. Pomerne málo „netanečníkov“ vie, že slovenskú menšinu pred niekoľkými rokmi zastupovala v najvyššej súťaži v spoločenskom tanci – na majstrovstvách Rakúska – doteraz najúspešnejšia tanečnica Erice Mrskos, pochádzajúca z Bratislavy. Získala prvé miesto v kategórii seniorov B1 v latinskoamerických tancoch. Škoda, že už neorganizuje vynikajúce workshopy ako predtým. Ale ktovie – tanec je predsa ako droga! Nie každý priaznivec tanca si však uvedomuje, ako veľmi náročné je zabezpečiť také akcie organizačne aj odborne.

Po dlhé roky fungovali vo Viedni dve krajské skupiny spoločenských tancov. Jedna pod hlavičkou Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, druhá v rámci činnosti divadelného spolku Vlastenecká omladina. Slovenské tancovanie organizačne viedla veľmi obetavá Dita Drobná za pomoci Moniky Kazimírovej. O výučbu sa staral Juraj Komora – tancmajster z Brati-

Nácvik svižného tanca ča-ča

slavy, ktorý v mladosti vymenil gymnastiku za spoločenský tanec. Hana a Juraj Komorovci boli v rokoch 1977 – 1981 vicemajstrami Slovenska, takže vysoká úroveň výučby bola zabezpečená. Aj touto cestou by som sa chcel poďakovať Dite, Jurajovi aj Rakúsko-slovenskému kultúrnemu spolku za podporu a krásne chvíle prežité na tréningoch. V súčasnosti sa kurz z organizačných aj personálnych dôvodov neorganizuje, ale dúfame, že posledné slovo ešte nebolo povedané.

Pomerne veľkú skupinu tvorili návštevníci tanečných večerov, ktoré dlhé roky organizovala Vlastenecká omladina vo viedenskom hoteli Post. Večery s nácvikom viedol bývalý súťažný tanečník Viktor Vaďura so svojou manželkou Aničkou. Na pravidelných nácvikoch sa stretávala viedenská česko-slovenská spoločnosť a akcie zohrávali významnú úlohu aj v integrácii krajanov. Bohužiaľ, pandémia zasiahla nemilosrdne aj tu, a tak nezostáva než dúfať, že všetko sa na dobré obráti a spojenie Vaďura-Tanec-Omladina sa opäť objaví na scéne. Momentálne najmladší a zároveň veľmi úspešný je projekt Tanečno-hudobno-jazykového spolku Marjánka pod kompletne dámskym organizačným aj odborným vedením. Predstavuje úspešný pokus vytvoriť skupiny tak ľudových, ako aj spoločenských tancov pre deti i dospelých. Je to

obrovská úloha pre jeho predsedníčku Martinu Canovú, ktorá razí heslo „ak chceš zapáliť, musíš horieť“. Pre spoločenský tanec sa jej podarilo získať vynikajúce trénerky Melaniu Klenner, Ivanu Petruželovú a Juliu Katlein. Klobúk dolu pred tými, ktorí pre nás krajanov tak obetavo organizovali a organizujú tieto aktivity.

Pri hodnotení súčasného útlmového stavu sa ponúka otázka, čo bude ďalej? Možno predpokladať, že po skončení pandémie sa znovu obnovia tanečné aktivity Marjánky aj Omladiny. Je tiež možné, že súčasné obmedzenie pohybovej aktivity urobí tanec ešte príťažlivejším. A že sa vzhľadom na príliv nových mladých ľudí z našich krajín nájdú záujemcovia o vytvorenie tanečných skupín vyššej výkonnosti – aspoň kategórie C, aby mohli reprezentovať našich krajanov na plesoch a iných spoločenských akciách. Dokážem si predstaviť, že by takáto skupina mohla mať záujem aj o stále obľúbenejšie argentínske tango, ktoré sa zatiaľ v krajskej komunite nepresadilo. Tento tanec svojím charakterom umožňuje aj skôr narodeným vychutnať si všetko, čo tanec dáva, a hlavne to, čo nám v pretechnizovanej dobe chýba – objatie, ktoré tvorí základné tanečné držanie. ■

Preklad: Ingrid Žalneva

Česko-slovenská marjánkova Tančiareň s lektorkou Juliou Katlein (vpravo) v septembri 2020

Martina Víglašská

DESERT X AL ULA

Séria výstav súčasného umenia Desert X, ktoré oživujú púštne miesta, sa prvýkrát konala v údolí Coachella v južnej Kalifornii v roku 2017. Hlavným cieľom výstavy je upriamiť pozornosť na oblasť údolia, a to prostredníctvom inštalácií špecifických pre dané miesto od uznávaných umelcov. Medzi témy patrí klimatická zmena podnebia, prisťahovalectvo, cestovný ruch, hazardné hry či kultúra pôvodných Američanov. Začiatkom minulého roka však výstava našla miesto v saudskoarabskej Al Ule, kde svoje diela vystavilo štrnásť umelcov. Expozícia zahŕňala jedinečné prírodné prostredie Al Uly a jej bohaté kultúrne dedičstvo.

Severozápadná časť Saudskej Arábie po stáročia lákala ľudí prichádzajúcich využívať bohaté zdroje, ktoré ponúkali jej úrodné oázy. Al Ula bola jednou z nich. Stala sa dôležitou križovatkou pozdĺž slávnej Kadidlovej cesty, vedúcej z južnej Arábie na sever do Egypta, alebo pokračovala cez Jeruzalem, na územie dnešnej Sýrie. S oázami lemujúcimi celé údolie poskytovala potrebnú úľavu pre unavených cestujúcich. Bola obľúbeným miestom na načerpanie nových síl i komunikáciu. Dôkazy o osídlení tejto oblasti siahajú až do doby bronzovej. Keď koncom siedmeho storočia p.n.l. vzniklo mocné Lihyanské kráľovstvo, ktoré kontrolovalo obchod s karavánami, Al Ula sa stala jeho hlavným mestom. Kráľovstvo fungovalo do prvého storočia n.l., kým sa nedostalo pod nadvládu Nabatejcov. Tí sú známi najmä svojím hlavným mestom v jordánskej Petre. Mesto Hegra alebo Mada'in Salih, vzdialené od Al Uly asi 20 km, sa stalo hlavným južným mestom Nabatejského kráľovstva. So svojimi veľkolepými, monumentálnymi hrobkami bolo ako prvé zo saudských pamiatok zapísané do zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO.

Fotografie: Martina Víglašská

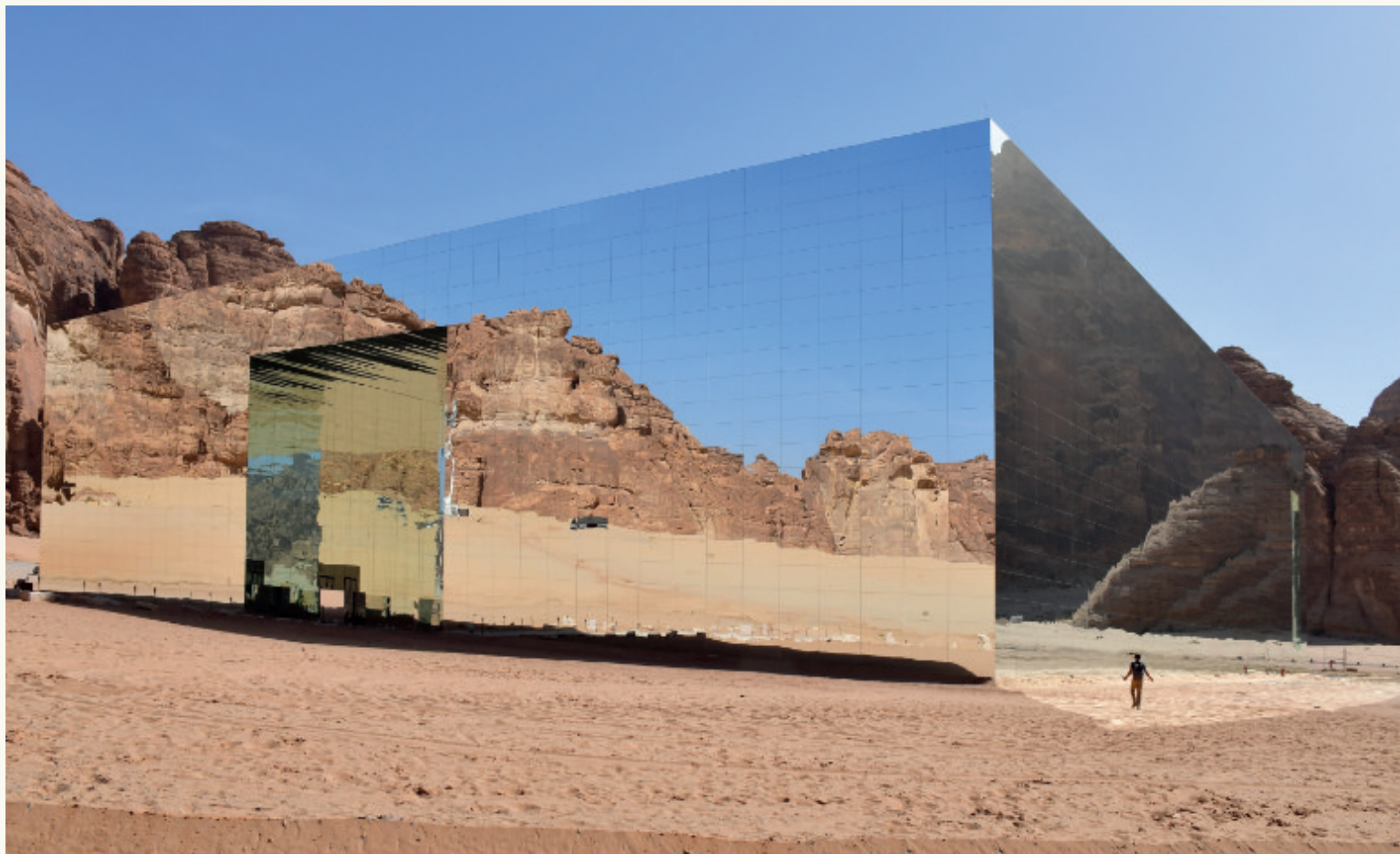

Nasser Alsalem - Symbolická cesta tunelom zo súčasnosti do minulosti. Pozornosť tunela je upriamená na obdobie Nabatejcov, ktorí v tomto starovekom kráľovstve nachádzajú pôvod arabského písma.

Mohammed Ahmed Ibrahim - Púštne krajina sa na prvý pohľad javí farebne monotónna. Pri jej pozornom skúmaní však uvidíme mnoho farieb. Sú to farby kvetov rastlín, zvierat, oblohy alebo rôzne odtiene skál a piesku. Tak ako v inštalácii Záhrada padajúcich kameňov, inšpirovanej prírodným padaním kameňov na úpäť pieskovcových útesov obklopujúcich Al Ulu.

VÝSTAVA SÚČASNÉHO UMENIA

Gioforma Architects - Maraya, ako sa stavba volá, v arabčine znamená odraz alebo zrkadlo. Má dokonca zápis v Guinnessovej knihe rekordov za najväčšiu zrkadlovú budovu na svete. Slúži ako miesto konania koncertov, akcií, osláv a predstavení počas zimného festivalu Tantora. Budova bola navrhnutá tak, aby odrážala a zdôrazňovala krásy okolitej púšte.

Superflex (skupina dánskych umelcov: Jakob Fenger, Rasmus Nielsen, Bjornstjerne Christiansen) - One, two, three swing! Hojdačka určená pre viacerých používateľov funguje ako kyvadlo poháňané človekom, ktoré premieňa energiu na pohyb. Rozhodnúť sa na plne obsadenej hojdačke je pomerne jednoduché, zato samej íť to šlo bez pomoci len veľmi ťažko. Ide o symbolické využitie aktu spoločného rozhodovania ako prostriedku zmeny, či už sociálneho alebo politického pohybu.

Rashid Al Shashai - Pyramída rozpolená priechodnou pasážou je postavená z plastových paliet, ktoré sa v súčasnosti používajú na prepravu tovaru do celého sveta. Predstavuje však i históriu Al Uly ako zastávky na obchodnej Kadidlovej ceste, kde sa kedysi vymieňal tovar z rôznych kútov Zeme a kde prírodné skalné útvary poskytovali úkryt a bezpečie karavánam pred prírodnými živlami alebo lupičmi z púšte.

Použitie zdroje:

<https://experiencealula.com>

<https://www.desertx.org>

https://en.wikipedia.org/wiki/Desert_X

Milé deťúrence,

pri novoročnom upratovaní som doma poprehadzovala takmer všetky poličky. A nakoniec som predsa len našla, čo som hľadala. Prachom zapadnuté knižky a časopisy. Dlhú som ich prekladala zľava doprava a nabok, kým som sa k ich čítaniu konečne dostala. Niektoré som prečítala doslova v rekordnom čase – zhltna som ich za jeden deň a jednu noc. Ktovie, či je to ozajstný rekord, ktorý by zapísali do Guinnessovej knihy rekordov? O tej knihe ste už určite počuli. Je plná všelijakých rekordov uskutočnených na celom svete. Pri niektorých sa vám rozum zastavuje, ako je to vôbec možné, a či je to vôbec skutočné. V knihe nájdete rekordy od výmyslu sveta. A čo je zaujímavé, aj knihy majú rekordy, ktoré sú zapísané v Guinnessovej knihe svetových rekordov. Tak napríklad na prečítanie najmenšej knihy na svete potrebujete elektrónový mikroskop. Naopak, najväčšia kniha na svete by sa vám do knižnice určite nezmestila, lebo váži toľko ako malý Babyelefant africký. Až jeden a pol tony. A predstavte si túto knižku držať v rukách! Tak to sa idem popučíť od smiechu. Už vidím, ako by som obracala strany žeriavom alebo bagrom. Alebo akú pripučenú tenkú placku by zo mňa tá kniha spravila, keby mi náhodou vypadla z rúk. Inak ani najhrubšia kniha na svete nie je na zahodenie. Aby ste ju vpratali do obývačky, museli by ste mať dvere široké skoro 5 metrov. Najhrubšia kniha na svete je totiž hrubá 4,62 metra. Hm, tak rozmýšľam, či je v knihe rekordov zaznamenaná aj najobľúbenejšia knižka na svete.

A prezradíte mi, aká je tá vaša najmilšia kamarátka knižka?

Už teraz sa teším, že ju unesiem v rukách a bez ujmy na zdraví si v nej zalistujem.

Vaša Ela

Rozprávka o PST-balíčkoch

Kde bolo, tam bolo, a tuším to bolo v roku 2020 vo Viedni, žil raz jeden maličký, veselý Mikulášik. Nikto nevie presne, kedy sa to začalo, ale Mikulášik sa začal báť zvierat. Jeho strach sa postupne zmenil na panický strach z veľkých zvierat. A tak si Mikulášik na svojich dlhých predvianočných cestách už vôbec netrúfal kočírovať veľký sobí záprah. Všetkému tomu bol na vine ešte menší, takmer neviditeľný, ale naozaj škaredý a protivný červený škriatok KRN. Náš malý a milučký Mikulášik sa mu totiž tak veľmi zapáčil, že sa jedného februárového dňa roku 2020 nastahoval do jeho miléj dobrosrdečnej hlávky, zahniezdil sa v nej a dokonca tam požiadal o trvalý pobyt. Začal tam strašiť a robiť takú šarapatu, že to chudáčika Mikulášika zmenilo na nepoznanie. Báľ sa natoľko, že niekedy celé týždne, dokonca mesiace nevychádzal vôbec von. KRN sa začal veľkou rýchlosťou rozťahovať úplne všade na celom svete a naháňal strach všetkým naokolo. Všetci teda sedeli doma za zatvorenými dverami, rodičia prestali chodiť do práce, deti do školy a všetci komunikovali navzájom len cez maličké pootvorené okienka.

Blížil sa december a Mikuláš bol taký nešťastný, že nemôže poroznášať darčeky dobrým viedenským detičkám, že si na pomoc musel zavolať pani doktoru SOVU. Tá dlho húkala a húkala, potom ešte dlhšie húkala, až napokon

Naomi a Khira Hirsch: "Das war eine tolle Überraschung!"

vyhútala super plán. Vymyslela pre nášho milého Mikulášika náhradné dopravné vozidlo. A tak Mikulášik presedlal do sobieho záprahu na žlté motorové záprahy značky PST. Tie boli v roku 2020 také spoľahlivé, že stihli mikulášske balíčky deťom vo Viedni a okolí poroznášať v predstihu, dokonca ešte pred 6. decembrom. Také niečo si v dejinách firmy PST nepamätá ani starý PST-majster Ferdinand, ktorý roznáša balíčky už od roku 1526.

Nadšenie detí z neočakávaného PST-balíčka od Mikulášika nemalo konca kraja. Naradostené začali Mikulášikovi písať milé a krásne listy. A kto by si to pomyslel: ich čítanie vyvolalo v Mikulášikovej hlávke, kde sa škriatok KRN už takmer rok lenivo vyvaloval na gauči, veľmi silné trasenie, pri ktorom KRN spadol z gauča na nos a následne ho náš malý Mikulášik načisto vytratil z hlavy. Kde sa KRN momentálne nachádza, to sa stále nevie. Ale nášho malého Mikulášika to vôbec netrápi. On sa konečne zbavil strachu zo svojich sobov. A našiel si nových kamarátov so žltými záprahmi značky PST.

Prestal sa strachovať aj o mikulášsku nádielku na rok 2021. Keby sa k nemu znova nastahovala nejaká kamarátka škriatka KRNa, už sa jej báť nemusí. Jednoducho ju nepustí dnu a hoto-vo. Tak mu poradila pani doktorka SOVA a tej môžete veriť.

Milí čitatelia, chýbajúce O a miestami aj A v texte ste si všimli. Áno, to bol náš zámer. Už tej známej a radšej nemenovanej témy bolo za minulý rok naozaj dosť. Týmto rozprávkovým príbehom sa chceme poďakovať vám všetkým, ktorí ste reagovali na našu mikulášsku decembrovú akciu. Zároveň sa chceme za vás všetkých poďakovať Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave, ktorý minulý rok finančne podporil podujatia a projekty v Slovenskom školskom spolku SOVA vrátane Mikuláša. Sme radi, že sme takto spoločne mohli rozsvietiť žiarivé svetielka v očiach detí Slovákov žijúcich v Rakúsku. Vďaka finančnej dotácii z Úradu Slovákov sme náš spolok okrem iného vybavili aj novým inventárom, zakúpili sme množstvo učebných materiálov na vyučovanie slovenčiny pre deti a zrealizovali rôzne kultúrne aktivity pre slovenské rodiny v Rakúsku. Túto finančnú podporu z Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave pre slovenské spolky vo Viedni si veľmi vážime a ďakujeme! ■

Elena Mandik

Domček, domček, kto v tebe býva?

Premiéra: 4. októbra 2020

Režisérka: Cilka

Herci: deťúrence z hľadiska

Spev k rozprávke: celé publikum

Hneď na začiatku ma premkla nostalgia. Tú rozprávku veeeelmi dobre poznám. Hrala som ju totiž ešte na základnej škole v ukrajinskom jazyku. Je to rozprávka o stratenej rukavičke.

Cilka, ktorá po sobotách učí naše deti slovenčinu, náš skrytý poklad, všetko pripravila – kulisy aj texty. Hneď si získala záujem, zvedavosť a nadšenie detí.

Trikrát zaznel gong a začalo sa: „... v jedno nedeľné popoludnie... (v hľadisku hrobové ticho) ... pribehla myška... a po nej žabka skákajlabka, zajko pobehajko, líška kmotrička, vlčík tľčík a nakoniec medveď ťarbalaba. Všetci vchádzali do domčeka s tou istou otázkou: „Domček, domček, kto v tebe býva?“ a z domčeka sa ozývali deti-zvieratká: Ja, ja, ja...“

Najviac sa mi páčil medveď. Ten, čo mal byť práve najväčší, že sa ani do domčeka nevtrepal a zvalil komín, tak toho medveďa hralo dievčatko. Najmenšie a najmladšie v publiku, oblečené v ružovom. Spolu s oteckom si trúfalo a dom zvalili aj s komínom. Deti natešené, vôbec nie prekvapené, sa pochytili za ruky a začali spievať: „Komín spadol, domček spadol, ktože nám ho opraví?“

Musím ešte spomenúť, že masky si deti vyrábali samy a výsledok stál za to. Pre veľký úspech predstavenie odohrali dvakrát. Za každým zožali veľký potlesk.

A tá naša úžasná Cilka bola v ten deň nielen režisérka, ale aj kostymérka, kulisárka a okrem stovky ďalších skrytých povolání aj vynikajúca pekárika. Napiekla také perníky, ktoré rozvonjavali po celej miestnosti. To bol krásny, sladký a šťastný koniec našej nedele. ■

Myšky-hryzky, zajkovia, žabky, líšky - všetci sa chcú nastáňovať do Cilkinho domčeka!

Zachraňovanie strašidiel

Keďže dobrých správ je čím ďalej tým menej, tak tým horším musíme dávať úsmevné heslá – veta z filmu S tebou mné baví svet podľa mňa úplne vystihuje terajšiu situáciu. Aby sme sa z tých všetkých nie dobrých správ v čase, keď je skoro všetko zakázané, nezbláznili, tak nesmieme tým ešte horším dať šancu pokaziť nám naše všedné dni. Dnešný deň vám snáď spríjemní spomienkou na jednu udalosť, ktorú sme stihli ešte pred lockdownom a ktorú vnímam, ako to úsmevné heslo: Halloween.

Ešte len začínam písať a zase si spomeniem na tú českú komédiu, lebo aj tam išlo hlavne o zabavenie detí, a myslím si, že aj nám v SOVE sa toto dokonale podarilo. Stačilo vidieť nás strašidlá (Táňa, Linda a Marci) v bielych plachtách s vystrihnutými očami...

Ale po poriadku. Všetko sa to začalo týmto listom: „Dobrý deň, na základe sťažností, ktoré sme dostali na to, že náš dom už nikto nepovažuje za strašidelný, sme sa rozhodli, že Vám – strašidlám z Veternej ulice číslo 3 – dávame výpoveď. Ako druhú alternatívu Vám ponúkame možnosť bývania naďalej, v prípade, ak budete platiť nájomné alebo ak začnete opäť poriadne strašiť, a tým prilákate k nám turistov! Odpoveď

Strašidlá, ktorých sa nikto nebál

žiadame do troch dní, kým nebude spln mesiaca. Inak o polnoci, keď kostolné hodiny odbijú polnoc, musíte sa vystáňovať. S pozdravom majiteľ domu Vincent Netopier!”

Boli sme v peknej kaši my strašidlá. Nikto sa nás nebál, veď v detskom publiku nastal rehot, len čo sme sa objavili, a keď sme začali strašiť, bolo to ešte horšie, aj stoličky pukali od smiechu. Deti nám chceli za každú cenu pomôcť, ukazovali rôzne triky, radili zaklínadlá i strašidelné vety. Ale neviem, či to pomohlo. Nakoniec sme aspoň napísali Vincentovi Netopierovi list a všetci prítomní ho podpísali. Dúfali sme, že takto ho presvedčíme.

S dobrým svedomím, že sme urobili maximum pre to, aby sme neboli bezdomovci, sa začala zábava. Muzika na plné pecky, tance, halloweenske nápoje s dažďovkami (fuuuuuuuj!)... A keď sa už zdalo, že sa schyľuje ku koncu, ešte sme predsa len niečo stihli. Dobrovoľné duše – mamičky, išli do neďalekého parku poskrývať „süßes oder saueres“ a my, ešte stále v tých plachtách, a deti v strašidelných kostýmoch, sme tam leteli, hľadali a aj našli. Na záver, samozrejme, spoločná fotka a museli sme sa rozlúčiť... ■

Texty: Tatiana Kaya-Dzijaková
Fotografie: Elena Mandik a Lubomíra Wimmer-Pastorková

Andrea Virk

CHUTE A VÔNE DOMOVA

Každý z nás, a je v podstate jedno, ako dlho človek žije za hranicami, to pozná. Vzdialenosť od Slovenska je nepodstatná, sú veci, ktoré sa jednoducho nedajú nahradiť.

Taká samozrejmosť, ako pohovoriť si s niekým v rodnom jazyku. Stačí sa odviezť 60 km vlakom do Bratislavy a už na Hlavnej stanici sa našinec cíti „ako doma“, aj keď ho od cieľa cesty delí ešte niekoľko desiatok či stoviek kilometrov. Zrazu aj kúpa cestovného lístka naberá celkom novú dimenziu. Namiesto „vielen herzlichen Dank“ – „ďakujem pekne!“, tým sa aj takáto praobyčajná činnosť stáva poéziou! Ako to len upokojujúco pôsobí, počuť okolo seba rodnú reč! Hneď v prvom stánku na rohu si kúpiť slovenskú dennú tlač a k novinám si nechať pribaliť nefalšovanú Horalku a Kofolu. Nechať si na jazyku pomaličky rozplývať chuť detstva, ktorú jednoducho za hranicami nezoženiete...

Mám doma takú „škatuľku záchranu“ na dni, keď je mi nanič, keď mi jednoducho všetko padá z rúk a valcuje ma jedna katastrofa za druhou. Vlastne je to taká praobyčajná škatuľa od topánok.

Na prvý pohľad nenápadná, starostlivo schovaná v rohu bielizníka. Moje súkromné Slovensko na ťažké chvíle. Nezvyčajnou sa škatuľa stáva až po otvorení. Je plná Fidoriek, čokoládok Kofila, Ledové kaštaný, keksov Koka, Horalky a Kávenky, ku ktorým som v Rakúsku ani po dlhoročnom hľadaní nenašla žiadnu alternatívu. Tak skrátka chuti domov. A tak sa počas dní, keď „vo mne“ prší, vždy utiahnem pod deku do posteľ s kúsočkom „domova“. Taký „kontraband“ na horšie časy. Lebo vôňa a chuť domova a detstva dokážu aspoň pohľadiť dušu, pomyselne objat. A svet je zrazu krajší. A o tom to je. Nech som kdekoľvek, Slovensko je so mnou a vo mne.

To, čo sa práve všade okolo nás deje, ešte viac umocnilo tento pocit. Minulý rok bol iný. V mnohých ohľadoch výnimočný, v negatívnom aj v pozitívnom zmysle slova. Myslím, že neprežením, keď vyhlásim, že sa všetci cítíme ako v akomsi béčkovom surrealistickom seriáli. Nepodarenom, nedomyšlenom. V hlavnej úlohe sme my všetci a seriál sa prehupol už do neviem koľkej série. Koniec v nedohľadne... Nevieť opísať pocit, keď som sa prvýkrát v maske ocitla na ulici. Z Viedne sa zrazu stalo Tokio. Ľudoprázdné Tokio. Ten strach, ktorý ma zomkol, keď som prvýkrát ráno kráčala do práce vyludnenou ulicou, cesta prázdnu električkou domov v čase, keď by mala praskať vo švíkoch. Stiahnuté rolety na obchodoch, panika, či nedôjde k tomu, že nebude sa čím umyť, že nebude čo dať do úst. Neistota, čo bude o deň, o dva, o týždeň...

Prešli mesiace, nastalo leto a s ním „dovolenka“. Vďačnosť, ktorá ma premkla, sediac v autobuse z Viedne smerom na Slovensko, aj keď v rúšku, sa nedá opísať. Idem domov. Smiem cez hranice. Na Slovensku som aj so svojimi dvoma deťmi strávila nezabudnuteľné tri týždne, plné potuliek po hradoch, zámkoch, i pokoja pri vode v najkrajších zákutiach Gemeru. Dni strávené so starnúcimi rodičmi, pijúc rannú kávu s neopakovateľným výhľadom na milované Tatry. Tri týždne prejedania sa halušiek, pírôh, dni strávené na čerstvom vzduchu s knihou i vo veselej spoločnosti pri pohári Kofoly. Minu-

Krabica plná chutných spomienok na domov

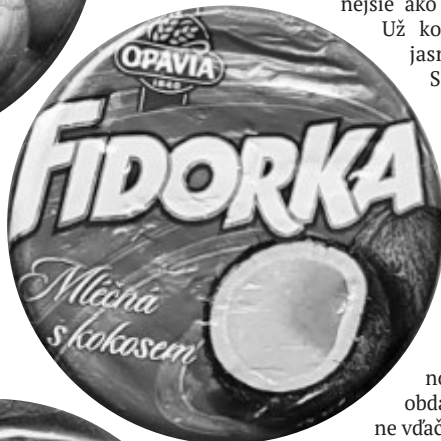
lý rok mi dal veľa. Naučila som sa tichosti. Naučila som sa pokore. Naučila som sa prispôbiť aj tešiť sa z mála. Naučila som sa vďačnosti.

Pretože veľa ľudí okolo mňa prišlo o veľa, alebo aj o všetko. Prišla som na to, že sa dá niekoľko týždňov úplne v pohode zaobísť bez nakupovania a že to, čo mám v skrini, mi viac ako bohato stačí. Že za pokojom a oddychom nemusím cestovať cez pol zemegule. Najkrajší kúsok sveta je aj tak ten, kde som sa narodila. A aj keď je malý, ešte stále ho nemám krížom-krážom prechodený tak, aby ma niečím novým a nečakaným nevedel prekvapiť.

Prišla jeseň. Nával povinností, každodenný stres, ktorý vystriedal božský pokoj, ktorý som zažívala takmer celé leto. Ale tak to má byť. Ako sa deň strieda s nocou, bolesť s úľavou, choroba s uzdravením, tak vždy to pomalé vystrieda rýchle. Jeseň vystriedala zima. Tentoraz som aj advent a Vianoce vnímala akosi inak. Citlivejšie, akoby ktosi vo mne zaktivoval tisíc malých tykadiel, ktoré reagovali na každý zvuk, farbu či vôňu tisíckrát silnejšie ako za normálnych okolností.

Už koncom novembra mi bolo jasné, že počas Vianoc sa na Slovensko nedostanem. Večer v kruhu rodiny mi nahradila rodina pracovná. Na minuloročný vianočný večierok určite nezapomenem. Smiali sme sa, plakali, plácali hlúposť, ale aj vážne sa zamýšľali nad vecami budúcimi. Oslávila som Vianoce s kolegami iného viero-vyznania nádherne, v slávnostnej atmosfére, s láskou obdarovaná. Vďačná. Nekonečne vďačná.

Boh ma má rád. Začiatkom decembra som si našla v schránke oznámenie, že si mám na pošte vybrať zásielku. Odosielateľ: Slovenský spolok Sova. A tvár mi rozžiariť široký úsmev, keď som vyzdvihnutý balíček rozbalila. Balíček bol plný „pokladov“ – Horaliiek, Fidoriek, keksov Marína a iných sladkostí, ktoré mi znovu naplnili moju škatuľku záchranu. Aby som aj počas týchto zvláštnych Vianoc mala v ústach chuť detstva. Aby mi aj tieto Vianoce voňali domovom. Aby som aj počas týchto sviatkov mohla aspoň pomyselne a na diaľku objat svojich najbližších. A čoskoro nielen pomyselne. To je moje jediné pranie. Prosím len o jedno – nech sa vyplní. ■

POZDRAV SLOVENSKÝM A ČESKÝM DEŤOM DO CELÉHO SVETA

*Všetkým deťom na svete!
Život ako z rozprávky
prajem všetkým deťom,
nech sa život navráti
k svojim starým zvykom.
Chceme sa opäť hrať
a smiať a nesediť doma.
Týmto prajem všetkým nám,
Nech zas vrátiš život nám.*

Nový rok 2021 nám začal tak trochu inak, než sme zvyknutí a než sme si možno všetci túžobne priali. Škola Komenský vo Viedni žíva takmer prázdnotou. Žiaci ostali počas januárových týždňov aj naďalej doma. Na virtuálnej hodine výtvarného umenia sme sa spoločne s deťmi zamýšľali nad tým, čo nám v posledných mesiacoch chýbalo najviac. Všetky deti sa zhodli na jednom. Chýbajú im kamaráti. Premýšľali sme aj nad slovenskými a českými deťmi, ktoré žijú o kus ďalej ako je Viedeň.

Tie, ktoré žijú v Amerike, Austrálii alebo Indonézii. Čo môže práve najviac chýbať im? Preto sme sa rozhodli namaľovať pozdrav práve týmto deťom, ktoré žijú v každom kúte sveta, vzdialenom či blízkom, a tak povzbudiť ich nádej a vieru v lepší svet. Prenesme sa preto v obrazoch detskej fantázie k rodinám, kamarátom, priateľom a starým rodičom. Nech v našich predstavách pocítia láskavé objatia a neutíchajúcu radosť v srdci, ako aj pranie vidieť už čoskoro svojich najmilších. ■

Lenka Kajanovičová

Fotografie žiackych prác: Školský spolek Komenský

VYUČOVANIE V SÚČASNOSTI

Vyučovanie v novom školskom roku sme začali s radosťou, že naši žiaci opäť nadobudnú nové poznatky. Najmä žiaci prvých ročníkov boli plní očakávaní, ale aj počiatočných obáv z prechodu z materskej školy na nový režim. Táto radosť trvala do 23. decembra 2020, keď sa žiaci rozprchlí do svojich rodín a tešili sa na vianočný čas.

7. januára 2021 sme mali nastúpiť opäť do školských lavíc, avšak kvôli Covid-19 sa sprísnilo opatrenia a začalo sa online vyučovanie. Pre nás pedagógov nastal čas prípravy na hodiny tak, aby sme obsahovo – podľa plánov jednotlivých predmetov – obsiahli vo vyučovaní požadované plány a úlohy. Moje vyučovanie bolo pre 1. – 4. ročník. Bolo nutné spojiť sa cez Teams aj s rodičmi, pretože aj oni teraz boli viac zainteresovaní na vyučbe.

V 1. ročníku sme začali preberať jednotlivé písmenká. Hodiny som spestrovala aj hrovou formou, a tak sa snažila udržať dostatočnú pozornosť žiakov. V 2. ročníku bolo vyučovanie zamerané na rozlišovanie i/y. Spočiatku to žiakom robilo problémy, tak som hľadala určité slová, ktoré poznajú aj zo života, napríklad dym, byvol a pod. Žiaci 3. ročníka si opakovali vybrané slová. Pomocou vyrobených kartičiek sme vymýšľali hry tak, aby to bolo zábavné, ale aj aby žiaci porozumeli obsahu učiva. Veľmi veselá hodina bola, keď žiaci formou pantomímy vyjadrovali príslušné slovo. V 4. ročníku sme zdokonaľovali určovanie slovných druhov hľadaním podstatných mien vo vetách alebo na obrázku. Aj tu sme našli zábavnú formu pomocou hry Meno, mesto, zvierat, vec.

Zimné prázdniny sa predĺžili. Deti sa do škôl vrátili až 8. februára.

Oceňujem so všetkou úctou pomoc rodičov, ich návrhy a pripomienky, pretože online vyučovanie je oveľa ťažšie pre všetkých zainteresovaných. Ďakujem vedeniu školy za pomoc a morálnu podporu, aj mojim kolegom. Toto mimoriadne obdobie sme zvládli, aj keď nám všetkým chýbal osobný kontakt a socializácia detí. Dohodli sme sa so žiakmi, že za túto životnú skúšku vyhotovíme pre rodičov detí osobitné vysvedčenie. ■

Mgr. Dagmar Mazáková

Milé študentky a študenti,

v poslednú decembrovú noc sme sa šťastne prehupli do nového roka 2021. Viedenská obloha bola zatiahnutá hmlou a ohňostroj, ktorým sme sa rozlúčili s minulým rokom a privítali ten nový, nebolo veľmi vidieť. Ale ako sa píše v Malom princovi, to najdôležitejšie v živote je očami neviditeľné. V novom roku nám všetkým prajem množstvo týchto krásnych neviditeľných vecí: pozitívnych zážitkov, motivácie a chuti do práce, aby sme z neho spravili jeden z našich najlepších. Začiatok tohto roka na Inštitúte slavistiky sa opäť niesol v znamení prevažujúcej online výučby, na ktorú sme si napriek chýbajúcemu osobnému kontaktu zvykli. Ostáva nám len dúfať, že nás rok 2021 pozitívne prekvapí a dočkáme sa napríklad aj konverzačných hodín v piknikovom aranžmáne!

Srdečne
Vaša Viki

Jeden z impozantných obytných domov neďaleko spolku na Otto-Bauer-Gasse

BÝVANIE VO VIEDNI

Viedeň má dvadsaťtri okresov. Niektoré majú vysokú kvalitu života, ale ani jeden okres nie je vyslovene zlý. Mestská politika sa pokúša zabrániť vzniku zlých okresov. Jednou z metód je poskytovanie mestských nájomných bytov, ktoré pomáhajú zabrániť tomu, aby sa chudobní ľudia sústreďovali na periférii. Ľudia s rozdielnym socioekonomickým statusom bývajú spoločne v jednom okrese, a to vytvára sociálnu inklúziu. Hoci približne dve tretiny ľudí vo Viedni bývajú v mestských nájomných bytoch, rozdiely medzi bohatými a chudobnými sú stále prítomné, podobne aj medzi okresmi. Napríklad životný štandard v bohatom Döblingu (19. okres) je vyšší ako v Rudolfsheime (15. okres).

Nové stavebné projekty sa realizujú na okraji mesta a v Donaustadte, sú orientované na mladé rodiny a tiež sa pokúšajú o sociálnu inklúziu. Chudobní ľudia však v týchto novostavbách nebvajú. Takisto infraštruktúra vo Viedni je veľmi dobrá, čo platí aj pre nové stavebné projekty. Napríklad metro sa rozšírilo a v budúcich rokoch sa bude ďalej rozširovať. Popri mnohých nových stavebných projektoch sa v niektorých viedenských štvrtiach rekonštruuje aj veľa starých stavieb a ich okolie. Majitelia starých obytných domov zanedbané byty rekonštruujú a potom ich drahšie prenajímajú. Sťahujú sa do nich študenti a finančne zámožnejší ľudia. Nájomné v týchto lokalitách stúpa a nízkoprijemní obyvatelia sú nútení sa odtiaľ vysťahovať. Tým sa socioekonomické zloženie obyvateľov v mestských štvrtiach mení. Tento fenomén sa volá džentrifikácia, to znamená, že sa

zušľachtujú obytné oblasti, aby prinášali väčší zisk. Džentrifikácia mení nielen byty, ale aj parky a trhy. Vo Viedni možno džentrifikáciu sledovať predovšetkým na západe: v Rudolfsheime (15. okres), Ottakringu (16.) a v Hernalse (17.).

Bývam v Ottakringu v lokalite, ktorá je džentrifikáciou zasiahnutá. V našom dome sú niektoré staré byty a tiež niektoré renovované. Len čo sa niekto vysťahuje zo starého bytu, tak sa tento byt renovuje. Renovované byty sú drahšie, preto sa do nich sťahujú viac a viac študenti a majetní ľudia. Náš byt bol rekonštruovaný pred dvomi rokmi. Máme novú kuchyňu, kúpeľňu a nové okná. Nastahovali sme sa v lete. Náš predošlý byt bol starší a nezrenovovaný, okná netesnili, a preto v ňom bolo v zime veľmi chladno. V novom byte nemáme problém s teplotou. V starom byte sme bývali traja a mali sme tri izby, teraz sme dvaja a tiež máme tri izby. Síce naše spálne majú menšiu rozlohu, ale zato máme obývačku, a to je určitý luxus. Ja a môj spolubývajúci sme veľmi spokojní.

Aj keď som teraz veľmi spokojný s našim bývaním, budúce leto sa budem sťahovať, lebo sa budem ženit. Spoločne s mojou snúbenicou sa chceme rozhodnúť, kde budeme bývať. Zatiaľ nevieme, či chceme dvojizbový alebo trojizbový byt, lebo nateraz nepotrebujeme také veľké bývanie. Ani prichodné izby by nemali byť problémom, na rozdiel od terajšieho bývania so spolubývajúcim. Ale isté je to, že už sa nikdy viac nenastahujem do bytu so zlými oknami! ■

Lukas Pascher

SKÚSENOSTI Z BRATISLAVY

Volám sa Markus, vyštudoval som daňové právo a minulý semester – na jar 2020 – som strávil v rámci projektu Erasmus na Fakulte manažmentu Univerzity Komenského v Bratislave. Štúdium sa mi veľmi páčilo, ľudia boli veľmi sympatickí a mohol som sa tiež rozprávať so študentmi z iných krajín. Výhodou na univerzite v Bratislave je, že až do tretieho týždňa som mal čas rozhodnúť sa, ktoré kurzy si vyberiem. Potešila ma aj dobrá angličtina profesorov. Jedlo vo fakultnom bufete bolo výborné, chutili mi aj tradičné slovenské bryndzové halušky. Žiaľ, infraštruktúra v univerzite nie je moderná a ako nevýhodu vidím aj stret termínov pri mnohých kurzoch. Keď sú peniaze na nový a moderný zimný štadión, tak by sa mali nájsť aj na vylepšenie internátov a infraštruktúru univerzity. Teraz pracujem ako účtovník vo firme Cuubus a zároveň študujem slavistiku na Univerzite vo Viedni, kde máme veľmi zaujímavé odbory, napríklad slovenskú areálovú vedu. Tam sa učíme aj o slovenskej kinematografii, o filmoch ako Obchod na korze alebo Jánošík. Rád by som v budúcnosti pracoval na Slovensku ako účtovník alebo daňový poradca. ■

Markus Benker

Foto: Markus Benker

Na štúdiách v metropole Slovenska

VIEDEŇ JE PRE MŇA BEZKONKURENČNÁ!

Volám sa Tomáš, narodil som sa v Košiciach do milujúcej rodiny. Môj štart do života však nebol priamočiar, rázštep chrbtice predurčil, akým smerom sa bude vyvíjať môj život a život mojej rodiny. Operácie, terapie a nepriaznivá prognóza naplňali prvé mesiace môjho života. Moji rodičia počas tohto obdobia začali registrovať, koľko bariér sprevádzalo ich boj. Veľmi rýchlo však zistili, že obrubníky nie sú jedinou prekážkou, konfrontovaní boli aj s množstvom systémových a mentálnych bariér. Už počas prvého roku môjho života v nich dozrievalo rozhodnutie, umožniť mi život v krajine, v ktorej má integrácia a inklúzia dlhšiu právnu a spoločenskú tradíciu. Tip padol na Viedeň, mesto, v ktorom moja mama študovala vysokú školu a mala z tohto obdobia vybudované určité zázemie.

Aj z kameňov, ktoré sú ti položené na ceste, môžeš niečo postaviť. / Erich Kästner

Aktivná rodinná lyžiarska dovolenka vďaka monoski

Mal som pätnásť mesiacov, keď sme sa presťahovali. Pre mojich rodičov nová výzva. Sieť, utkaná z lekárskej starostlivosti, včasnej podpory, sociálnych výhod a neskôr integrácie do prvého kolektívu v úžasnej škôlke (Kindergarten, Hainburgerstrasse 1030) nás ako rodinu bezpečne preniesla obdobím prvých rokov nášho života v „cudzine“.

Pri výbere školy bola už naša situácia relatívne jednoduchá. Moja integrácia do zdravého kolektívu bola s úplnou samozrejmosťou umožnená. Navštevoval som celodennú školu v 3. viedenskom okrese. V tamojšej „jednotriedke“ (Mehrstufenklasse) som sa vždy zúčastňoval na všetkých triednych aktivitách vrátane plaveckého výcviku, lyžiarskeho týždňa, školy v prírode a telesnej výchovy. Svoju inakosť som vďaka skvelým učiteľom nikdy nepocítil.

Prívetivosť je jazyk, ktorý hluchí počujú a slepí vidia. / Mark Twain

Výlet do Syrakúz - darček od rodičov k 18. narodeninám

Fotografie: Archiv Tomáša Dučai

Na koncerte žiakov Mag.art. Petry Pogady (slovenskej rodáčky) v Kaisersaal

S voľbou gymnázia to bolo trochu napínavejšie – nie všetky budovy boli bezbariérové. Voľba padla na evanjelické gymnázium v 11. viedenskom okrese, ktoré som úspešne absolvoval maturitnou skúškou v roku 2018. Ako jeden z dvoch vozíčkarov na škole som bol až s prekvapivou samozrejmosťou súčasťou telesnej výchovy (mesto poskytlo škole učiteľa – asistenta, ktorý sa mi venoval individuálne, pokiaľ som sa nemohol zúčastniť určitých kolektívnych aktivít), lyžiarskeho zázajdu, jazykových pobytov (Anglicko, Francúzsko, Taliansko, Nemecko) a ostatných aktivít.

Už počas prvých rokov môjho gymnaziálneho obdobia sa stala biológia mojou veľkou vášňou. Bolo to istotne aj vďaka tamojšej pani profesorke, ktorá mi odovzdala svoju fascináciu prírodnými vedami. Po maturite som sa teda rozhodol pre štúdium biológie. Momentálne som poslucháčom 3. ročníka v odbore mikrobiológia/genetika. Mojou veľkou túžbou bolo nadobudnúť aj pedagogickú kvalifikáciu. Mám dvoch mladších bratov, Jonáša (11 r.) a Daniela (5 r.), ktorí ma svojou zvedavosťou priviedli k rozhodnutiu vyštudovať učiteľstvo. Popri biológii a filozofii na pedagogickej fakulte (Lehramt) som sa rozhodol aj pre štúdium slovenčiny – môjho rodného jazyka. Vďaka výbornej infraštruktúre sa môžem ako vozíčkar plnohodnotne zúčastňovať všetkých prednášok a cvičení. V ojedinelých prípadoch (keď sú napríklad stoly s mikroskopmi v laboratóriu nainštalované pre mňa príliš vysoko) sa snažia profesori vždy nájsť riešenie.

Viedeň je mojím domovom. Som vďačný tomuto mestu, systému a ľuďom za to, že môžem napriek môjmu znevýhodneniu žiť plnohodnotný život. V rámci jazykových pobytov, ako aj v rámci dovoleniek s rodinou som mal možnosť navštíviť mnoho miest. S optikou vozíčkara musím povedať, že Viedeň je bezkonkurenčná... Pevne verím, že po ukončení štúdia nájdem vo Viedni uplatnenie a svojím prínosom aspoň čiastočne splatím tomuto mestu to, čo mi poskytlo počas môjho detstva a dospelovania. ■

Tomáš Dučai

Kde iní jazdia na bicykli, Tomáš používa handbike

UMENIU NEMUSÍTE ROZUMIEŤ, MUSÍTE HO CÍTIŤ

Titanik

Už viac ako pätnásť rokov sa celou dušou venujem výtvarnému umeniu, pretože vďaka tomu, že môžem fixovať svoje emócie – celú paletu pocitov – do obrazov, naplnia ma životnou energiou. Všetko je umenie, a na to, aby sme ho mohli obdivovať, počúvame od iných, že musíme otvoriť oči. Ale v svojom umeleckom živote nasledujem princíp Paula Gauguína, ktorý povedal: „Zatváram oči, aby som videl.“ Podstatné je pre mňa pri maľovaní to, čo cítim, čo počujem, čo vychutnávam, moje skúsenosti, postoj k ostatným a k svetu, ako sa mi darí počúvať svoje vnútro, a čo hovorí. Takéto dojmy prenášam na plátno alebo papier, úprimne otvárajúc pre divákov svoje myšlienky, šťastie, obavy alebo ilúzie. Celý môj obraz sveta je súčasne portrétom prírody, ktorej dieťaťom som. Paul Cezanne hovoril: „Poďme študovať nádhernú prírodu!“ Hoci analýza tvorby slávnych výtvarníkov

minulosti prispieva k formovaniu sofistikovanejšieho štýlu, ale predsa len okolitá príroda zahŕňa v sebe všetky tajomstvá a zároveň aj odpovede. Umenie, ktoré tvorím, má tendenciu byť jednoduchým a jasným, pretože nemusíte mu rozumieť, musíte ho cítiť. Nesledujem cieľ vymýšľať niečo nové, ale pozorujem najväčšieho umelca – našu prírodu – a chcem „odhaliť vnútornú podstatu predmetov, vyťažiť z vonkajšieho chaosu poriadok v ňom skrytý“ (Paul Cezanne).

Myslím si, že každý človek je umelcom, každý svojsky, pretože sme boli vytvorení ako dôkladne premyslené tvory, obdarené bohatým svetom nevidanej fantázie a intuície. Na svoju úlohu v role umelca sa pozerám ako Renoir: „Majstrovstvo možno nie je ani tak ovládnuť vyjadrovacie prostriedky, ale skôr pochopiť pravdu vlastného vnútorného Ega, ktoré akoby ukazovalo umelcovi určitý jazyk. Umenie je o emóciách, ak umenie potrebuje vysvetlenie, už to nie je umenie“ (Renoir).

V súčasnosti, bohužiaľ, pojem „moderné umenie“ sa silno deformoval a povedala by som, že aj stratil svoju bývalú silu. Na analýzu všetkých umeleckých diel, ktoré nechceme alebo nemôžeme pochopiť, máme teraz k dispozícii „magické“ pomenovanie – abstraktné umenie. V našom vedomí sa tak hlboko premiestnilo do priestoru niečoho neuveriteľného, ba až ireálneho, že ak na výstave vidíme takýto obraz, jednoducho ideme ďalej, nesnažiac sa hlbšie zamyslieť nad ideou autora. Hneď mu „nalepíme“ pre nás pohodlnú etiketu. Mám pocit, že ľudia sa momentálne stali natoľko netrpezlivými, že pri dešifrovaní autorových zámerov

Závišť

by chceli okamžite dostať odpovede, na ktoré by teoreticky mali prísť sami. Ale práve v individuálnej interpretácii spočíva hlavná úloha umenia, dôležitá je, aby každý uvidel v ňom niečo svoje.

Chyba je však nielen na strane divákov. V súčasnosti sa zjavujú početné diela, ktorých autori si myslia, že sú žiakmi napr. Picassa, a tým sa už snažia dopredu nás pripraviť na to, aké umenie nám predstavia. Je to veľký sebaklam, ktorým v skutočnosti kryjú vlastný deficit vzdelania. Pablo Picasso veľa rokov venoval štúdiu práve klasického umenia a až oveľa neskôr si položil za cieľ zjednodušiť bývalú predstavu o formách a okolitom svete. Aby dospel k takej simplifikácii, musel prejsť viacerými štádiami rozvoja svojej umeleckej intuície, a to je pre tvorbu to najdôležitejšie. Preto ak sa dnes bližšie pozrieme na jeho plátna, pocítme tiež tú hĺbinu, majstrovstvo, ktoré väčšine terajších predstaviteľov „moderného umenia“ objektívne chýbajú, ale aj aktuálnosť, vďaka ktorej jeho obrazy sú dodnes orientačným bodom rozvoja výtvarného umenia, hoci aj po jeho smrti tou istou cestou kráčali tisíce iných.

Z tohto dôvodu nemám rada moderné umenie v súčasnom zmysle slova, mám inú predstavu o tom, akým by malo byť. Už vďaka svojej pôvodnej slovtvornej motivácii ide o niečo inovatívne, nové (čo vo svojom čase priniesol aj Picasso). Keď nalejeme vedro farby na plátno a rozotrieme ju, pridávajúc ďalšie kolory, určite „nepíšeme dejiny“ výtvarného umenia, možno máme voľný čas a venujeme sa arteterapii, to áno, ale nič viacej. Podľa mňa to nové sa musí týkať práve diváka, musí byť ľudským a ideovo premysleným. Pre moju prvú samostatnú výstavu, ktorá sa uskutočnila v Budapešti v októbri 2018, som sa rozhodla vystaviť „12 ilúzií“. Je to súbor dvanástich obrazov, každý z nich vypovedá o nejakej ilúzii dobre známej každému človeku: sklamanie, víťazstvo, osamelosť, strata a iné. Mojm cieľom bolo, aby čo najviac ľudí, ktorí si výstavu budú môcť pozrieť, pochopilo, že sú pod vplyvom konkrétnych ilúzií, ktoré ale nemajú žiadny vplyv na náš život, pretože všetko závisí len od toho, ako vnímame dianie okolo seba.

Výtvarná kritička Ľuva Schultz takto charakterizovala postavy mojich ilúzií: „Vidíme portréty alebo alegórie, obrazy spomienok, projekcie myšlienok, pocitov? Tie tváre sa na nás pozerajú stále strnulo a nehybne. Skracovanie perspektívy, prirodzená absencia proporcií a nedostatok mimiky tváří zdôrazňujú myšlienku týchto diel v kontexte priestoru a času“ (preklad z maďarčiny).

Pri tvorení týchto obrazov som kládla dôraz práve na ľudskosť, ktorá zahŕňa právo na chybu, zmeny nálady, pocit demotivácie a neúspechy, to všetko, čo sa nám ľudom stáva, a je to normálne. Viac o mojej tvorbe sa môžete dozvedieť na stránke: <https://www.olhanorba.com/> ■

Olha Norba

Elena Seeber

AKO SA ŽIJE V HAINBURGU

Tento rok uplynie trinásť rokov, odkedy sa Slovensko oficiálne zaradilo do schengenského priestoru. Voľný pohyb osôb, tovaru či služieb bez prechodných obmedzení je realitou desať rokov, vďaka čomu sa rakúsko-slovenské pohraničie zmenilo. Rakúske obce Hohenau an der March, Kittsee, Wolfsthal či najvýchodnejšie dolnorakúske mesto Hainburg an der Donau prilákali veľa Slovákov. Ako sa teraz žije v Hainburgu, ktorý je od štátnej hranice vzdialený 16 kilometrov?

Do koronakrízy som nevidel rozdiel

„Až do koronakrízy som nevidel rozdiel medzi tým, keď som chodil do roboty od nás z Beňadova do Námestova, ako teraz z Hainburgu do Bratislavy. Bolo to také isté,“ hovorí Miroslav Ondrek, ktorý pracuje v IT firme. Minulý rok však podľa neho zrelativizoval blízkosť domoviny od pohraničia, na ktorú si zvykol za uplynulých deväť rokov: „Tá sloboda, tá voľnosť, ktorú sme mali predtým, sa jedným ťmahom stratila. Keďže sme dosť rodinne založení a máme úzky kontakt s našimi rodičmi, chodili sme dosť často na Oravu. Posledný rok však vnímam, že môže byť problém, keď človek žije za hranicami, i keď je to fakt na skok – na hranicu je to niečo viac ako 10 kilometrov.“ Mirova manželka Katarína, ktorá sa stará o ich štyri deti, s manželom súhlasí, no na druhej strane vníma aj zomknutosť slovenskej komunity v meste, v ktorom býva už okolo 2 500 jej krajanov: „Síce je to len cez 10 kilometrov od hraníc, ale predsa to je zahraničie, preto Slováci, ktorí žijú v Hainburgu a rodinu majú na Slovensku, v tejto komunite, v bytovke či na sídlisku sú si navzájom blízki.“

Zu Hause-Song

Hainburské škôlky a základná škola praskajú vo švíkoch, keďže pohraničie prilákalo najmä mladé rodiny. Tie zažívajú posledné mesiace zatažkávajúcu skúšku. Vlni sa s ňou doslova hravo vyrovnali dvaja slovenskí umelci žijúci s deťmi za hranicami vlasti: klavirista Daniel Špiner a muzikálový herec a spevák Viliam Čsontos. Doma nielen zložili pesničku pre deti s názvom Zu Hause, ale rovnako doma k nej nakrútili aj veselý videoklip, v ktorom hlavnú úlohu hrajú, samozrejme, ich ratolesti. Text napísala 16-ročná Hannah Gilan z Nitry, ktorá miluje nemčinu. Hannah si mimochodom aj napriek pandémie minulý rok zasúťažila na XI. ročníku Medzinárodnej olympiády v nemeckom jazyku a v kategórii B2 si odniesla bronzovú medailu. Autori pesničky Zu Hause sa o svojom umeleckom počíne vyjadrili: „Prvot-

Fotografie: Archiv Eleny Seeber

Rodinka Miroslava Ondreka na výlete

ným zámerom bolo zabaviť deti a druhotným-skrytým najmä seba, keďže situácia v každej rodine si v súčasnej situácii vyžaduje veľa trpezlivosti. Mnoho slovenských rodín žije za hranicami v Rakúsku a deti nemôžu navštevovať starých rodičov na Slovensku. Tak nech ich aspoň pieseň poteší.“ Zu Hause Song potešil Slovákov v Hainburgu a určite poteší aj všetkých vás. Nájdete ho na kanáli Youtube alebo na facebookovej stránke Nur Papas.

Na Slovensku som takmer ako doma

Slováci v Hainburgu nemajú medzičasom iba svoju FB stránku, no aj WhatsAppové skupiny, čo zaručuje nielen lepšiu komunikáciu, ale aj pocit spolupatričnosti a záujem o druhých. Ľudia si vymieňajú praktické informácie, ponúkajú pendlerom odvoz, informujú sa o dani v meste, kedy je omša v slovenskom jazyku. O náboženský život sa stará miestny kňaz Othmar Posch, ktorý sa čítaním aj počúvaním učí slovenčinu ako samouk. Na začiatky pôsobenia v rakúsko-slovenskom pohraničí si spomína: „Keď som prišiel na hainburskú faru v roku 2000, moja sestra mi povedala: – Tu už nie si viac na hranici, ale žiješ v centre Európy a neseš preto zodpovednosť za ľudí, ktorí nie sú z Rakúska, hovoria iným jazykom a snád majú aj trochu inú kultúru.“ Kňaz Othmar Posch tak začal pravidelne chodiť na Slovensko a objavovať krajinu a jej ľudí. Dnes sa tam cíti takmer ako doma. Snád aj preto je preňho dnes samozrejmosťou farské oznamy písať v nemčine aj slovenčine a niektoré časti liturgie hovoriť aj po slovensky. Ako rakúskeho duchovného ho poznajú aj mnohí slovenskí kňazi a biskupi. Vďaka dobrým vzťahom pravidelne chodia slúžiť do Hainburgu slovenské omše kňazi z Bratislavy a slovenskí biskupi udeľujú hainburským deťom prvé sväté prijímanie či birmovku. Obojstranná integrácia, ktorú si pán farár želá, napriek pádu železnej opony stále pokrívka: „Bohužiaľ, musím povedať, že mnohí majú stále v hlavách niekdajšiu hranicu. Stále nie sme dostatočne otvorení, aby sme prirodzene prijímali ľudí, ktorí u nás pracujú, sú zo Slovenska, hovoria iným jazykom, avšak ktorí sú rovnako ako my všetci ľuďmi.“ A na záver dodáva, že kým všetci obyvatelia mesta budú žiť v rovnosti, treba prejsť ešte ďalekú cestu.

Audio prehliadka Hainburgom v slovenčine

Jedenásť dolnorakúskych miest, medzi nimi aj Hainburg, sa môže pýšiť zachovanými mestskými hradbami. Odkaz stredoveku je tu cítiť doslova na každom kroku. Rok 2020 do mesta síce priviedol menej návštevníkov, ktorých sprevádza stredoveká dáma alebo landsknecht, no na druhej strane umožnil informačnej kancelárii pripraviť nový projekt audio sprievodcu. Prostredníctvom aplikácie pre smartfóny si tak každý návštevník bude môcť pocestovať v čase v nemčine aj slovenčine. Viac informácií o Hainburgu: <https://www.hainburg-donau.gv.at/> ■

Farár Othmar Posch sa stará o duchovný život v Hainburgu

Jana Gregor-Rogler

6 329 stromov v štyroch, miestami až šiestich radoch lemuje vyše 4,4 km dlhú Prater Hauptallee – hlavnú alej Prátra. Sú to gaštany úctyhodného veku od 150 do 170 rokov, pár ich oslávilo dvestoročnicu. Vieme to presne, lebo každý z nich je zapísaný v katastri stromov mesta Viedne.

Svojou výškou okolo 20 metrov dôstojne vítajú každého návštevníka a navigujú ho od Pratersternu po Lusthaus. Za túto srdcovú tepnu Prátra vďačíme myšlienke cisára Ferdinanda I. V roku 1537 ju dal vyrábať v tamojšom lese do podoby „langer Gang“ (dlhej chodby). Spojil tak priamo Augarten s dvorným poľovníckym revírom, v tej dobe rezervovaným len pre vyššiu šľachtu.

Reštaurácia Lusthaus čakajúca na znovuoživenie

Fotografie (okrem historických): Ingrid Fux, Jana Gregor-Rogler a Ingrid Žalneva

NA HLAVNEJ ALEJI V PRÁTRI

Pre všetkých obyvateľov Prátra otvoril až cisár Jozef II. – syn Márie Terézie v roku 1766: „...aby oteraz o Bratter nebol nikto ukrátený, ľud sa v ňom mohol voľne pohybovať, zabávať s loptami alebo

balónmi nielen na hlavnej, ale aj bočných alejach a na lúkach, vynímajúc odľahlé miesta a husté lesné porasty v záujme ochrany pred necudným správaním,“ píše sa vo viedenskom diárii.

České pivo, minerálka alebo mlieko?

V okolí hostincov a búd s bábkovým divadlom, predajom občerstvenia blízko Pratersternu sa vytvorilo centrum „malého sveta“ označované ako „Wurstelprater“ – podľa Hanswurst, veselej postavičky ľudového divadla. Zatiaľ čo v oblasti kaviarní pozdĺž Hauptallee to bol „Nobelprater“ – „für die besseren Leut“ (pre lepších ľudí) – šľachticov a mešťanov. Odvtedy zohráva hlavná alej centrálnu úlohu ako miesto na zábavu, jazdu na koči, na koni, predvádzanie artistických kúskov alebo korzo. Záhrady kaviarní a reštaurácií po jej oboch stranách sa stali miestom pozorovania všetkého diania ako z lôže divadla. Napríklad z typicky viedenského lokálu Meierei hneď na začiatku Hauptallee.

Historická budova spomenutej kaviarne a reštaurácie Meierei (Majer) je vlastne bývalý pavilón American Trinkhalle, nazývaný aj Americký bar jedinej svetovej výstavy vo Viedni z roku 1873. Po jej skončení pavilón premenovali na Leitmeritzer Bierhalle – Litoměřickú pivnú halu a pilo sa tu s obľubou české pivo. Antialkoholická sa stala, keď bol majiteľom Mattoni a propagoval tu minerálku z Kyselky pri Karlových Varoch. Po prevzatí priestoru mestom v roku 1925 sa nad vchodom objavila tabuľa s dlhým nápisom „Milchkurpavillon der Wiener Molkerei“ – Mliečny kúpeľný pavilón viedenskej mliekare. Ktovie, ako sa zatvárali tí, ktorí sa po čase chystali práve sem na pivo. Asi bežali po aleji ďalej, kým nezacítili arómu budejovického čapovaného Budvaru, a odbočili do pivnej záhrady rodinnej dynastie Kolaříka.

V pokluse po aleji

Bežcov vidíme na aleji každý deň. V časoch dobrých aj v menej veselých, najmä teraz, keď je „Beine vertreten“ jedna z mála možností športu

Foto: Birgit a Peter Kainz, Wien Museum

Na Hlavnej aleji (Maximilian Lenz, 1900) kedysi...

Oslava víťazstva nad Napoleonom na historickej kresbe Balthasara Wiganda z roku 1814

po hodinách home officu. Sneh, mráz niekedy ani dážď neodrádzajú. Prateralle pozná celý svet, lebo je časťou každoročného Viedenského maratónu. Nedávno – v októbri 2019 jej pridali na sláve ako bežeckej dráhy športovec Eliud Kipchoge z afrického štátu Keňa. Prebehol alej oboma smermi štyriapolkrát, teda 42,195 km – čo je dĺžka maratónskej trate – pod dve hodiny (1:59:40). Tým prekonal vlastný svetový rekord. Aj keď z dôvodu takmer „laboratórnych“ podmienok oficiálne v listine nie je uvedený. Vďaka tomuto pokusu dal britský sponzor v lete 2019 celú hlavnú alej Prátra vyasfaltovať. Tak sme dostali aj my všetci žijúci vo Viedni do daru výborné podmienky na beh, nordic walking či na prechádzku.

Mohutné stromy však tvorili špalier bežcom aj v minulosti. V 18. storočí to ešte nebol maratón,

ale štafetový beh, ktorý vystriedal takzvaný „Kürasslauf“. Podmienkou bolo zabehnúť určitú časť hlavnej aleje v čo najkratšom čase, avšak v brnení s helmou na hlave, mečom a vo vysokých čizmách s ostrohami. Denne boli na beh zvyknutí aj sluhovia šľachticov, ktorých povoláním bolo bežať pred kočom svojich pánov a v livrejach s paličkou v ruke upozorňovať okoloidúcich v úzkych uličkách mesta, aby uvoľnili cestu: „Pozor, ide koč!“ V noci bolo ich úlohou osvetľovať cestu pánom faklami alebo lampášom. Tieto polutovaniahodné osoby – ako ich niektorí označovali, súťažili v behu na hlavnej aleji v Prátri raz za rok – 1. mája – v skorých ranných hodinách oblečení v panských livrejach. Diváci sa predbiehali v stávkach. Víťaz dostal výdatné raňajky, ale slávu priniesol viac svojmu pánovi, ktorý sa potom chválil, že jeho sluha je najrýchlejší. Až v revolučnom roku 1848 bolo povolanie panských bežcov po mnohých kritikách zrušené.

Viedenské kvetinové korzo

V rovnakom ročnom období na jar sa konali na hlavnej aleji Maifahrt – májové sprievody bohatých mešťanov v kočoch alebo fiakroch. Miss Trollope, návštevníčka z Anglicka, bola takouto jarnou slávnosťou pod holým nebom nadšená: „Ani v najlepšej opere Londýnskej sezóny nebolo naraz vidieť toľko vyparádených krások ako tu pri pomalej jazde kočom po Prátri,“ referovala svojim aristokratickým kruhom: „Je tu oveľa živšie ako v Hydeparku.“ Jar v Prátri si vybral aj cisár František Jozef I. na zásnuby so Sisi. Dvadsaťpäť rokov nato, v apríli 1879, pri príležitosti ich striebornej svadby, zaranžoval na aleji umelec Hans Makart známy slávnostný sprievod. V máji 1881 prišlo na hlavnú alej na zásnuby korunného princa Rudolfa s belgickou princeznou Štefániou toľko zvedavcov, že koč zostal stáť uprostred množstva ľudí a musel sa vrátiť. Napriek tomu sa veľkolepo oslavovalo. Jarné slávnosti v Prátri inšpirovali kňažnú Paulínu Metternich, vnučku kancelára Metternicha, aby v máji 1886 po prvý raz usporiadala na hlavnej aleji Wiener Blumenkorso – Viedenské kvetinové korzo. Spoločnosť sa prezentovala na kvetmi dekorovaných kočiaroch, dámam sa dostalo ocenenia podľa nádhery kvetinových ozdôb na klobúkoch. Podujatie bolo sprevádzané vystúpeniami spevákov, komediantov, atléto. Operetný skladateľ Charles Weinberger

Kvetinové korzo na dobovej pohľadnici (Paul Ledermann 1914/15)

skomponoval dokonca pochod Blumenkorso-marsch. Kvetinové korzo sa stalo tradíciou, kňažná Paulína organizovala rok čo rok dobrovoľných pomocníkov, pozývala mecenášov, usporadúvala bály pomenované podľa nej – Metternich-Redouten. Inokedy zas prekvapila novinkou – Bielym kvetinovým korzom. Získané peniaze venovala na financovanie viedenskej polikliniky, súkromnej záchrannej služby a na výskum rakoviny. Na jar 1925 sa jazdou po Hauptallee s aranžmánmi kvetov po prvý raz predvádzali autá. Nie všetci s tým súhlasili, odporcovia áut premenovali Automobilové kvetinové korzo na benzínové... Po dlhom prerušení od obdobia vojen obnovuje v súčasnosti tradíciu kvetinového korza Spolok podnikateľov Prátra vždy v máji prehliadkou kvetmi vyzdobených automobilov.

Staré stromy - pôsobivé v každom ročnom období

Symbol Viedne, ktorý pozná každý

Dnes večer ideme do Benátok!

Tak to tu ešte nebolo! Pomysleli si Viedenchania a vzrušene si kupovali vstupenky na výstavu v Prátri s názvom Venedig in Wien. S týmto nápadom prišiel do Viedne Gábor Steiner podľa vzoru Venice in London. Jeho víziu lagúnového mesta v Prátri zrealizoval architekt Oskar Marmorek a iluzionistický maliar Ferdinand Moser. Do „Benátok vo Viedni“ sa vchádzalo Muránskou vežou s výrobou fúkaného skla ako na ostrove Isola di Murano. Návštevníci výstavy si mohli poháre, misy či dekoratívne vázy všetkých farieb aj kúpiť. Páni s cylindrami sprevádzali dámy so slnečníkmi k nástupnému miestu na plavbu gondolou zhotovenou v Taliansku a dali sa unášať pravými gondoliermi po kanáloch s jedenástimi mostmi. Obdivovali osobitne na tento účel postavené paláce, ktoré akoby z oka vypadli tým v Benátkach, alebo zavreli oči a započúvali sa do árie O Sole mio. Najviac ich svojím hlasom očaril spevák „pekný Luigi“. Do kópií benátskych domov sa dalo aj vstúpiť, kúpiť si taliansky suveníry, ochutnať špecialitu, či vidieť balet Benátsky karneval. Nečudo, že nejedna z dám vo svojom salóne namiesto očakávaného „Ideme do opery!“ hrdo spoločnosti oznámila: „Dnes večer ideme do Benátok“. To sa stalo výrokom roka. A večer niekedy trval do štvrtej ráno. Úspech bol obrovský. Už v prvej sezóne od mája do októbra 1895 navštívilo tematickú výstavu Venedig in Wien viac ako dva milióny ľudí.

Riesenrad – symbol Prátra

Každú sezónu pribúdali nové atrakcie. V roku 1897 Muránska veža musela ustúpiť stavbe Riesenrad – obrovskému kolesu s vyhlídkovými kabínkami, bez ktorého si v súčasnosti Práter nikto nevie predstaviť. Ľudia sa len tak hrnuli do kabínok, aby si pozreli mesto zo 60-metrovej výšky. Zaľúbení využívali ponuku na „kabínku separé“. No celkom „separé“ neboli, asi zabudli, že ich je pri pohybe kolesa z iných kabínok vidieť, a tak mala pre niektorých jazda na obrovskom kolese pre nemorálnosť dozvuky na policajnom komisariáte.

Aj iné senzácie vzbudili v tom období pozornosť. Dvadsaťročná cirkusantka Marie Kindl sa zubami zahryzla do lana visiaceho z jednej z kabínok, vystrela ruky a vystrelila pritom z pištole. Nikto ju neangažoval, koleso zastavili a ona zostala visieť na lane. Varovali ju, aby sa ihneď vrátila do kabínky. Medzitým prišli hasiči, natiahli záchrannú plachtu, ale Mária sa doslova naďalej držala zubami lana. Nakoniec koleso znova dali do chodu a keď Máriina kabínka prišla dolu, hrdo vystúpila a posielala bozky tieskajúcemu obecstvu. Za tento artistický kúsok ju síce policajti odprevadili na strážnicu, no vysvetlila, že nemá prácu a chcela ukázať, čo vie, v nádeji, že ju niekto angažuje. Lebo lagúnové mesto bolo silnou konkurenciou a znamenalo smutné časy pre podnikateľov v ostatnom priestore rozsiahleho Prátra.

Po piatich rokoch záujem o Benátky vo Viedni opadol, „pallazi“ zdemolovali, kanály zasypali,

Foto: Wien Museum

Idylka benátskych kanálov v Prátri na dobovej fotografii Gabora Steinera z roku 1895

nasledovali iné témy. Pominuteľná architektonická inšcenácia Benátok zostala zachytená na plagátach, pohľadniciach, vstupenkách či programoch v múzeách. Jediný zvyšok benátskeho flairu je Dogenhof na ulici Praterstrasse 70 – Palác z roku 1886 postavený podľa vzoru „Ca'd'oro“ v Benátkach. A samozrejme z toho obdobia zostalo nezabudnuteľné obrovské koleso na začiatku Hauptallee, ktoré sa stalo synonymom celého Prátra.

Lusthaus a najväčšia slávnosť

Na konci Hauptallee stojí Lusthaus – domček pôvodne slúžiaci poľovníkom. Prvá zmienka o ňom z roku 1560 ho uvádza ako Casa verde – Zelený dom, kedy ešte stál pri vode na brehu ramena starého Dunaja, neskôr posunutého do Dunajského kanála. Po sprístupnení Prátra verejnosti v 18. storočí ho taliansky majster Isidore Canevale prestaval do osemuholníkovej podoby s hviezdovcovo orientovanými prístupovými chodníkmi ako na Pratersterne. Lusthaus bol 18. októbra 1814 centrom oslavy 1. výročia bitky národov pri Lipsku. Slávilo sa víťazstvo spojeneckých armád Rakúska, Pruska a Ruska nad francúzskou Grande Armée, a tým oslobodenie Európy spod Napoleona. Na prvom poschodí Lusthausu bola prestretá

„Kaisertafel“ – cisárska tabuľa pre rakúskeho cisára Františka I., ruského cára Alexandra I., ako aj prítomných kráľov a následníkov trónu, na prízemí „Marschaltafel“ – pre arcivojvodov, zahraničné princezné a generálov a vonku „Grenadiertafel“ – na rozostavaných stoloch servirovali hostinskí obed pre tisíce vojakov a vojnových invalidov. Za padlých odslúžili zádušnú svätú omšu a po odznení sto striel z kanónov všetci vrátane 200 000 divákov spievali cisársku hymnu Gott erhalte Franz den Kaiser (Bože, zachovaj cisára Františka). Kroniky o tom píšú ako o najväčšej slávnosti v Prátri.

Cisár František Jozef I. tiež rád chodil do Lusthausu. V dlhej epoche jeho vlády bolo blízke Freudenu centrum jazdeckého športu dejiskom derby a Lusthaus zas javiskom a miestom stretnutia elegantného sveta. K stálym zákazníkmi patrili spisovatelia, akým bol český rodák Adalbert Stifter, ktorý charakterizoval Práter týmito slovami: „Málo hlavných miest sveta sa môže preukázať niečím takým ako my našim Prátróm. Je to park? Nie. Je to záhrada? Nie. Les? Nie. Zábavný podnik? Nie. Čo teda? Všetko dokopy!“

Práter a jeho atrakcie sa menia, jeho jediná stavba z jozefínskeho obdobia – Lusthaus vyzereá takmer rovnako, má pod dohľadom hlavnú alej. Verím, že čoskoro aj my dianie na nej budeme môcť opísať podobne ako jeden obyvateľ predmestia Leopoldau v liste svojmu príbuznému na konci 18. storočia: „Jemine! To bolo zas v Prátri ľudí... všetky stoličky boli obsadené, hostinskí si želali, aby mali taký kšeft každú deň...“ ■

Použité zdroje:

Karl Albrecht-Weinberger: Blumenkorso Wien. Edition/Vydavateľstvo ARCHIV.
Katalóg Wien Museum: „In den Prater! Wiener Vergnügen seit 1766“. Vydavateľstvo Rezidenz.
Erich Zinsler: „Das Lusthaus im Wiener Prater“. Verein für Geschichte der Stadt Wien 2000.
Hauptallee für Rekordversuch neu asphaltiert – wien.ORF.at

Meierei - aktuálny predaj cez ulicu

Ingrid Fux

HISTÓRIA A ŠPORT V PRÁTRI

PRAVÁ ROMANTIKA NESKOREJ JESENE

Podujatí, ktoré sa nám na sklonku jesene podarilo zorganizovať, síce nebolo veľa, ale jedným z veľmi úspešných bola športovo-rekreačno-náučná prechádzka po odľahlejších zákutiach Prateralle v sobotu 7. novembra 2020.

Hneď na začiatku nás prekvapil mimoriadny záujem účastníkov. Nie všetci si síce oznam o prihlásení na akciu zobrali k srdcu a jednoducho prišli na miesto stretnutia, ale zase na druhej strane ich treba pochváliť, že boli naozaj presní a disciplinovaní, takže sme to spoločne veľmi dobre zvládli. Rozdelili sme sa na niekoľko menších skupiniek a buď s nordic walking palicami, alebo v rezkom kroku bez nich sme sa vydali smerom k obrovskému kolesu Riesenrad, známemu symbolu Prátra aj Viedne. Tu nám naša sprievodkyňa Janka Gregor-Rogler ozrejmila históriu tejto obľúbenej oddychovej a zábavnej časti hlavného mesta.

...a Ingrid Fux pri predvzdaní správneho používania nordických palíc

Janka Gregor-Rogler pri vysvetľovaní histórie Prátra...

Fotografie: Ingrid Žalneva

Naše kroky viedli ďalej po odľahlých chodníkoch medzi vysokými stromami najrozsiahlejšieho parku Viedne. Nálada bola naozaj vynikajúca a medzi zúčastnenými bolo cítiť úprimnú radosť zo stretnutia so známymi tvármi. V pozvoľnom kroku bol čas aj na rozhovor, kto ako trávi toto zvláštne obdobie v čase korony. Plným dúškom sme si mohli vychutnať krásne neopakovateľné zákutia. Farebná paleta prírody okolo nás hrala všetkými farbami a ponúkla krásne fotomotívy. Slnčné lúče už síce nemali takú intenzitu, ale o to lepšie sa dalo s prírodnými očami hľadiť na oblohu, nadýchať sa sviežeho vzduchu a kochať sa okolitou zeleňou priamo v strede mesta.

Kým sme prišli k cieľu našej vychádzky – k Lusthausu opradeného historickými spomienkami, chvíľu to trvalo, ale odmenou nám bol romantický záber na túto známu inštitúciu Viedne. Niet divu, že tieto malebné končiny svojho času brázdila na koni aj princezná Sisi, známa svojou láskou k prírode a športovým aktivitám. Naskytl sa nám pohľad na historickú drožku s koníkmi, ktorý nás preniesol do čias minulých, ale i do reality v podaní športových jazdcov na nádherných plnokrvníkoch s lesklou srstou. Naše skupinky sa tu rozdelili, poniektorí využili možnosť odchodu mestskou hromadnou dopravou a niektorí neváhali, otočili sa a alejou stromov sa vydali naspať na Praterstern. Človek by ani neveril, ale bolo to úctyhodných 10 kilometrov chôdze, ktoré sme v toto odpoľudnie zdolali, takže naše športové bunky dostali tiež zabrať.

Zadostučinením nám bola veľká radosť z pohybu, zo spoločného stretnutia i úprimná pochvala za organizáciu podujatia v týchto neľahkých časoch so stále sa meniacimi opatreniami. Veľmi nás potešil vyjadrený záujem o účasť na akciách tohto typu aj v budúcnosti. Keď to počasie a okolnosti dovoľia, určite radi pripravíme ďalšie vychádzky do zaujímavých výletných lokalít.

Na záver vyberáme ešte pár spontánnych ohlasov, ktoré nás veľmi potešili:

ĎAKUJEM, KRÁSNY DEŇ NÁM VYŠIEL!!

Janka G.

Bola to príjemná prechádzka a som rada, že ste to zorganizovali. Aj počasie nám prišlo. Tešíme sa na stretnutie pri ďalšej akcii.

Dana a Petr D.

Ďakujeme za krásne popoludnie i zachytenie prírody v prajnom počasí Vaším fotočkom. Ďakujeme za Váš čas a organizáciu. Do videnia aj na budúce.

Miriam Š. a Evka R.

Nordic Walking – severská chôdza: ako už sám názov prezrádza, má svoj pôvod v Škandinávii, vo Fínsku, kde ho s úspechom využili lyžiarski športovci pri tréningu v letnom období. Aj keď bol definovaný ako šport fínskym trénerom Mauri Repo už v 70. rokoch, na medzinárodnom poli sa presadil až koncom 90. rokov. Je to ozdravno-športová aktivita, pri ktorej je možné zapojiť do práce až 90 % svalov celého tela. Ide o chôdzu so špeciálnymi chodeckými palicami, ktorá posilňuje vnútorné svaly okolo chrbtice a oveľa účinnejšie zapája krvný obeh a pľúca (zvýšeným prísunom kyslíka). Pracujú svaly nôh, ale i chrbta a hrude, ktoré do činnosti uvádza intenzívny pohyb rúk. Dôležitá je však správna technika, najlepšie sa ju naučíte pod vedením inštruktora.

Výdaj energie je oveľa vyšší ako pri bežnej chôdzi, pritom je to aktivita zvládnuteľná i v pokročilejšom veku či pri vyššej váhe. Je vhodná aj pre deti či tehotné ženy. Dá sa praktizovať 365 dní v roku, ak nie sme z cukru, tak aj v každom počasí. Neexistuje zlé počasie, len nesprávne oblečený športovec. Oblečenie na nordic walking by malo byť kvalitné a funkčné. Používame výlučne polovicné topánky, v zime maximálne trojštvrťové, aby sa zapojilo čím väčšie množstvo svalov aj na chodidle.

Pohybom sa nám vyplavujú hormóny šťastia a pri pravidelnom pohybe na čerstvom vzduchu sa udeje zážrak na našom tele aj psychike. ■

Spracované podľa:

<https://snwa.sk/>

https://de.wikipedia.org/wiki/Nordic_Walking

<https://www.google.at/nordic+walking+ursprung>

Nikola Paula Šimkovičová

Už je to niečo málo vyše roka, odkedy nám do životov vstúpil vírus, ktorého meno netreba ani vyslovovať. Naučili sme sa žiť s doposiaľ nepoznanými obmedzeniami, no myslím, že budem hovoriť za všetkých, ak poviem, že sme si na ne ale ešte stále nezvykli.

Niektorí z koronavírusu majú strach a niektorí si jeho následky neuvedomujú, pretože s ním ešte fyzicky neprišli do kontaktu. Podľa môjho názoru sa verejnosť delí na dva pomyselné tábory: zdravotníkov, ktorí s ním prichádzajú do kontaktu denno-denne, a nezdravotníkov, ktorí o ňom síce počujú rôzne veci, no sami nemali možnosť zažiť jeho následky a dôsledky na vlastnej koži.

V prvej línii

Od augusta 2020 sa začal môj klinický praktický rok v poslednom ročníku štúdia medicíny na Medicínskej univerzite vo Viedni. Čo to presne znamená? Povinné absolvovanie praxí v rozmedzí 35 hodín za týždeň po dobu štyroch mesiacov na internom, ďalších štyroch mesiacov na chirurgickom oddelení a štyroch mesiacov vo voliteľných predmetoch. Momentálne mám za sebou polovicu a musím povedať, že môj pohľad na covid zo života spred praxe a teraz sa diametrálne líši. Prečo je to tak? Keď máte prístup do nemocnice ako jej zamestnanec, odrazu vidíte do vecí, o ktorých ste doteraz len počuli, ale nikdy vám nepripadali také hrozné.

Moje prvé dni na centrálnom príjme v Rudolfstiftung boli ale nesmierne desivé. Náš mentor a zároveň vrchný lekár nám povedal, že za jeho 40-ročnú lekársku kariéru ešte nikdy nemusel rozhodovať za pochodu o tom, citujem: „kto z pacientov prežije a koho nechá umrieť.“ Intenzívka bola plná a ak sa nejaké miesto uvoľnilo, musel to byť on, kto rozhodol, ktorého z tých x ľudí vo vážnom stave pošle na prístroj umelého dýchania. V tom momente, keď tam tak stojíte a počujete, koľko miest má intenzívka voľných, a vidíte, koľko je ľudí s covidom vo vážnom stave na príjme, cítite sa úplne bezmocne. A ešte si v duchu hovoríte, že ste radi, že vy teraz nemusíte rozhodovať o ich osude. Toto nie je scenár zo žiadneho katastrofického filmu. Toto je, žiaľbohu, realita.

Dobre si spomínam na deň, keď sme mali na oddelení mladého, 25-ročného muža vo veľmi vážnom stave s ochorením covid, ktorému zlyhávali obličky a mal problém s dýchaním, a v tom istom čase aj 92-ročnú pani takisto covid-pozitívnu. Keď zavoláte na oddelenie intenzívnej starostlivosti, že tu máte týchto dvoch pacientov v kritickom stave, a intenzívka vám povie, že oni, bohužiaľ, nemôžu nič urobiť, lebo sú plní, tak začínate panikáriť. Za normálnych okolností viete, že by ste týmto ľuďom vedeli pomôcť. Za NORMÁLNYCH okolností... A potom, keď počas nočnej sedíte v kuchynke pre personál, poveríte správy a vidíte interview s ľuďmi z ulíc mesta, kde nejaká mladá 17-ročná slečna vysvetľuje, ako ju covid veľmi nezaujíma, lebo ona nie je riziková skupina, tak sa vo vás búri celé more... Zrazu zvoní telefón a vy viete, že to znamená ďalší príjem. Každý pacient absolvuje pri príjme výter z nosa na PCR vyšetrenie a po-

Autorka článku Nikola (vľavo) v ochrannom skafandri so spolužiačkou Sophiou

Archív Nikoly Pauly Šimkovičovej

ZO ŽIVOTA ZDRAVOTNÍKA V ČASOCH COVIDU

kým nedostaneme negatívny výsledok, musíme zabezpečiť opatrenia proti možnému šíreniu vírusu. Pacient musí byť izolovaný, takže v jednej izbe pre troch zrazu môže ležať len jeden. A každý, kto chce ísť za pacientom dnu, sa musí obliecť do ochranného obleku, navliecť si ochranné rukavice a ochranný štít tváre. FFP2 masky sú povinnosťou. Po kontakte s pacientom sa musíte zase vyzliecť a všetko zahodiť, poprípade dezinfikovať.

Covid nás stavia pred obrovské logistické, organizačné a materiálne výzvy, a to deň čo deň. Preto nemocnice pristúpili aj k vytváraniu tzv. covid-oddelení, pričom svoju činnosť zrušilo ORL, očné, dermatológia ale aj chirurgické oddelenie a premenili sa na covid-oddelenia, aby pozitívni pacienti mohli byť dostatočne odizolovaní od tých negatívnych. Elektívne chirurgické zákroky boli znížené na minimum a návštevy pacientov zo strany rodiny a známych sú buď úplne zakázané, alebo zredukované na minimum, čo znamená – jedna osoba za týždeň.

Vykúpenie v podobe vakcíny?

Prišiel nový rok 2021 a s ním aj nádej v podobe očkovania. Na jednej strane sa ozývajú chválospevy a na druhej pochybnosti a odmietanie. Momentálne sú Európskou liekovou agentúrou (EMA) schválené a certifikované vakcíny od výrobcov Pfizer/BioNTech a Moderna v podobe mRNA-vakcín a ďalej bude nasledovať schválenie tzv. vektorovej vakcíny od AstraZeneca. Tak v Rakúsku, ako aj na Slovensku sa začalo s prednostným očkovaním zdravotníckeho personálu a nasleduje fáza očkovania ľudí nad 85 rokov.

Aj ja som mala už možnosť dostať prvú dávku očkovania od spoločnosti Pfizer/BioNTech. mRNA-vakcíny sú považované za tie najúčinnnejšie, konkrétne s odhadovanou účinnosťou okolo 95 % proti účinnosti vakcíny od AstraZeneca – cca 70 %. Po prvej dávke som mala menšie bolesti v mieste zaočkovania a cítila som sa večer trochu unavená, ale inak som nezaregistrovala žiadne nežiaduce účinky.

Foto: (c) Pexels, Nataliya Vaitkevitch

Očkovat sa či neočkovat?

Brífing s EÚ komisárom Marošom Šefčovičom a poslancom Európskeho parlamentu Martinom Hojsíkom

Vo štvrtok 21. januára 2021 sa uskutočnil onlinebrífing na tému „Očkovanie proti COVID-19 – aké sú európske plány na najbližšie mesiace?“, organizovaný Informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu na Slovensku, na ktorý ma delegovala redakčná rada Pohľadov. Zástupcovia tlačie kládli obom politikom naozaj veľmi zaujímavé otázky. O tie najzaujímavejšie by som sa chcela podeliť aj s vami, čitateľmi:

Ak som občanom SR, ale pracujem v zahraničí, v ktorej krajine mám nárok nechať sa zaočkovať? Možnosť očkovania by mala byť poskytnutá v oboch krajinách, človek sa môže rozhodnúť, v ktorej krajine sa na očkovanie nahlási. Na čo by sa ale malo prihlásiť, je, aby sa daná osoba ne-nahlásila alebo nedostala dve očkovania, čo by bolo zbytočné.

Čo sa bude diať s nadbytkom nakúpených vakcín?

Každá krajina EÚ dostane pridelené určité percento vakcín, napr. SR dostane približne 1,2 % vakcín z tzv. EÚ-poolu. Po preočikovaní všetkých, ktorí sa na očkovanie dobrovoľne prihlásia, nastane ďalšie kolo prerozdelenia prebytočných vakcín vnútroštátne. Následne by podľa Šefčoviča mohol vzniknúť nejaký vakcinačný mechanizmus, ktorý by umožnil EÚ krajinám s prebytkom vakcín tieto vakcíny posunúť ďalej rozvojovým krajinám alebo na pomoc štátom Európy mimo EÚ, napr. Ukrajinu alebo Balkán.

Ako zabránime plytvaniu očkovacou látkou?

Momentálne je známe, že z jednej ampulky vakcíny od Pfizer/BioNTech je možné zaočkovať piatich ľudí. Po upravení vakcinačných postupov by mohlo byť eventuálne možné vyťažiť až šesť vakcín z jednej ampulky. EÚ komisia, podľa Šefčoviča,

Archív Nikoly Pauly Šimkovičovej

Na centrálnom príjme

bude do budúcnosti vypracovávať tzv. „best practices“ alebo osvedčené postupy, ako čo najefektívnejšie využiť všetku očkovaciu látku, aby nedošlo k žiadnemu znehodnocovaniu vakcín.

Momentálne sú v EÚ dostupné dve očkovacie látky: od Pfizer/BioNTech a Moderna. S akými dodávateľmi EÚ ešte počíta?

Vakcína od spoločnosti AstraZeneca by mala byť schválená Európskou liekovou agentúrou už v nasledujúcich dňoch, počíta sa s ňou do konca januára. Potom by malo nasledovať schválenie jednorazovej vakcíny od Johnson&Johnson, ktorí by mali zabezpečiť veľké dodávky. EÚ bude disponovať viac vakcínami, než bude potrebné na zaočkovanie svojho obyvateľstva. Tieto vakcíny sú zatiaľ účinné aj proti známym mutáciám, no existuje reálne riziko, že sa objaví mutácia, ktorá bude vakcínam odolávať, a nevieme, či naši dodávateľia majú pripravené varianty vakcín pre tento prípad. Tzv. sekvenovanie vírusu odhaľuje tieto mutácie. Podľa Šefčoviča v EÚ máme len dve krajiny, ktoré momentálne

sekvenujú viac ako 1 % PCR testov. Na adekvátne zaznamenávanie mutácií je potrebných 5 – 10 % vo všetkých krajinách EÚ, na to ale takisto potrebujeme dané vybavenie a zariadenie na sekvenovanie na následné prispôbenie vakcín.

Čo plánuje EÚ ohľadom covid-testov pri prechádzaní štátnych hraníc?

Komisár Šefčovič vysvetlil, že antigénne a PCR-testy by mali byť vnútroeurópsky uznávané a EÚ by mala plánovať jednotnú digitálnu formu na prekračovanie hraníc.

Slovo na záver

Rok 2021 prináša množstvo ďalších výziev v podobe očkovania, logistiky, organizácie vnútroeurópskeho cestovania, sekvenovania a nastavenia sa na nové mutácie vírusu, ale aj nádej, že sa po očikovaní zníži nákazlivosť a preplnenosť intenzívok, a život sa pomaly, ale isto začne zase pohybovať smerom k normálu. ■

REKLAMA

Foto: (c) Pexels, Andrea Piacquadio

Nemáte nepretržitú možnosť starať sa o svojho blízkeho? Zabezpečte si starostlivosť o seniora v domácom prostredí. Sprostredkujeme Vám skúsené opatrovatelky, ktoré k Vám môžu chodiť podľa potreby na pár hodín denne, na noc alebo na 24 hodín. Neváhajte nás kontaktovať.

Sie haben nicht die Möglichkeit, sich rund um die Uhr um Ihre Angehörigen zu kümmern? Stellen Sie jetzt die Betreuung für Ihre Liebsten in ihrer häuslichen Umgebung sicher. Wir vermitteln Ihnen erfahrene Pflege- und Betreuungskräfte, die je nach Bedarf für ein paar Stunden, in der Nacht oder für 24-Stunden zu Ihnen kommen. Zögern Sie nicht, mit uns Kontakt aufzunehmen.

Tel.: +43 660 208 1480
E-Mail: office@peritia.co.at
Web: www.peritia.co.at

Foto: Archiv M.J. Pilip

(S. 4-5): Mgr. MILAN JÁN PILIP ist seit Juli 2020 der neue Vorsitzende des Amtes für im Ausland Lebende Slowaken. Er wurde in Bardejov geboren und studierte Politologie und Philosophie an der Philosophischen Fakultät der Universität Prešov. M.J. Pilip war politisch in Bardejov tätig, wo er als Abgeordneter in die Gemeindevertretung gewählt wurde. Er bekennt sich zur autochtonen russinischen Zugehörigkeit und ist auch als Sekretär der Austauschplattform russinischer Organisationen – Runde Tafel der slowakischen Russinen – tätig. Die Russinen spielten eine wesentliche Rolle bei der Gründung der Tschechoslowakischen Republik, als sie 1919 als eine der Parteien bei den Nachkriegsverhandlungen dem Friedensvertrag von St. Germain zustimmten. Das russinische Karpantenvorland wurde daraufhin Teil der neuen Tschechoslowakei und die Russinen eines der staatenbildenden Völker. M.J. Pilip setzt sich aktiv für die Rechte von Minderheiten ein, was einen wichtigen Bestandteil seiner neuen Position als Vorsitzender ausmacht.

Foto: Archiv J. Beňová

Das neue Buch "Flaneur's Hemd"

(S. 8-9): JANA BEŇOVÁ wurde in Bratislava geboren. 1992 begann sie Theaterdramaturgie an der Akademie der darstellenden Künste zu studieren. Der Literatur widmet sie sich, seit sie zwölf Jahre alt ist. Sie hat drei Poesiesammlungen, vier Romane, drei Sammlungen von Kurzgeschichten sowie ein Buch mit Essays und Reportagen aus den Straßen von Bratislava „Flanérova košeľa“ (Flaneur's Hemd, 2020) herausgegeben. Die Schriftstellerin erhielt mehrere Literaturpreise (Preis des Literaturfonds, Buch des Jahres), ist zweimalige Finalistin der Auszeichnung Anasoft Litera und ihr Roman „Plán odprevádzania“ (Café Hyena) erhielt 2012 den Literaturpreis der Europäischen Union und wurde bislang in 14 Sprachen übersetzt. Zwischen 2002 und 2009 arbeitete sie unter einem Pseudonym als Reporterin für die Tageszeitung SME, später arbeitete sie drei Jahre lang als Redakteurin am Theaterinstitut. Derzeit arbeitet sie auf freiem Fuß mit der unabhängigen Tageszeitung Dennik N zusammen.

Zwischen 2002 und 2009 arbeitete sie unter einem Pseudonym als Reporterin für die Tageszeitung SME, später arbeitete sie drei Jahre lang als Redakteurin am Theaterinstitut. Derzeit arbeitet sie auf freiem Fuß mit der unabhängigen Tageszeitung Dennik N zusammen.

Foto: Archiv SNM, Gyula Franciscy, Kremnica

Sie wurde auch die erste slowakische Mineralogin und erkundete mehrere Höhlen. Sie begeisterte sich ebenso für die Erforschung verschiedener Dialekte sowie die Sternkunde. Ein im Jahr 2004 entdeckter Planet wurde nach ihr benannt: Textorisová 2000HE24. (vgl. Wikipedia)

(S. 12-13): IZABELA TEXTORISOVÁ 1866 - 1949) war die erste slowakische Botanikerin. Sie hat mehr als 100 neue Pflanzenarten in der Region Turiec beschrieben. 1893 entdeckte sie eine neue Distelart, die nach ihr benannt wurde: *Carduus textorisianus*, Marg. Ihr Herbarium besteht aus fast 5.000 Pflanzenarten und wird auch heute noch für wissenschaftliche sowie pädagogische Zwecke verwendet. Im Selbststudium brachte sie sich mehrere Sprachen bei – Latein, Deutsch, Französisch, Russisch sowie ein wenig Italienisch und Rumänisch. Dies ermöglichte ihr den Austausch mit ausländischen Kollegen. Sie widmete sich zudem weiteren naturwissenschaftlichen Fachgebieten und generell einfach allem, was mit der Natur zu tun hat.

Foto: Daniel Nuderscher

visor und führt heute, dank seiner gewonnenen Erfahrungen, eines der besten Restaurants in der österreichischen Hauptstadt – das Loft.

(S. 14-15): MARTIN KRŇAN, ursprünglich aus einem kleinen mittelslowakischen Dörfchen, arbeitete sich auf die Managerposition in der großen Welt der Gastronomie hinauf. Sein Weg zum Erfolg begann in Prag und setzte sich in London fort, wo er in berühmten Michelin-Restaurants, u.a. Alain Ducasse oder Hélène Darroze, arbeitete. Seine steile Karriere war nicht nur mit schwierigen Anfängen verbunden, sondern auch mit unvergesslichen Erlebnissen und Treffen mit mehreren Weltberühmtheiten. Vom Küchengehilfen arbeitete er sich zum Supervisor und führt heute, dank seiner gewonnenen Erfahrungen, eines der besten Restaurants in der österreichischen Hauptstadt – das Loft.

(S. 16-17): FASTEN IN BAD MÜHLACKEN: Das Wort „Fasten“ hören wir meist im Zusammenhang mit dem Glauben, jede Religion kennt strenge

Klostergarten im Kurareal

oder spezifische Regeln, die den Konsum bestimmter Nahrungsmittel betreffen. Heutzutage rücken jedoch die gesundheitlichen Aspekte des Fastens immer mehr in den Vordergrund, insbesondere jetzt während der Pandemie, wenn wir in unseren Bewegungsmöglichkeiten eingeschränkt sind und öfter den Gang zum Kühlschrank machen. Überschüssige Kilogramme sammeln sich dabei viel einfacher an. Das Fasten ist jedoch keine Diät, das Abnehmen ist nur ein Nebeneffekt. Das Fasten sollte vielmehr einen Neuanfang ermöglichen und stellt die Chance dar, bestimmte Abhängigkeiten und Angewohnheiten los zu werden sowie das Leben neu zu ordnen. Im Kurhaus Bad Mühlacken in Oberösterreich (21 km von Linz) werden Aufenthalte mit Fasten angeboten. Es handelt sich um eine der zehn erfolgreichsten Einrichtungen in Österreich und Deutschland, die auf „Detox auf Europäisch“ ausgerichtet sind. Kneipp's Kurmethode wird hier angewandt, die auf folgenden fünf Säulen beruht: Lebensordnung, Heilpflanzen, Ernährung, Bewegung und Wasser. Sebastian Kneipp war ein bayerischer Priester und Hydrotherapeut, der die Idee verbreitete, dass unserer Gesundheit die Stärkung des Organismus, die Abhärtung sowie eine gesamtethische Harmonisierung des Körpers, Geistes und der Seele zugute kommen. In Bad Mühlacken ist Elisabeth Rabeder schon seit 15 Jahren tätig, die Autorin des Buches „Fasten für ein neues Lebensgefühl“, in welchem sie ihre eigenen Erfahrungen mit Fasten beschreibt und diese um Rezepte ergänzt. Mehr Info auf www.tem-zentrum.at

(S. 18): FASTEN AUF DEM HOF:

Das Fasten hat auch eine lange Tradition auf dem Wiener Kaiserhof. Bereits Anfang des 19. Jhdts. wurde immer am Gründonnerstag die rituelle Fußwaschung durchgeführt. Aus der ganzen Stadt wurden zwölf ältere Männer und zwölf ältere Frauen ausgewählt, die jeweils zumindest 85 Jahre alt zu sein und es als Gruppe auf insgesamt über 1.000 Jahre zu bringen hatten. Jeder von ihnen erhielt neues Gewand und sie wurden daraufhin in den Zeremoniensaal der Hofburg geführt, wo ein Fastmahl vorbereitet war und die Fußwaschungzeremonie durchgeführt wurde. Den Greisen wurden die Schuhe ausgezogen, der festlich gekleidete Kaiser kniete sich auf einem Knie vor sie hin und schob sich in dieser Position von einem alten Mann zum nächsten. Unterstützt wurde er dabei von zwei Priestern. Die Kaiserin wusch nur die Füße der ältesten Frau, das Ritual wurde von ihren Nachfolgerinnen und bedeutenden Erzherzoginnen fortgeführt. Zum Abschluss erhielten die alten Herren und Damen einen weißen Samtbeutel mit 30 Silbermünzen, die den Verrat durch Judas symbolisieren sollten.

Kanne und Becken für die Fußwaschungzeremonie

(S. 20-21): DIE OUTDOOR-AUSSTELLUNG DER ZEITGENÖSSISCHEN KUNST DESERT X wurde Anfang 2020 zum ersten Mal in der Region Al Ula in Saudi-Arabien abgehalten. 14 Künstler durften dort ihre Werke präsentieren. Bei der Ausstellung handelte es sich um eine Serie an Installationen,

Foto: Ingrid Žalneva

Foto: Ingrid Žalneva

Foto: Martina Vigišská

Installation von Rashid Al Shashai

die spezifisch auf den jeweiligen Ort abgestimmt waren und auch die einzigartige Umgebung sowie das reiche Kulturerbe von Al Ula, welches ein wichtiger Ort entlang der Weihrauchstraße war, umfasst haben. Auf dem Foto ist das Werk des saudischen Künstlers Rashid Al Shashai – A concise passage – abgebildet.

(S. 30-32): DIE HAUPTALLEE IM GRÜNEN PRATER wird von exakt 6.329 Kastanienbäumen gesäumt. Diese leiten Besucher von Praterstern bis zum Lusthaus. Die Herzader des Praters entstand unter Kaiser Ferdinand I. durch Baumschlägerung im Auwald des kaiserlichen Jagdgebiets, wurde Langer Gang benannt und war nur dem Adel zugänglich. Erst Kaiser Josef II. hat im Jahr 1766 laut Wiener Diarium „...jedermann in den Bratter frey zu spazieren erlaubet...“ In der Nähe von Wirtshäusern, Buden, Kasperltheater befinden

Nordic Walking entlang der Prater Hauptallee

deten sich das Zentrum für die Kleinwelt – „Wurstelprater“, während entlang der Hauptallee mit ihren Kaffeehäusern „Nobelprater“ – das Zentrum für die besseren Leute (Adeligen) entstand. Seitdem hat die Allee Maifahrten, Blumenkorso, die Weltausstellung oder die unglaubliche Inszenierung Venedig in Wien erlebt. Täglich sind Läufer an der Hauptallee zu sehen. Es war schon immer so, beim „Kürasslauf“ im 18. Jahrhundert hatten die Teilnehmer hier im Harnisch zu laufen, heutzutage ist die Strecke ein Teil des Wiener Marathons. Wir hoffen, dass die Prater Hauptallee bald wieder so lebendig wird, wie es in einem Eipeldauer Brief stand: „O Jemini, im Prater hats von Menschen gewimmelt, d’Praterwirth werden sich wünschen, dass alle Tag so gfeuert werden möcht.“

Verarbeitet von: Katarína Žalneva

Foto: Ingrid Flux

WERBUNG/REKLAMA

Ceny nehnuteľností stále rastú - my Vám tú Vašu bezplatne ohodnotíme.

Zistite skutočnú hodnotu Vašej nehnuteľnosti.

Využite moje skúsenosti a moje know-how a kontaktujte ma.

Ponúkam Vám profesionalitu na medzinárodnej úrovni v 5 jazykoch: slovensky, česky, rusky, nemecky a anglicky.

RE/MAX
Trend

Dipl. Ing. Kvetoslava Kalabova

M +43 676 84 15 43 600 | T +43 1 93 46 654

k.kalabova@remax-trend.at | www.remax-trend.at

Landstraßer Hauptstraße 107 | 1030 Wien

Erfolg durch Vertrauen!

Maklerin aus Leidenschaft
Renata Schönbauer, akad. IM
Immobilienunternehmerin

Ich freue mich auf ein Kennenlernen, um auch Sie mit Leidenschaft und Freude bei der erfolgreichen Vermarktung zu unterstützen.

IMMOBILIEN RICHTIGVERKAUFEN
Ich berate Sie kostenlos ->0699/11519211

3423St. Andrä-Wördern | Greifensteiner Str. 93
www.meinmaklerin.at | www.remax.at | rschoenbauer@remax-dci.at

Elena Mandik

OU, ČO S ŇOU, S OTRAVNOU NAŠOU KORONOU?

Sú ľudia, ktorým všetko beží pekne podľa plánu, v klude, pohodičke a bez väčších problémov. Ja patríam k tým druhým. K tým, ktorým sa cez víkend zasekne výťah práve v momente, keď z neho ešte nestihne vystúpiť malá dvojročná dcérka, ktorým exploduje počítač alebo spadnú všetky programy kliknutím jednej počítačovej klávesy alebo ktorým kopírka v škole len tak svojvoľne nevytlačí 13. a 14. riadok s textom príkladu na písomku z matematiky. To si potom viete predstaviť ten stres počas písomky, keď sa žiaci dožadujú chýbajúceho textu a ja nechápem, čo odo mňa chcú, lebo ja si pozerám zadania úloh, vytlačené na domácej tlačiarni. A tie sú kompletne aj s 13. a 14. riadkom. Jednoducho povedané, nie je to vždy jednoduché. Ale už som si za tých pár rokov zvykla, že mi život pripravuje neustále nové prekvapenia. Prečo by to malo byť inak s koronou?

Dobrovoľné otestovanie

V stredu 11. novembra som sa dala v škole spontánne a dobrovoľne testovať. Gurgeltest. Grátis. Prečo nie? A cez víkend môžem ísť s čistým svedomím za otcom na Slovensko. Juchú!

Omyl! Večer dostanem telefonát, že mám pozitívny Gurgeltest a posielajú ho až do Salzburgu na preverenie na PCR. Organizujem celú rodinu, aby sa dala okamžite testovať. Všetci sme pozitívni, všetci s následnými symptómami. Po dvoch dňoch, keď už celá rodina nabehla so svojimi pozitívnymi testami do karantény, prichádza telefonická správa zo Salzburgu. Aj môj PCR test je pozitívny. Všetci doma máme našťastie len jednoduchý priebeh choroby. Zvládame to v pohode. Nezvládajú to však úrady. Sú asi poriadne preťažené.

Keďže pozitívny výsledok môjho testu mi oznámili len telefonicky a nemám ho na papieri, zaradili ma do karantény na základe pozitívnych výsledkov testov mojej rodiny. Celý týždeň ma bombardujú mailami a telefonátmi, som sprostredkovateľkou medzi úradmi a mojimi rodinnými príslušníkmi, ktorí sú síce pozitívni, ale bez problémov. Mňa zožierajú bolesti hlavy, horúčka a kašeľ. Manžel stráca čuch na štyri dni, ja strácam nervy – možno navždy. Lebo korona-nekorona, k chorobe mi pribudlo trojtýždňové dištančné vyučovanie v deviatich triedach. Ani neviem, či a ako mám reagovať na vyzývavé maily žiakov, či som naozaj v škole dala výpoveď, keďže

Na ceste k testovaniu

je ďalší lockdown. Bože, čo ja všetko tým žiakom nasľubujem – a nesplním! A čo si to oni z môjho vyučovania odnášajú – hlboko vryté do pamäti?

Kontrola dodržiavania karantény

Telefonicke sa o mňa vôbec nikto z úradov nezaujíma: ani školská administratíva, ani poisťovňa, ani zdravotné úrady. Ukradnutá som aj dvom mladým fešákom od polície, čo nás poctili svojou kontrolnou návštevou počas karantény. Predstavujem sa a vysvetľujem im, že sme všetci chorí a doma. Nie, oni chcú vidieť len dcéru a manžela. Nahnevaná z ich reakcie odpočudujem späť k počítaču. Tam ma čakajú nové mailové správy – po ôsmich dňoch karantény: Vraj sa mám dať konečne otestovať. A mám určenú novú 10-dňovú karanténu. Som vysoko podozrivá osoba.

No to sú mi novinky! To ja viem už dávno! Ale v elektronickom Meldesysteme Covid-19 ma ešte stále neevidujú. Môj test číslo 72 sa asi vybral niekam na prechádzku na Hohensalzburg, hoci ja tu čučím doma medzi štyrmi stenami a to isté ma čaká aj ďalší týždeň.

Akosi nám hapruje telefón a vypadáva internet. Že by bol na vine zase ten vírus? Keďže my,

ľudia, sme mu nedali veľkú šancu, napadol nám telefónnu sieť? Po takmer dvoch karanténnych týždňoch som zo Salzburgu konečne dostala potvrdenie o pozitívnom teste.

Na 13. karanténny deň zase stoja pri dverách moji známi, uniformovaní fešáci. Otváram im dvere s najsladším úsmevom na perách a predstavujem sa. Konečne spoznajú aj mňa. Ale kdeže! Tentoraz by radi videli len môjho muža. On je totiž podľa abecedy posledný z našej rodiny a v karanténnom zozname sa nejakým nedopatrením copy/paste dostal aj do kontrolného zoznamu na nasledujúci týždeň. Je na zozname, musia ho skontrolovať. Poriadok musí byť – pritákvam policajtom a pri zatváraní dverí mi vrta v hlave, prečo o mojej oneskorenej a oficiálne predĺženej karanténe nič nevedia. Takto sa predsa polícia nemôže správať k podozrivej osobe, či?

Doma je nám fajn, máme to za sebou. Muž si ma doberá a falošne mi vyspevuje: „Mama mi dala koronu...“ Dobre, dobre, asi som ju doniesla naozaj zo školy ja. Spolu s domácimi úlohami z matematiky.

Tak teda, milí priatelia, od roku 2021 už žiadne domáce úlohy. Sľubujem!

Ale ani žiadne korony, prosím! ■

Realita našich dní...

Keď sme vlni zaviedli túto novú rubriku, v ktorej sme chceli predstavovať vybrané reštaurácie vo Viedni a Bratislave, netušili sme, že sa gastronomické zariadenia – nielen na Slovensku a v Rakúsku – ale takmer na celom svete zatvoria na dlhé mesiace. Rozhodli sme sa však v rubrike pokračovať tak, že v nej budeme prinášať recepty členov nášho spolku. Ak máte aj vy záujem podeliť sa s našimi čitateľmi o recept, ktorý ste si priniesli zo svojej domoviny, alebo ten, čo patrí k najobľúbenejším vo vašej rodine, kontaktujte nás mailom na adrese: rsks@slovaci.at

Fotografie: Ingrid Žalneva

VALIKA KONEČNÁ:

Tento pokrm je vlastne obdoba sviečkovej, ale pripravujem ho z morčacieho mäsa, pretože moje deti jedia najradšej biele mäso. Pamätám si z detstva, že to bolo jediné jedlo, kedy sme mohli vylízať tanier. Veľmi sa nám to páčilo!

MORČACIE MÄSO S MRKVIČKOVOU OMÁČKOU

Potrebuje:

cca 1 kg morčacie prsia v celku
0,5 kg – 0,75 kg mrkvy
2 ks petržlenu
1/2 kalerábu

1/4 menšieho zeleru
1 téglík kyslej smotany
1 PL horčice
1 PL šťavy z citróna
10 ks guľôčok celého korenia
(pred mixovaním vybrať!)
3 – 4 ks bobkový list
1/2 PL soli
olej

Postup:

Zeleninu očistíme, nastrúhame alebo nakrájame na malé kúsky. Mäso umyjeme, zbavíme blán, osušíme a sprudka opečieme zo všetkých strán na rozohriatom

oleji. Potom ho vyberieme na tanier a do hrnca dáme opražiť na chvíľu zeleninu. Vložíme naspäť mäso, pridáme korenie, bobkový list a soľ. Prilejeme vodu tak, aby zakryla zeleninu a mäso. Prikryté varíme 45 – 60 minút, aby bolo mäso mäkké. Mäso vyberieme, necháme trochu vychladnúť a nakrájame. Zo zeleniny vyberieme korenie a bobkový list, preložíme ju do mixéra, pridáme smotanu, horčicu a citrónovú šťavu a rozmixujeme na hladký krém. Podávame s knedľou, prípadne cestovinou a brusnicami.

Najlepšou prílohou sú brusnice z tatranských strání

INGRID FUX:

Zaspomínala som si na ZDŠ-ku v Banskej Bystrici – na hodiny starostlivosti o domácnosť (predmet, ktorý by dnes určite vyvolal búrlivú diskusiu!), kde sme preberali témy ako upratovanie, pranie, ale aj varenie a pečenie. Bola som veľmi hrdá na to, že som sa dostala do skupinky, ktorá piekla metrový koláč. Hneď na prvý raz sa nám vydaril a dodnes si pamätám, s akou chuťou som sa v škole zalizovala po jeho lahodnom vanilkovom kréme.

METROVÝ KOLÁČ

Potrebuje:

Na cesto:
5 vajec
240 g práškového cukru
260 g hladkej múky špeciál
10 PL rastlinného oleja
10 PL teplej vody
3/4 balíčka prášku do pečiva
2 PL tmavého kaka
Na plnku:
700 ml mlieka
2 balíčky Zlatý klas (alebo vanilkový pudíng)
1 vanilkový cukor

250 g masla
150 g práškového cukru
200 g čokoládovej polevy
rum podľa chuti

Postup:

Žĺtky vyšľaháme s cukrom, pridáme olej, vodu, múku s práškom do pečiva a tuhý sneh z bielkov. Rozdelíme na polovicu, jednu prifarbíme kakaom. Upečieme každú osobitne v dvoch formách na srnčí chrbát, formy vymastíme a vysypeme múkou. Vyklopíme a necháme vychladnúť. Plnka: mlieko, Zlatý klas a vanilkový cukor

Ku koláčiku patrí aj chutná kavička uvaríme na hustý pudíng, necháme vychladnúť. Maslo vyšľaháme s práškovým cukrom a spojíme s vychladnutým pudíngom, môžeme pridať trochu rumu. Cesto pokrájame na rezy podľa vytlačného vzoru z formy. Po jednom natierame plnku a striedavo prikladáme k sebe svetlé a tmavé rezy. Zvyšok plnky použijeme na potretie celého povrchu koláča. Odložíme do chladu. Polejeme čokoládovou polevou, necháme stuhnúť a pokrájame šikmo horúcim nožom.

DOBRÚ CHUŤ!

Spracovala: Ingrid Žalneva

KEĎ VO VIEDNI ROZKVIŤNE ORGOVÁN

Jar je už tu a čoskoro začnú kvitnúť orgovány. A to je ten najsprávnejší čas na návštevu St. Marxer Friedhof v 3. okrese, jediného viedenského cintorína z obdobia biedermeier, ktorý sa používal v rokoch 1784 až 1874. Okrem ametystovej nádhery kvitnúcich orgovánov a ich prenikajúcej vône tu nájdete aj nostalgickú atmosféru dávno odviazanych čias. Bolo tu pochovaných veľa významných osobností – spisovatelia, operní speváci, herci, architekti, hudobníci... Neskôr boli pozostatky viacerých z nich prenesené na Centrálny cintorín. Kto tu však naďalej odpočíva, je Wolfgang Amadeus Mozart. V januári sme si pripomenuli 265. výročie narodenia tohto hudobného génia. Biely anjel s pohasnutou fackou v ľavej ruke, opierajúci sa o zlomený stĺp, označuje približné miesto jeho posledného odpočinku.

Text a fotografie: Ingrid Žalneva

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvojtyždenne, v pondelok 21.40 – 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 2/2021 JE 30. APRÍLA 2021

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@slowaci.at
sova@slowaci.at
www.slowaci.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:

- do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
- do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
- S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
- 1/8 A4 € 10,-
- 1/4 A4 strany € 15,-
- 1/2 A4 strany € 20,-
- A4 strana € 40,-